

WONINGOVERVALLEN

Een onderzoek naar daderkenmerken, modus operandi en de opsporingstechnieken van de politie ten aanzien van woningovervallen in Gelderland-Zuid

... zuid west, thuis best ...

Auteur:	Debbie Berendsen
Universiteit:	Universiteit Twente
Studie:	Bestuurskunde, Master Public Safety
Eerste begeleider:	M.S. de Vries
Tweede begeleider:	M. Junger
Inleverdatum:	Donderdag 12 januari 2012

WONINGOVERVALLEN

Een onderzoek naar daderkenmerken, modus operandi en de opsporingstechnieken van de politie ten aanzien van woningovervallen in Gelderland-Zuid

... zuid west, thuis best ...

EXECUTIVE SUMMARY

The theme of robberies¹ got a lot of attention from politics after figures from the Central Bureau of Statistics showed an unexpected increase in robberies in 2007. In a reaction to those figures action was taken by politics to reduce the amount of robberies. Additional detectives were employed and the robbery taskforce was established. In addition the police took action as well to decrease the amount of robberies. Several collaborations on the repression of robberies were established and “the national analysis of robbery” was launched in 2009. This analysis provides an overview of the amount and kind of robberies in the different police regions in the Netherlands. It showed that the amount of robberies had increased in several economic sectors since 2006. A remarkable fact was that a relative high amount of robberies took place in private homes and that this amount was still increasing. Because this kind of robberies seemed to be a trend and because of its large impact on victims and society the police wanted to collect as much information on this subject as possible. The purpose of this gathering of information is to develop a more effective way of reducing robberies by the police.

For this reason the National group of robbery experts asked the University of Twente to collect and analyze as much information as possible on the home robber. Special attention was being asked for the newly formed police region “Oost-Nederland” because of a lack of information in this region compared to police regions in the West of the Netherlands. Out of five different police regions in the east the region “Gelderland-Zuid” (GLZ) was chosen for this research. In the Gelderland-Zuid region 89 home robberies occurred from 2005 till 2010. An increasing amount of home robberies is visible as well in this area. In 2010 thirty robberies took place compared to fifteen in 2005. The amount of solved robberies, i.e. robberies with one or more convicted suspects, stayed more or less the same with about two a year. The information above has led to the next research question: “In what way and in to what extent is de police in Gelderland-Zuid successful in dealing with home robberies?” This research question gets answered by researching both the approaches of solving a robbery by the police as well as looking at the way offenders work when committing one. By describing the research methods of the police and opposite the behavior of offenders it can be analyzed to what extent they match and subsequently how successful the research methods are.

In order to answer the research question, all home robbery files from 2005 till 2010 in Gelderland-Zuid were analyzed for this research. The robberies that are used were obtained from the LORS which is the Dutch system for robberies and ram raids. Police systems BPS and BVH were used to determine the modus operandi of the police and offenders of home robberies. The HKS system was used to analyze the criminal career and the accommodation of arrested suspects. Besides that, the information department of

¹ Robbery is defined here as The taking of money or goods in the possession of another, from his or her person or immediate presence, by force or intimidation

the police in Gelderland-Zuid provided information about convictions of suspects from home robberies. All these data were measured through a list of 100 variables that was made for this research. The list made it possible to compare the data from the different robbery files with each other on the modus operandi of both the police and offenders. In addition it helped to measure data of victims and offenders like their age, place of residence and former contacts with the police. The approach of robberies by the police is analyzed with the framework of Poot (2004) who describes five phases in the detection process, from declaration till arrest. In her writings she describes the different detection techniques used by the police in the Netherlands. After analyzing the comparison between the techniques in the literature and the ones used in Gelderland-Zuid it turned out that the two matched almost perfectly. In addition to the existing detection techniques in the literature, some new ways of detection are employed in Gelderland-Zuid as well. Examples of this are the introduction of DNA-research, a robbery helicopter, several ways of citizen participation like SMS-alert, and social media. Although some new methods, like the robbery helicopter and the use of detection posters in public areas, could not be measured because they were just in use when the research period ended. Besides that, some detection methods could not be used by the police in several cases, simply because robbers did not leave any traces. Other detection techniques, like the use of a tracking dog, could not always be used because of a capacity deficit.

After analyzing the files it can be concluded that witness statements contributed the most to solving robberies in Gelderland-Zuid. After that, DNA-research, camera images, and arrest in the act were the other successful methods for arresting robbery suspects. Now the practice of detection in Gelderland-Zuid is portrayed, it is time to look at the modus operandi and behavior of robbers in this region. The research of the files shows that offenders in Gelderland-Zuid mainly choose victims who are home with a maximum number of two with the average age of 50 years. More than half of the victims are woman and thirty percent of the victims have any former experience with the police. Almost all of the arrested suspects are men and they have an average age of 28 years. The majority of the offenders wears a disguise during the robbery and uses some kind of weapon. Half of the arrested suspects know their victims directly or indirectly. The average value of the stolen possessions, minus extreme values, is 2757, 74 euro. The average distance between the place where the robber lives and the crime scene is 42 kilometers and the median is 26. The behavior and techniques of home robbers are analyzed by two theories: the rational choice perspective and the routine activity approach. The first theory states that criminals operate in a more or less rational way when committing a crime. Rationality is described by six concepts in which different stages in decision-making, before, during and after the crime and the tradeoff between costs and benefits are discussed. The analysis of the robbery files turns out that home robbers in Gelderland-Zuid are acting rational according to four of the six concepts from the rational choice perspective. The two remaining concepts that involve specific decision making and involvement decisions, could not be measured in this research. This is because arrested suspects in the robbery files are hardly telling about their decision making during the robbery. Because of this, the extent of rationality cannot be measured in these two concepts. The routine activity approach theory describes the occurrence of crime as the result of three elements coming together; an unguarded and motivated offender, a vulnerable victim and an unguarded crime scene.

All these elements need to be there for a crime to occur. When this framework is applied to the home robberies in Gelderland-Zuid, it seems like the two match with each other. Robbers in debt, residents at home and homes themselves are the three elements which are there for a robbery to take place. A shortage of oversight seems to be the case as well, because offenders can commit the crime unhindered and residents are home alone or with a small amount of people. And although some homes are secured to some extent, it does not seem to stop robbers from committing their crime. So both offender theories seem to apply on the behavior and modus operandi of robbers in Gelderland-Zuid. Now the research methods of the police and the behavior and modus operandi of robbers in Gelderland-Zuid have been described the question can be raised to what extent the two match. In the end this determines the extent of success of the research methods. In order to analyze the amount of success the solved and unsolved robbery cases were compared. In this way both the modus operandi of offenders and the detection methods of the police can be related to detection success. After the comparison a couple of things came forward. It appeared that the work of the police, especially the detection process, is very dependent on the traces that offenders leave behind. Because the police only started investigation after robberies took place and therefore could only trace home robbers because of traces that were left. For example DNA research could not be done if robbers did not leave any DNA traces. Robbers, on the other hand, leave those traces mainly due to a lack of rationality in their behavior. Unexpected resistance of victims or the absence of loot can cost those aggressive and impulsive reactions. The solved cases show that the police could track down the suspects thanks to DNA-traces, smell traces or camera images. In addition to that, the fact that suspects had behaved in such a way that witnesses noticed them, was important in solving several other robberies as well. So it can be concluded that the behavior of offenders makes it possible for the police to track them down. On the other side the detection methods of the police suit the behavior of the offenders in such a way that these traces are actually found. An example of this is talking to residents in the neighborhood where the robbery took place which in some cases produced several important witnesses. So the detection methods of the police seem to fit the behavior and modus operandi of offenders to a large extent. Nevertheless some remarks can be made, especially when looking at the unsolved home robberies. Because these unsolved cases take place mainly in the evening and nightly hours just when the police doesn't send out SMS-alerts. So these facts seem to contradict each other. In addition to that, the procedure for the SMS alert is so complicated that it can take occasionally up to half an hour to send the alert out. Possible consequence of this can be that robbers have a time advantage for getting away. But not just technique alone explains the lower connection to the modus operandi of robbers. A capacity deficit on some detection methods plays a role as well. An example of this is a shortage of police dogs which makes it impossible for the police to always use this detection method even when necessary. Also the police was not always able to arrive within fifteen minutes at a robbery crime scene. This gives a possible advantage to home robbers as well to get further away from the crime scene.

In conclusion it can be said that to a large extent the research methods of the police connect to the behavior and modus operandi of offenders. If offenders leave traces behind, the police is able to find these traces on the basis of their research methods. Nevertheless the way the investigation methods are used can be improved. Especially the long

procedures for using new detection methods lead to little speed in tracking down home robbers. Besides that, the capacity deficit concerning tracking dogs and the robbery team could leave room for more effective, specific guidance at the start of a robbery investigation.

Recommendations

The research has pointed out that arrested offenders live at an average distance of 42 kilometers from the crime scene. Therefore it seems logical that offenders take a car to get home after committing a robbery. In that way robbers can get away from the crime scene quick an easy . Because of this, it is recommended that the police act as fast as possible in order to catch offenders, if possible, even in the act. To increase this chance, the police of Gelderland-Zuid should investigate how to shorten procedures surrounding the SMS-alert. In this way the police are able to speed up the engaging of citizens in the investigation process and this could possibly raise the amount of arrests.

Besides this, the possibility to send out SMS-alerts after ten o'clock in the evening should be investigated. Especially because the research shows that more than half of the unsolved robberies took place in the evening hours. In addition it is recommended that the specialized robbery team should work during these hours in order to bring more guidance and speed at the start of robbery investigations. This could possibly help in reducing the amount of home robberies in Gelderland-Zuid.

In addition an increase in the amount of tracking dogs could help in finding information about robbers at an earlier stage in the investigation.

Finally it should be considered to lay more emphasis on searching and interviewing family and acquaintances of robbery victims. This because results of the research show that many offenders more or less knew their victims personally and 44% of the solved home robberies were solved because of this method. Therefore it seems likely that more information about the offenders exists within the social network of victims.

SAMENVATTING

Vanuit de politiek is de aandacht voor het thema ‘overvallen’ de afgelopen jaren sterk toegenomen, nadat uit cijfers van het CBS bleek dat het aantal overvallen² sinds 2007 onverwacht gestegen was ten opzichte van eerdere jaren. Er werd hierop door de politiek op verschillende wijzen actie ondernomen om dit aantal terug te dringen. Zo werd er geld beschikbaar gesteld om extra rechercheurs in te zetten en werd de task-force ‘Overvallen’ opgericht.

Daarnaast werden ook vanuit de politie zelf inspanningen verricht om de overvallen aan te pakken. Er werden verschillende samenwerkingsverbanden op het gebied van overvallen opgezet en de Landelijke analyse Overvallen werd in 2009 uitgebracht. Deze analyse geeft onder andere een overzicht van de hoeveelheid en het soort overvallen in de verschillende politie regio's in Nederland. Hieruit bleek dat in verschillende branches het aantal overvallen sinds 2006 was toegenomen. Opvallend hierbij was dat er een relatief hoog aantal overvallen op particulieren plaatsvond en dat deze tendens zich voortzette. Vanwege deze toename en omdat deze vorm van overvallen een grote impact hebben op de slachtoffers wordt er sindsdien vanuit de politie zoveel mogelijk informatie verzameld over dit onderwerp. Dit om meer zicht te krijgen op de overvallenproblematiek en vanuit daar een meer effectieve aanpak op te kunnen zetten. Vanuit de Landelijke Expertgroep Overvallen van de politie is daarom het verzoek neergelegd bij de Universiteit Twente om zoveel mogelijk informatie over dit onderwerp te laten verzamelen en analyseren. Vooral de nieuw te vormen politie regio “Oost-Nederland” zou in kaart moeten worden gebracht omdat er in deze regio, in verhouding tot het westen, veel minder onderzoek naar overvallen is gedaan. Uit de vijf verschillende politieregio's in Oost-Nederland is Gelderland-Zuid (GLZ) gekozen voor dit afstudeeronderzoek. In Gelderland-Zuid hebben zich vanaf 2005 tot en met 2010 89 woningovervallen voorgedaan. Ook in deze regio is een stijgende trend zichtbaar bij de woningovervallen, waar het aantal van 15 overvallen in 2005 opliep naar 30 in 2010. Het aantal opgeloste zaken, dat wil zeggen zaken waarvan er tijdens de onderzoeksperiode één of meerdere verdachten veroordeeld waren, bleef met zo'n twee per jaar ongeveer gelijk. Deze gegevens hebben geleid tot de opzet van de volgende onderzoeksvraag: “Op welke wijze en in hoeverre is de politie Gelderland-Zuid succesvol in de aanpak van woningovervallen?” Deze onderzoeksvraag wordt beantwoord door de werkwijze van de politie en daders van woningovervallen in Gelderland-Zuid te onderzoeken. Door de opsporingstechnieken van de politie te vergelijken met de werkwijze van de woningovervallers kan gekeken worden in welke mate deze op elkaar aansluiten en of de opsporingsmethoden succesvol zijn.

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn alle dossiers met betrekking op woningovervallen van 2005 tot en met 2010 uit Gelderland-Zuid doorgenomen. Met behulp van het Bedrijfsprocessensysteem (BPS), de Basisvoorziening handhaving (BVH) en het Herkenningsdienst Systeem (HKS), konden gegevens over zowel slachtoffers, dad-

² Een overval wordt hier gedefinieerd als het met geweld, of onder bedreiging van geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen personen die zich in een afgeschermd ruimte bevinden of op een gepland of georganiseerd waarde transport, of de poging daartoe. (Eggen, Kalidien, 2008., p304)

ers als de onderzoeksmethoden van de politie worden gemeten. Deze meting vond plaats aan de hand van een scorelijst die voor dit onderzoek is opgesteld. Deze scorelijst bestaat uit 100 items die zowel de werkwijze van daders meten als die van de politie. Daarnaast worden met de scorelijst gegevens van slachtoffers en daders gemeten, zoals de woonplaats, leeftijd en antecedenten. Er zijn daarnaast interviews gehouden met een tweetal tactisch coördinatoren van het overvallenteam in Gelderland-Zuid om aanvullende informatie te verkrijgen. Op deze wijze is getracht een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van de woningovervallen problematiek en aanpak hiervan in de regio Gelderland-Zuid. In het onderzoek is verder gebruik gemaakt van de literatuur van Poot (2004) waarin de werkwijze van de politie staat beschreven. In het boek 'Recherche portret' worden de vijf fasen van opsporing tot aanhouding beschreven. Uit de vergelijking van de opsporingsmethoden uit deze literatuur met die in Gelderland-Zuid, bleek dat deze vrijwel geheel overeenkomen. Daarnaast wordt in Gelderland-Zuid nog een aantal nieuwe opsporingsmethoden ingezet, die nog niet in de literatuur beschreven stonden. Deze nieuwe methoden hebben vooral betrekking op nieuwe technische mogelijkheden en het betrekken van burgers bij de opsporing. Voorbeelden zijn het DNA-onderzoek, een overvallenhelikopter en verschillende vormen van burgerparticipatie zoals het gebruik van het SMS-alert en sociale media. Vooral deze laatste methode is nog volop in ontwikkeling in Gelderland-Zuid. Door middel van deze methoden van burgerparticipatie wordt getracht burgers steeds meer te betrekken bij de opsporing. Uit de analyse bleek dat enkele nieuwere methoden, zoals de overvallenhelikopter en het ophangen van opsporingsposters op openbare plekken, nog te kort in gebruik om goed gemeten te kunnen worden in dit onderzoek. Ook kon de politie sommige opsporingsmethoden, zoals het gebruik van camera beelden en DNA-onderzoek regelmatig niet inzetten bij een gebrek aan achtergelaten sporen door overvallers. Andere opsporingsmethoden, zoals de speurhond, konden soms niet worden ingezet in verband met een capaciteitstekort.

Uit de analyse van de overvallendossiers blijkt tot slot dat de verklaring van getuigen de belangrijkste succesfactor vormt in de verschillende opsporingsonderzoeken in Gelderland-Zuid. DNA-onderzoek, camerabeelden en aanhouding op heterdaad vormen de overige methoden die leidden tot de aanhouding van verdachten. Nu de praktijk van de opsporing in Gelderland-Zuid in beeld is gebracht, kan gekeken worden naar de praktijk rondom het gedrag en de modus operandi van woningovervallers. Uit het onderzoek komt naar voren dat overvallers met name slachtoffers uitkiezen die maximaal met twee personen thuis zijn, en een gemiddelde leeftijd hebben van 50 jaar. Meer dan de helft van de slachtoffers is van het vrouwelijk geslacht en bijna 30 procent heeft antecedenten bij de politie. De aangehouden verdachten zijn bijna allemaal van het mannelijk geslacht en hebben een gemiddelde leeftijd van 28 jaar. 40 procent van de verdachten draagt een vermomming en neemt een wapen mee tijdens de overval. In de helft van de gevallen kennen de aangehouden verdachten de slachtoffers persoonlijk. Geld en sieraden vormen de meest geroofde artikelen en de gemiddelde buitwaarde, met aftrek van extremen, bedraagt 2.757,74 euro. De gemiddelde afstand tussen de woning van de verdachte en de plaats delict bedraagt 42 kilometer met een mediaan van 26 kilometer. Het gedrag en de werkwijze van verdachten van woningovervallen is geanalyseerd aan de hand van twee theorieën: het rationele keuze perspectief en de routine activity approach. Bij deze eerste theorie wordt er vanuit gegaan dat criminelen in meer of mindere mate rationeel te werk gaan. Deze rationaliteit wordt beschreven aan de hand van een zestal concepten waarin

onder andere wordt ingegaan op de verschillende stadia van besluitvorming vóór, tijdens en na de misdaad en de afweging van kosten en baten daarbij. Uit de dossieranalyse blijkt dat woningovervallers in Gelderland-Zuid bij vier van de zes concepten inderdaad rationeel lijken te handelen. Over de overige twee concepten die de “betrokkenheidsbeslissingen” en specifieke besluitvorming van overvallers beschrijven valt lastig een uitspraak te doen, aangezien aangehouden verdachten niet of nauwelijks verklaringen afgeven over de besluitvorming rondom de overval kan de mate van rationaliteit hiervan niet gemeten worden. De routine activity approach beschrijft het ontstaan van misdaad door de samenkomen van verschillende actoren. De combinatie van een gemotiveerde dader, kwetsbaar slachtoffer en plaats delict met een gebrek aan toezicht maken het ontstaan van misdaad mogelijk. Deze worden in dit onderzoek achtereenvolgens gezien als een overvaller in de schulden, een slachtoffer die op leeftijd, vrouwelijk of in een kleine groep thuis is en een woning zonder vorm van beveiliging. Wanneer dit toegepast wordt op de situatie in Gelderland-Zuid rondom woningovervallen dan lijkt dit beeld grotendeels overeen te komen met de theorie. Overvallers, bewoners en de woning vormen de drie verschillende elementen die samenkomen. Daarnaast geeft 56% van de overvallers aan in de schulden te zitten. Van een gebrek aan toezicht lijkt ook sprake te zijn, de overvallers lopen immers vrij rond en slachtoffers zijn vaak alleen of met een klein aantal personen in huis. En hoewel sommige woningen in zekere mate beveiligd zijn, lijkt dit geen drempel te vormen om een overval te kunnen doen voorkomen. Beide theorieën lijken dus tot op zekere hoogte van toepassing te zijn op het gedrag van woningovervallers in Gelderland-Zuid.

Nu de opsporingsmethoden van de politie en de werkwijze van woningovervallers in Gelderland-Zuid beschreven zijn, rest nog de vraag in hoeverre deze op elkaar aansluiten. Aan de hand hiervan kan namelijk de mate van succes in de opsporing bepaald worden. Om de mate van succes in de opsporing te bepalen, zijn de gegevens van de opgeloste en onopgeloste woningovervallen met elkaar vergeleken. Op deze wijze kan zowel de werkwijze van daders als die van de politie gekoppeld worden aan succes in de opsporing. Uit deze vergelijking kwam een aantal zaken naar voren. Zo bleek dat de politie erg afhankelijk is van sporen die overvallers achterlaten, en dat overvallers deze sporen met name achterlaten bij een gebrek aan rationeel gedrag tijdens de overval. Het verzet van slachtoffers of het ontbreken van de verwachte buit zorgen voor impulsieve of agressieve reacties bij daders. Voor de opgeloste zaken geldt dat de politie dankzij het achterblijven van beeldmateriaal, DNA en geursporen verdachten op kon sporen. Daarnaast speelde het feit dat verdachten zich op een dusdanige wijze hadden gedragen dat getuigen hen opmerkten ook een belangrijke rol bij het oplossen van een viertal overvallen. Enerzijds zorgen de daders door hun gedrag ervoor dat de politie in staat is hen op te sporen, anderzijds sluiten de opsporingsmethoden van de politie in die mate aan op gedrag van daders dat deze sporen dus ook gevonden worden. Bijvoorbeeld doordat er vrijwel altijd een buurtonderzoek gehouden wordt en dat dit in enkele gevallen belangrijke getuigen opleverde. De politie lijkt met haar opsporingstechnieken dus aan te sluiten op het gedrag van daders. Toch valt hierbij een kanttekening te maken, met name als er gekeken wordt naar de onopgeloste zaken. Deze blijken met name in de nachtelijke uren plaats te vinden, en juist in deze uren verstuurt de politie geen SMS-alert. Het gebruik van deze nieuwe opsporingsmethode lijkt dus nog niet geoptimaliseerd te zijn. Ook is de procedure wanneer er wél een SMS-alerts verzonden wordt dermate ingewikkeld dat er soms tot een half uur

overheen kan gaan voordat het alert verstuurd is, met als mogelijk gevolg dat daders in de tussentijd kans hebben gehad te ontkomen. Maar niet alleen wat betreft de snelheid bij de inzet van opsporingsmethoden is er ruimte voor verbetering. Ook een capaciteitsgebrek lijkt een rol te spelen. Een voorbeeld hiervan is het tekort aan speurhonden. Ook kon de politie niet altijd binnen een kwartier na de melding aanwezig zijn op de plaats delict waardoor daders mogelijk niet meer in de omgeving aanwezig waren. Hoewel de politie bij de keuze voor de inzet van het soort opsporingsmethoden voldoende rekening lijkt te houden met het gedrag van daders, kan zij meer focussen op de manier waarop deze methoden worden ingezet. Met name wat betreft de snelheid bij de inzet van opsporingsmethoden is er nog ruimte voor verbetering. Daarnaast is er ruimte voor verbetering wat betreft de capaciteit. De politie Gelderland-Zuid is dus in zoverre succesvol dat zij over voldoende methoden beschikt om sporen van overvallers te vinden, wanneer deze er zijn. De mate van succes in de opsporing wordt echter beperkt door de manier waarop deze methoden op dit moment worden ingezet.

Aanbevelingen

Uit het onderzoek is gebleken dat de aangehouden verdachten gemiddeld gezien zo'n 42 kilometer van de plaats delict afwonen. Het is daarom aannemelijk dat zij met een auto vluchten wanneer zij de overval gepleegd hebben en dus relatief snel op afstand kunnen zijn na de overval. Het is daarom aan te bevelen dat de politie zo snel mogelijk te werk gaat om daders, zo nodig op heterdaad, te kunnen aanhouden. Om de kans hierop te vergroten zou de politie Gelderland-Zuid moeten onderzoeken hoe de procedures bij de inzet het SMS-alert versneld zouden kunnen worden. Op deze wijze kunnen burgers sneller ingezet worden om te helpen bij de opsporing en zou de pakkans mogelijk verhoogd kunnen worden. Daarnaast zou wat betreft het SMS-alert gekeken moeten worden naar de mogelijkheid om 's avonds na tien uur alerts te kunnen uitzenden. Mogelijk kan er bij het aanmelden van alerts aan burgers gevraagd worden of zij bereid zijn na dit tijdstip nog alerts te ontvangen. Met name omdat uit het onderzoek naar voren komt dat meer dan de helft van de onopgeloste overvallen zich 's avonds voordoet zou dit kunnen bijdragen aan de opsporing. In dit licht zou ook gekeken kunnen worden naar de mogelijkheid om het gespecialiseerde overvallen team juist in die uren in te zetten waarop het meeste woningovervallen gepleegd worden. Hoewel dit wellicht voordelig zou kunnen zijn, hoeft dit niet te betekenen dat het team meer uren moet maken, maar vooral dat ze op meer doelgerichte uren wordt ingezet. Er zou dan mogelijk meer snelheid kunnen worden geboekt in het begin stadium van woningovervallen onderzoeken. Verder zou een uitbreiding van de inzet van speurhonden kunnen betekenen dat er sneller in een onderzoek aanwijzingen worden gevonden over gevluchte daders. Tot slot zou er mogelijk nog, buiten het buurtonderzoek, uitgebreider gezocht kunnen worden naar getuigen of betrokkenen binnen de familie of kennissenkring van de slachtoffers. Dit omdat uit het onderzoek naar voren kwam dat het getuigenverhoor een van de meest succesvolle opsporingsmethoden was. En daarnaast dat aangehouden verdachten vaak een (in)directe band hadden met de slachtoffers. Het lijkt dus waarschijnlijk dat er in de kennissenkring van slachtoffers meer kennis aanwezig zou moeten zijn over de richting waarin daders gezocht zouden kunnen worden.

VOORWOORD

Dit afstudeer onderzoek is geschreven in het kader van de opleiding bestuurskunde aan de faculteit Management en Bestuur van de Universiteit Twente. Het vormt de afronding van mijn Master Public Safety & Governance.

In het onderzoek wordt een beschrijving gegevens van overvallenproblematiek in politieregio Gelderland-Zuid. Daarnaast wordt ingegaan op de manier waarop woningovervallen van 2005 tot en met 2010 bestreden werden door de politie in deze regio. De kenmerken van slachtoffers en daders die betrokken zijn bij deze overvallen worden vervolgens belicht. En aan de hand van de mate waarin de werkwijzen van daders en politie op elkaar aansluiten wordt de overvallenbestrijding in Gelderland-Zuid beoordeeld. Uit dit onderzoek zijn een aantal conclusies en aanbevelingen gekomen die een bijdrage kunnen leveren aan een effectievere bestrijding van woningovervallen door de politie.

Graag wil ik een aantal mensen bedanken die mij hebben geholpen tijdens dit onderzoek. Allereerst wil ik Dr. Marsha de Vries en Prof. Marianne Junger bedanken voor hun advies en begeleiding vanuit de Universiteit Twente. Daarnaast wil ik graag Bert Schriek en Heleen Verstegen bedanken voor hun hulp, ideeën en praktisch advies vanuit de politie. Zonder deze begeleiding vanuit de politie zelf had dit verslag niet gemaakt kunnen worden.

Verder wil ik Annick Oude Alink en Menno Smit bedanken voor hun hulp en inzicht bij het afronden van dit onderzoek. Tot slot gaat mijn dank uit naar Mona en Matthijs die er van begin tot het eind van het afstuderen voor me geweest zijn.

Bedankt allemaal!

INHOUDSOPGAVE

1. OVERVALLEN IN NEDERLAND EN GELDERLAND-ZUID	14
1.1 Onderzoeksdoel en relevantie	18
1.2 Centrale onderzoeksvraag en deelvragen	19
1.3 Methoden	19
2. WAT ZIJN DE OPSPORINGSTECHNIKEN VAN DE POLITIE BIJ (WONING) OVERVALLEN IN GELDERLAND-ZUID?	22
2.1 Opsporingstechnieken van de politie	23
2.1.1 Identificatie fase	23
2.1.2 Lokalisatie en aanhoudings fase	25
2.1.3 Verhoor en bewijsvoeringsfase	28
2.1.4 Administratieve fase	29
2.1.5 Overzicht opsporingstechnieken	30
2.2 Opsporing in Gelderland-Zuid	31
2.2.1 Identificatiefase	31
2.2.2 Lokalisering en aanhoudings fase	35
2.2.3 Verhoor en bewijsvoeringsfase	40
2.2.4 Administratieve fase	41
2.3 Conclusie	41
3. HOE ZIET DE WERKWIJZE VAN VERDACHTEN VAN WONINGOVERVALLEN IN GELDERLAND-ZUID ERUIT?	46
3.1 Het rationele keuze perspectief	46
3.2 De routine activity approach	47
3.3 De praktijk in Gelderland-Zuid	49
3.3.1 Daders	49
3.3.2 Voorbereiding	49
3.3.3 Wapengebruik	51

3.3.4 Buit	52
3.3.5 Vervoermiddel	52
3.4. Conclusie	54
3.4.1 Het rationele keuze perspectief en overvallers in Gelderland-Zuid	54
3.4.2 Routine activity approach en overvallers in Gelderland-Zuid	55
 4. IN WELKE MATE SLUITEN DE OPSPORINGSTECHNIEKEN VAN DE POLITIE AAN BIJ HET GEDRAG VAN WONINGOVERVALLERS IN GELDERLAND ZUID?	 58
4.1 Kenmerken van werkwijzen verdachten	58
4.1.1 Het rationele keuze perspectief en overvallers in Gelderland-Zuid	59
4.1.2 Routine activity approach en overvallers in Gelderland-Zuid	66
4.2 Kenmerken ingezette politie methoden in beide categorieën	67
4.2.1 Identificatiefase	67
4.2.2 Lokalisering en aanhoudingsfase	68
4.3 Conclusie	70
 5. CONCLUSIE EN DISCUSSIE	 74
5.1 Conclusie	74
5.2 Aanbevelingen	79
5.3 Discussie	80
 6. BIJLAGEN	 84
6.1 Literatuurlijst	84
6.2. Scorelijsten	86
6.2.1 Scorelijst daders woningovervallen	86
6.2.2 Scorelijst motieven en modus operandi	88
6.2.3 Scorelijst overvallen aanpak politie	91
6.3 Frequentieverdelingen	93
6.3.1 Frequentieverdeling scorelijst motieven en modus operandi	93
6.3.2 Frequentieverdelingen scorelijst overvallen aanpak politie	95
6.4.1 Lijst met geïnterviewden	99
6.4.2 Interviewvragen	99

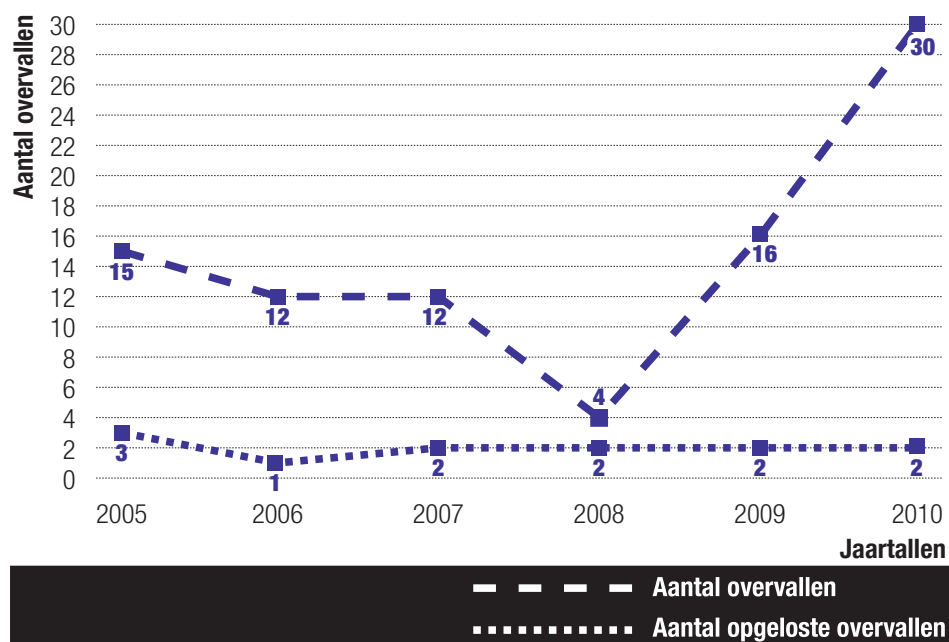
1. OVERVALLEN IN NEDERLAND EN GELDERLAND-ZUID

De aandacht vanuit de politiek voor het thema ‘overvallen’ is de afgelopen jaren toegenomen nadat uit cijfers van het CBS bleek dat het aantal overvallen in 2007 onverwacht sterk gestegen was ten opzichte van eerdere jaren (Eggen & Kalidien, 2008,p.305). Uit de cijfers bleek dat de totale hoeveelheid overvallen in Nederland in 2007 nog op 2165 stond terwijl deze in 2008 al 2395 bedroeg, een stijging van zo’n elf procent (Bosch, 2009.,pp.1-4). Deze groei zette zich in 2009 voort met eenentwintig procent.

In reactie op deze cijfers stuurde Minister Hirsch Ballin van Justitie in maart een brief naar de Tweede Kamer waarin hij aankondigde dat het kabinet de hoeveelheid overvallen wil terugdringen met zo’n 20% in 2010 ten opzichte van 2008 (Ministerie van Justitie,2009.p.3). Hiertoe stelde de minister een aantal maatregelen voor. Door de inzet van extra rechercheurs, de oprichting van de ‘taskforce overvallen’ en het opzetten van veiligheidshuizen waarin politie, justitie en jeugdzorg samenwerken zou er meer grip moeten komen op de terugdringing van het aantal overvallen in Nederland (CCV, 2009). Niet alleen vanuit de politiek, maar ook binnen de politie werd er actie ondernomen om de hoeveelheid overvallen aan te pakken. De raad van Korpschefs en het Bovenregionaal Recherche Overleg hebben opdracht gegeven aan het Korps Landelijke Politie Diensten om het aantal en het soort overvallen in Nederland in kaart te brengen. Dit resulteerde in de Landelijke Analyse Overvallen die in 2009 werd uitgebracht (Bosch, e.a, 2009). Doel van de analyse was om overzicht ten aanzien van de overvalproblematiek te creëren om zo een effectievere gezamenlijke aanpak van deze problematiek door politie mogelijk te kunnen maken. Er wordt in het overzicht onderscheid gemaakt in de hoeveelheid overvallen in verschillende regio’s, de tijdstippen en jaargetijden, het soort daders, maar ook de branches waarin de overvallen plaatsvinden. Ook de aanpak van overvallen in de verschillende regio’s wordt beschreven en hierbij wordt naar verklaringen gezocht voor het gestegen aantal overvallen. Als gevolg van deze overvallen analyse werd door de Raad van Hoofdcommissarissen een project gestart dat de bestrijding van overvallen moest intensiveren. Uit de analyse bleek onder andere dat de toename in het aantal overvallen sinds 2006 vooral plaatsvond in de horeca, detailhandel, transportsector en bij particulieren. Opvallend hierbij is dat vooral die laatste groep, particulieren, sinds 2006 al een relatief stabiel en hoog aantal overvallen heeft en dat dit zich doorzet naar 2009. Omdat overvallen op particulieren dus een trend lijken te zijn en deze een grote impact op de slachtoffers hebben krijgt deze vorm van overvallenproblematiek veel aandacht van de pers. Maar ook de Raad van Hoofdcommissarissen houdt zich met dit, nog relatief weinig onderzochte, onderwerp bezig. Omdat hier over nog niet veel informatie in Nederland beschikbaar is en de impact op slachtoffers van woningovervallen hoog is, is verder onderzoek hiernaar noodzakelijk. Vanuit de Landelijke Expertgroep Overvallen is daarom de vraag neergelegd om zo veel mogelijk informatie over dit onderwerp te gaan verzamelen en analyseren.

Vanuit de Landelijke Expert Groep Overvallen is er contact gezocht met de Universiteit Twente om zoveel mogelijk informatie rondom overvallen te verzamelen. De vraag was met name om de toekomstige politieregio Oost-Nederland in kaart te brengen op overvallen gebied aangezien er in deze regio nog weinig diepgaander onderzoek was gedaan naar dit onderwerp en ook hier het aantal woningovervallen de afgelopen jaren was toegenomen. Deze vraag vormde de aanleiding voor dit onderzoek. Om het onderzoek enigszins af te bakenen is ervoor gekozen één specifieke politieregio in Oost-Nederland te bestuderen. Oost-Nederland bestaat uit vijf verschillende politieregio's³ die elk in meer of mindere mate hun eigen beleid voeren ten aanzien van overvallen. In een van die regio's, Noord- en Oost Gelderland heeft in 2010 al een onderzoek vanuit de Universiteit Twente plaatsgevonden⁴ naar woningovervallen. Om die reden is er voor dit onderzoek gekozen uit een van de andere vier regio's, namelijk Gelderland-Zuid.

In Gelderland-Zuid hebben zich in de afgelopen zes jaar zo'n 89 woningovervallen voorgedaan. De piek lag hierbij in het jaar 2010 toen zich 30 woningovervallen voordeden. Deze stijging komt niet overeen met het landelijke beeld, uit die periode, waar het aantal overvallen sinds 2009 juist weer licht is gedaald. Een oorzaak voor deze stijging is onduidelijk⁵. Het laagste aantal overvallen deed zich voor in 2008 toen er slechts vier overvallen plaatsvonden. Aan de rode lijn is te zien dat het aantal woningovervallen zaken met een waarbij een verdachte⁶ veroordeeld werd al sinds 2005 rond hetzelfde punt schommelt.

Figuur 1: Het aantal (on)opgeloste woningovervallen per jaar in Gelderland-Zuid

Bij het totaal aantal van 89 woningovervallen in de onderzoeksperiode werden 41 individuele verdachten aangehouden door de politie. Hiermee wordt bedoeld dat de politie de zaak als opgelost beschouwt en de verdachte(n) heeft laten voorgeleiden bij justitie. Dit wil nog niet zeggen dat de verdachte ook daadwerkelijk veroordeeld is voor de overval.

³ Oost-Nederland bestaat uit de politieregio's IJsselland, Twente, Noord- en Oost Gelderland, Gelderland Midden en Gelderland-Zuid. In het jaar 2012 zullen deze regio's samengevoegd worden tot politieregio Oost-Nederland

⁴ Wolters, R.J. (2010), Woningovervallen, oost-west-thuis-best. Inzicht in verdachtenkenmerken, slachtofferkenmerken, motieven en modus operandi bij woningovervallen in de regio Noord- en Oost-Gelderland. Universiteit Twente, Enschede

⁵ Rijksoverheid (2011)

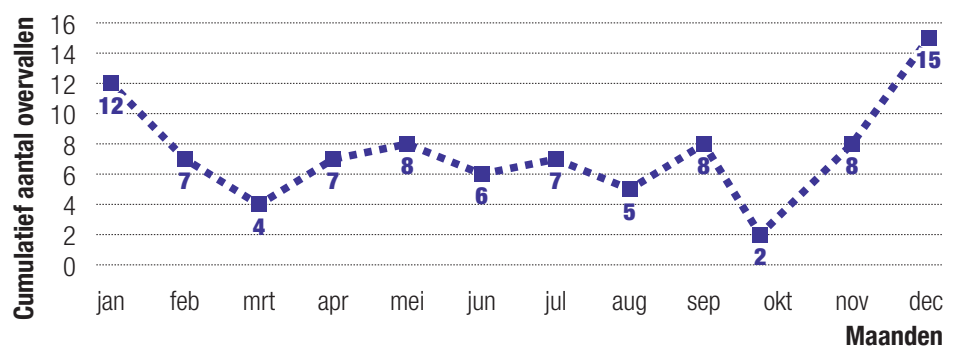
⁶ Wanneer er in dit verslag gesproken wordt over (aangehouden) verdachten worden personen bedoeld die door de politie zijn aangehouden voor een woningoverval en waarvan het dossier naar het Openbaar Ministerie is verzonden. Als er gesproken wordt over woningovervallers, of daders worden die personen bedoeld die bij de overval betrokken waren maar nog niet geïdentificeerd konden of aangehouden konden worden

1

Wanneer er in dit onderzoek verder over opgeloste zaken gesproken wordt, worden hiermee die woningovervallen bedoeld waarbij een verdachte is aangehouden en voorgeleid. Verdachten die voor korte tijd zijn aangehouden tijdens een overvallenonderzoek, maar die later door de politie zelf weer werden vrijgelaten zijn hierbij niet meegerekend.

De 41 verdachten zijn aangehouden voor 19 verschillende woningovervallen in de onderzoeksperiode, dat wil dus zeggen dat bij 21 procent van de gepleegde overvallenzaken een verdachte kon worden aangehouden. In figuur één is het aantal zaken per jaar waarin een veroordeling plaatsvond weergegeven. Dit betekent dat er voor een woningoverval één of meerdere verdachten zijn veroordeeld. Hierbij moet in acht worden genomen dat de data verzameld zijn tot en met augustus 2011 en dat nog niet alle opsporingsonderzoeken zijn afgesloten. Op basis van de gegevens uit de onderzoeksperiode zijn twaalf zaken opgelost. Het valt op dat het oplossingspercentage het hoogst is in 2008, wanneer er slechts weinig overvallen gepleegd zijn, terwijl deze juist op zijn laagst is in 2010 wanneer het hoogste aantal van 30 overvallen gepleegd werden. Het lijkt er, gezien de figuur, dus niet op dat naarmate er meer overvallen gepleegd worden er verhoudingsgewijs ook meer worden opgelost. Het omgekeerde lijkt eerder het geval te zijn. Hierbij moet uiteraard wel rekening gehouden worden met de beperkte onderzoeksperiode. Een mogelijke verklaring voor het grote verschil tussen deze specifieke jaartallen zou kunnen zijn dat wanneer er zich minder woningovervallen voordoen, de politie dus meer tijd per zaak te besteden heeft en het oplossingspercentage als gevolg hiervan toeneemt. Een capaciteitsverschil zou dus een rol kunnen spelen. De oorzaak voor de stijging in het aantal woningovervallen blijft vooralsnog onduidelijk.

Als gekeken wordt naar de verschillende maanden waarin de woningovervallen plaatsvinden in figuur twee, dan valt op dat vooral in de wintermaanden pieken in het aantal overvallen optreden. Daarnaast laten september en mei ook een piek zien, terwijl in juni tot en met augustus juist minder overvallen plaatsvinden. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat het voor overvallers aantrekkelijker is om hun slag te slaan wanneer het buiten donker is en de kans om betrapt te worden dus lager lijkt. Maar dat valt op basis van dit onderzoek niet met zekerheid vast te stellen. Onderstaande figuur laat voor de onderzoeksperiode het cumulatieve aantal overvallen per maand zien.

Figuur 2: Het cumulatieve aantal woningovervallen per maand van 2005-2010 in Gelderland-Zuid

De populairste dagen om een overval te plegen in Gelderland-Zuid zijn de vrijdag en zaterdag, op die dagen vindt 32,3% van de overvallen plaats. Terwijl de maandag en de woensdag, met elk 10% minder geliefde dagen voor overvallers lijken te zijn. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de kans dat bewoners thuis zijn, mogelijk rondom het weekend hoger is dan op weekdagen, of dat de buitverwachting mogelijk in het weekend hoger ligt. De kans om overvallen te worden is het hoogst in de avonduren⁷, terwijl overvallen in de ochtend juist weinig voorkomen in de onderzoeksperiode.

Als gekeken wordt naar de locatie waar woningovervallen plaatsvinden binnen Gelderland-Zuid dan valt op dat de overvallen vooral geconcentreerd liggen rond de stadscentra van de verschillende plaatsen. Er zijn een aantal plekken zichtbaar waar zich een overval buiten de stad heeft voorgedaan, maar dit zijn er slechts enkelen. Het valt op dat de stad Nijmegen procentueel gezien, met 47,6% het grootste aantal overvallen van het totaal vertegenwoordigd. Nijmegen wordt hierin opgevolgd door de plaatsen Tiel en Zaltbommel. Als gekeken wordt naar de grootte van de verschillende steden in Gelderland-Zuid dan heeft ook hier Nijmegen in verhouding tot de grootte van de stad het meeste overvallen, maar dit keer opgevolgd door Zaltbommel. Tiel heeft in verhouding tot het aantal inwoners juist minder woningovervallen te verduren. In Tabel 1 is een overzicht weergegeven van de drie steden met de meeste woningovervallen in Gelderland-Zuid.

Figuur 3: De verdeling van woningovervallen van 2005-2010 over de regio Gelderland-Zuid

Gemeente	Aantal overvallen	Inwonertal	Aantal overvallen per 1000 inwoners
Nijmegen	40	164223 inwoners ⁸	0,24
Tiel	7	41181 inwoners	0,17
Zaltbommel	6	26643 inwoners	0,23

Tabel 1: Top 3 gemeentes met de meeste woningovervallen per 1000 inwoners in Gelderland-Zuid

In verhouding tot het aantal inwoners heeft Nijmegen dus het meeste overvallen van alle gemeentes in Gelderland-Zuid. Gevolgd door Zaltbommel dat in verhouding meer overvallen heeft dan Tiel. Analyse laat zien dat zowel⁹ flats, tussen- en vrijstaande woningen doelwit vormen van overvallers. Dit komt overeen met het beeld dat in figuur drie te zien is waarbij de overvallen vooral geconcentreerd zijn rondom de stadscentra.

⁷ 52,9% van de overvallen in

Gelderland-Zuid vindt plaats tussen 18.00 uur en middernacht, slecht 4,6% vindt plaats tussen 06.00 en 12.00 in de ochtend

⁸ Aantal inwoners per 01-01-2011 volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek.

⁹ 96,7% van de woningovervallen in Gelderland-Zuid vindt in deze categorie plaats

Concluderend kan dus gesteld worden dat het aantal woningovervallen in Gelderland-Zuid over de gehele onderzoeksperiode is toegenomen. De woningovervallen in deze regio worden met name in de wintermaanden gepleegd en dan vooral rond de verschillende stadscentra. Nijmegen vormt in Gelderland-Zuid de plek waar de meeste overvallen plaatsvinden. Het aantal woningovervallen waarin een veroordeling plaatsvond is nagenoeg gelijk gebleven ondanks dat het aantal woningovervallen over de gehele onderzoeksperiode gezien, toenam. Dit lijkt dus een ongewenste situatie te zijn gezien de doelstelling van de Landelijke Expertgroep Overvallen om de bestrijding van overvallen te intensiveren. Bovenstaande problematiek leidt tot de vraag in welke mate de politie invloed heeft op het aantal gepleegde overvallen en welke factoren hierbij een rol spelen. Het roept de vraag op of de politie wel genoeg grip heeft op het stijgende aantal overvallen en of de veiligheid voor burgers hierin niet verbeterd zou kunnen worden. Hoewel de landelijke overvallen analyse uit 2009 de overvallen vooral kwantitatief in beeld bracht voor Nederland, is er hierin niet uitgebreid ingegaan op de vraag of de politie wel juist te werk gaat. Een gerichte vergelijking van dadergedrag en de handelwijze van de politie als reactie hierop ontbrak. En ook in de meer recente analyse van overvallen in Noord- en Oost Gelderland werd vooral de handelwijze van daders en slachtoffers geanalyseerd in plaats van de werkwijze van de politie. Daarnaast is er in de regio Gelderland-Zuid ook geen recent overzicht van de ontwikkelingen op het gebied van woning overvallen waarin gekeken wordt naar de handelwijze van daders in combinatie met de politie. Om die reden richt dit onderzoek zich op woningovervallen in Gelderland-Zuid en dan met name in welke mate de opsporingstechnieken van de politie aansluiten op het gedrag van de daders. Met gedrag wordt hier het keuzeprocess en de werkwijze als gevolg daarvan bedoeld voor-, tijdens en na de woningoverval.

1.1 Onderzoeksdoel en relevantie

Het doel van dit onderzoek is dan ook om inzicht te geven in woningovervallen en de opsporingsaanpak van de politie in Gelderland-Zuid. Het onderzoek heeft daarnaast tot doel om een bijdrage te leveren aan het inzicht in de overvallenproblematiek in de nieuwe vormen politieregio Oost-Nederland als geheel. De wetenschappelijke relevantie van het onderzoek is dat er nieuwe inzichten gecreëerd kunnen worden in de theorie doordat twee misdaadtheorieën met elkaar gecombineerd en toegepast worden in deze politieregio. De relevantie voor de politie is om meer duidelijkheid te krijgen over welke methoden er op dit moment al bestaan voor de bestrijding van overvallen en hoe effectief deze methoden zijn. Daarnaast is er de praktische relevantie door een bijdrage te leveren aan een doelgerichte aanpak van woningovervallen. Dit is relevant omdat het een bijdrage kan leveren aan de inventarisatie van informatie over overvallen in Nederland. Op basis van de informatie die de politie verzamelt over overvallen kunnen zij een specifiek regionaal beleid schrijven. De bovenstaande problematiek heeft geleid tot de opstelling van de volgende onderzoeksvragen.

1.2 Centrale onderzoeksvraag en deelvragen

“Op welke wijze en in hoeverre is de politie Gelderland-Zuid succesvol in de aanpak van woningovervallen?”

Deze onderzoeksvraag zal beantwoord worden aan de hand van de volgende deelvragen:

1. Wat zijn de opsporingstechnieken van de politie bij (woning)overvallen in Gelderland Zuid?
2. Hoe ziet de werkwijze van verdachten van woningovervallen in Gelderland Zuid er uit?
3. In welke mate sluiten de opsporingstechnieken van de politie aan bij het gedrag van woningovervallers in Gelderland Zuid?

1.3 Methodes

Om bovenstaande onderzoeksvragen te kunnen onderzoeken is het belangrijk eerst duidelijk te maken wat hier exact onder de definitie van een overval verstaan wordt.

Een overval wordt hier gedefinieerd als “het met geweld, of onder bedreiging van geweld wegnemen of afpersen van enig goed, gepleegd tegen personen die zich in een afgeschermd ruimte bevinden of op een gepland of georganiseerd waardetransport, of de poging daartoe” (Eggen, Kalidien, 2008., p.304). Deze definitie is afkomstig uit zowel artikel 312 als artikel 317 van het Wetboek van Strafrecht. En het betekent dus dat er aan drie voorwaarden moet worden voldaan om van een overval te spreken: er moet iets zijn weggenomen, of een poging daartoe zijn gedaan, er moet sprake zijn van geweld of de dreiging daarvan en het incident moet plaats hebben gevonden in een afgesloten ruimte. Hiervan is bijvoorbeeld sprake van bij een overval op een winkel, bij een tankstation, of in een woning bij mensen thuis. Een straatroof of inbraak valt dus echter niet onder de definitie van een overval. Wanneer er in dit onderzoek gesproken wordt over een overval wordt hiermee een woningoverval bedoeld, tenzij dit anders staat aangegeven in de tekst en overvallen in het algemeen bedoeld worden. Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden zijn alle woningovervallen onderzocht die hebben plaatsgevonden tussen 2005 en 2010 in politieregio Gelderland-Zuid. Voor dit tijdsbestek is gekozen omdat de politie de gegevens van overvallen vijf jaar mag bewaren¹⁰. Daarnaast zijn de gegevens over overvallen in 2011 nog niet compleet en dus kon dit jaartal niet in zijn geheel gemeten worden. In totaal betekent dit dat er 89 woningovervallen geanalyseerd zijn.

Nu het eerste deel van de methodes besproken zijn volgt een beknopt overzicht van de theorieën die gebruikt worden in dit onderzoek. Later in het verslag zal per hoofdstuk dieper op de theorieën in worden gegaan waarbij ook gekeken wordt naar de concrete toepassing hiervan.

¹⁰ De onderzoeksperiode waarin data werden verzameld startte in december 2010

Om meer inzicht in de opsporingsmethoden van de politie te creëren wordt de theorie van Poot (2004) gebruikt. Poot geeft in haar boek het rechercheproces in vijf verschillende fasen weer; van aangifte tot afhandeling van een misdrijf. Zij beschrijft daarnaast de verschillende opsporingsmethoden die de politie tot haar beschikking heeft. Deze opsporingsmethoden worden gebruikt om de handelingen van de politie weer te geven gedurende een onderzoek. Omdat er in het boek van Poot nog niet in wordt gegaan op het gebruik van nieuwe media als onderzoeksmethode voor de politie, wordt ook de literatuur van Snel en Tops (2011) gebruikt. Hierin staat het gebruik van verschillende nieuwe media door de politie beschreven en wordt de rol van burgerparticipatie toegelicht. Naast de theorie over de opsporingsmethoden van de politie wordt er ingegaan op een tweetal theorieën die de nadruk leggen op het handelen van daders van misdrijven. De eerste theorie die gebruikt wordt is die van het rationele keuze perspectief. Deze theorie gaat ervan uit dat er een relatie bestaat tussen verlangens, overtuigingen en acties van individuen (Cornis, Clarke, 2008 p.25-28).

De tweede theorie is de routine activity approach (Felson, 2000, p.70-77). Hierbij ligt de nadruk niet alleen op het besluitvormingsproces van de dader zelf, zoals bij het rationele keuze perspectief, maar juist op de samenhang tussen dader, slachtoffer en plaats delict. Doordat de twee theorieën over dader gedrag elkaar aanvullen wordt getracht een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van de handelwijze van verdachten bij woningovervallen. Om nu de praktijk van de handelwijze van daders en de opsporingstechnieken van de politie aan elkaar te kunnen koppelen is er een scorelijst ontwikkeld. Hierin wordt zowel het gedrag van daders als dat van de politie gemeten. Voor de ontwikkelingen van dit meetinstrument zijn enkele gesprekken met het overvallenteam in Gelderland-Zuid gevoerd waarin is gevraagd naar de methoden die de politie inzet bij de bestrijding van woningovervallen. Daarnaast zijn de beleidstukken van het overvallenteam bestudeerd om het beeld van de opsporingsmethoden zo compleet mogelijk te maken. De combinatie van de gesprekken en de beleidsstukken heeft geleid tot de opstelling van een conceptscorelijst voor opsporingsmethoden. Met deze conceptscorelijst is vervolgens een pilot uitgevoerd van tien random geselecteerde woningovervallen dossiers van 2005 tot en met 2010 uit Gelderland-Zuid. Aan de hand van de waarnemingen die voortkwamen uit deze pilot is de conceptscorelijst aangepast tot de definitieve scorelijst die terug te vinden is in bijlage 6.4.3. Deze scorelijst vormt, samen met de interviews, het praktijkgedeelte van dit onderzoek. De ingezette opsporingstechnieken uit alle 89 dossiers zijn met behulp van deze scorelijst gemeten. In de beantwoording van deelvraag 2 zullen de resultaten van de analyse met behulp van de scorelijst beschreven worden. Hieruit zal een beeld ontstaan van de opsporingsmethoden die het meest en minst worden ingezet bij woningovervallen in Gelderland-Zuid. In aanvulling op de informatie die met behulp van de scorelijst verkregen wordt, is een tweetal leden van het overvallenteam geïnterviewd (geïnterviewde 1 en 2 2011). Deze geïnterviewden zijn beiden werkzaam als tactisch coördinator binnen het overvallenteam in Gelderland Zuid. Zij hebben daardoor een goed overzicht van de overvallen problematiek en opsporingsmethoden van de politie in deze regio. De interviews moeten dan ook een aanvullend inzicht bieden ten opzichte van de scorelijst in zowel de werkwijze van woningovervallers als de opsporingstechnieken van de politie in Gelderland-Zuid.

De scorelijst is in dit onderzoek dus gebruikt om alle woningovervallen in Gelderland-Zuid van 2005 tot en met 2010 op dossierniveau te kunnen analyseren. Om deze analyse uit te kunnen voeren is er gebruik gemaakt van drie verschillende politiesystemen: BPS¹¹, HKS¹² en BVH¹³. Het BPS werd tot en met mei 2009 gebruikt om alle ontwikkelingen in onderzoeken te registreren. De woningovervallen van 2005 tot en met 2009 zijn daarom met behulp van BPS onderzocht per dossiers gescoord op de 100 kenmerken uit de scorelijst. Voor de woningovervallen dossiers vanaf april 2009 tot en met december 2010 is gebruik gemaakt van BVH om de scorelijst in te zetten. HKS is gebruikt voor de items van de scorelijst die niet uit BPS en BVH gehaald konden worden. Het gaat hierbij onder andere om de antecedenten, het geboorteland en recente woonplaats van verdachten. Om te kunnen meten of verdachten ook daadwerkelijk veroordeeld waren voor een woningoverval en wat hun eerdere veroordelingen waren, kon geen gebruik worden gemaakt van de politie systemen. Hiervoor is contact gezocht met de infodesk in Gelderland-Zuid die van Justitie de veroordelingsgegevens van woningovervallen verdachten kon aanleveren. Ook hier is op strafblad niveau per verdachte de scorelijst toegepast.

Nu de verschillende theorieën geïntroduceerd zijn wordt kort ingegaan op het onderzoeksontwerp. Zoals al te lezen was in de methoden wordt er in dit onderzoek gebruik gemaakt van een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. Er is zowel sprake van literatuuronderzoek en het houden van interviews als van de uitvoering van frequentie analyses met behulp van het programma SPSS¹⁴ voor Windows. Door de scorelijst die voor dit onderzoek ontwikkeld is kon er een meting verricht worden onder 89 woningovervallen die van 2005 tot en met 2010 hebben plaatsgevonden in Gelderland-Zuid. In combinatie van de verschillende analyse methoden moet dit leiden tot een zo uitgebreid mogelijke beantwoording van de onderzoeksvragen.

¹¹ Het Bedrijfsprocessensysteem wordt door alle politieregio's in Nederland gebruikt om verschillende onderzoeks handelingen van aangifte tot afhandeling van een zaak, in op te slaan (Poot, 2004., p. 203)

¹² In het Herkenningsdienst systeem staan de registraties van misdrijven en personen tegen wie als verdachte een proces verbaal is opgemaakt geregistreerd (Poot, 2004., p. 15)

¹³ De Basisvoorziening Handhaving (BVH) is een computersysteem dat BPS eind 2009 verving en meldingen, aangiften, onderzoekshandelingen en incidenten registreert (Snel, Tops, 2011. P24)

¹⁴ SPSS staat voor Statistical Package for the Social Sciences en is een statistisch computerprogramma waarmee analyses kunnen worden uitgevoerd. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van SPSS versie 18

2. WAT ZIJN DE OPSPORINGSTECHNIEKEN VAN DE POLITIE BIJ (WONING)OVERVALLEN IN GELDERLAND-ZUID?

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de opsporingstechnieken die beschreven worden in de literatuur van Poot (2004) en daarna op de opsporingstechnieken zoals deze in Gelderland-Zuid ingezet worden. De verschillende fasen in de opsporing worden benoemd, waarna vervolgens gekeken wordt naar de belangrijkste opsporingstechnieken die de politie in deze fasen tot haar beschikking heeft. Van deze verschillende opsporingsmethoden wordt een korte beschrijving gegeven om inzichtelijk te maken wat ermee bereikt kan worden en hoe deze worden ingezet. In het tweede deel van het hoofdstuk worden vervolgens de resultaten van de scorelijst en interviews gebruikt om te analyseren hoe deze opsporingsmethoden in Gelderland-Zuid worden ingezet.

Poot beschrijft het rechercheproces in vijf verschillende fasen, te beginnen met de aangifte van een misdrijf (2004, p.5). De aangifte fase wordt opgevolgd door een mogelijke identificatie van de verdachte, vervolgens wordt getracht de verdachte te lokaliseren en eventueel aan te houden. Wanneer dit heeft plaatsgevonden vindt de verhoor- en bewijsvoeringsfase plaats waarbij de politie onderzoekt of- en in welke mate de verdachte aan het misdrijf gekoppeld kan worden. Tot slot vindt de administratieve afhandeling van de zaak plaats. Poot geeft aan dat de bovenstaande fasen niet noodzakelijk in deze volgorde hoeven plaats te vinden. Zo kan het bijvoorbeeld voorkomen dat de politie de verdachte al aanhoudt voordat er aangifte is gedaan van een misdrijf (2004, p.6). Daarnaast is het in de praktijk lastig om de identificatie- en bewijsfase in een opsporingsonderzoek uit elkaar te houden omdat er meestal sprake is van een wisselwerking tussen beide fasen tijdens het rechercheren. Dit laatste blijkt ook uit de verschillende onderzoeksmethoden die de politie tot haar beschikking heeft. Zo kan een huiszoeking op de plaats delict zowel bijdragen aan de identificatie van de verdachte, door achtergebleven sporen, als aan de bewijsvoeringsfase. Ook kan het voorkomen dat er bijvoorbeeld een telefoontap wordt ingezet die een bewijs van betrokkenheid oplevert, terwijl de verdachte nog niet geïdentificeerd is. Aan deze laatste opsporingsmethode zijn wel strikte voorwaarden verbonden, hier wordt verder op ingegaan in paragraaf 2.1.2. Om een gestructureerd overzicht te geven van de verschillende onderzoeksmethoden zijn deze daarom gerangschikt onder de meest voor de handliggende fase in de categorisering van Poot. Uiteraard kan het voorkomen dat deze onderzoeksmethoden in de praktijk ingezet worden tijdens meerdere of andere onderzoeksfases. Om de opsporingmethoden helder weer te geven is er in dit hoofdstuk voor gekozen slechts één categorisering aan te houden. Aan alle fasen, behalve die van de aangifte, konden opsporingsmethoden worden gekoppeld. Deze worden hieronder weergegeven.

2.1 Opsporingstechnieken van de politie

2.1.1 Identificatie fase

Buurtonderzoek en passantenonderzoek

Wanneer er een misdrijf heeft plaatsgevonden in- of om een woning kan een buurtonderzoek in de omliggende straten worden gehouden door de politie (Poot, 2004, p.138). Er wordt dan bij omliggende woningen aangebeld en gevraagd of de bewoners iets relevants hebben gezien. Dit met name om erachter te komen of er mogelijke getuigen van het misdrijf zijn die iets kunnen vertellen over verdachte personen, auto's of situaties. Een buurtonderzoek heeft meestal slechts zin als het tijdig en grondig plaatsvindt. Dit omdat getuigen die niet direct het misdrijf hebben waargenomen snel weer zaken kunnen vergeten. Een passantenonderzoek is een andere vorm van onderzoek rond de plaats delict. Hierbij gaat de politie op een voor het onderzoek relevante plaats staan om voorbijgangers te ondervragen of hen iets bijzonders is opgevallen op het vermoedelijke tijdstip van het misdrijf. Een passantenonderzoek wordt meestal verricht op het tijdstip van het misdrijf een dag later of een week later. Op die manier probeert de politie dan mensen te bereiken die op die plek langskomen bijvoorbeeld voor hun werk en daardoor informatie kunnen leveren.

Compositie tekeningen en confrontaties

Een compositie tekening wordt gemaakt aan de hand van een beschrijving die een slachtoffer of getuige geeft van een dader (Poot, 2004., p.152). Uiterlijke kenmerken van de verdachte worden hierop vastgelegd. De tekening kan door de politie als selectiemiddel worden gebruikt in een opsporingsonderzoek, om een bijdrage te leveren in de vorm van tips over een mogelijke dader. De tekening kan hiervoor, eventueel via de media, aan getuigen worden getoond. Naast compositietekeningen, die bedoeld zijn om een verdachte te identificeren, kan de politie gebruik maken van confrontaties. Confrontaties kunnen in twee vormen voorkomen (Poot, 2004., p.154). De eerste vorm hierbij is de opsporingsconfrontatie, dat als doel heeft voor de opsporing relevante informatie te vinden waarmee het onderzoek verder gebracht kan worden. Een voorbeeld hiervan is als een slachtoffer een serie foto's uit het politiebestand te zien krijgt in de hoop dat hier de mogelijke dader bijzit. De tweede vorm is de bewijsconfrontatie waarbij onderzocht wordt of een getuige een persoon herkent met de bedoeling dat er een bijdrage geleverd wordt aan het bewijs. Het verschil met de eerste vorm is dat er nu juist wel een verdachte beschikbaar is waarvan wordt getest of deze door een getuige herkend wordt. In die zin past deze tweede vorm van de confrontatie meer in de bewijsvoeringsfase uit de categorisering van Poot. De procedure die bij deze vorm gehanteerd wordt is de Oslo-confrontatie waarbij een verdachte tussen een rij personen wordt geplaatst en een getuige wordt gevraagd om, zo mogelijk, uit de rij een dader aan te wijzen. In de literatuur heeft er discussie plaatsgevonden over de validiteit van confrontaties (Poot, 2004., p.158). Dit omdat confrontaties sterk afhankelijk zijn van geheugen van getuigen en een mogelijke beïnvloeding van getuigen of onzorgvuldigheid bij de uitvoering van de confrontatie op de loer liggen.

Lokale politiekennis en politiebesteden

Ook politiekennis die al voor een specifiek onderzoek in de organisatie aanwezig is kan ingezet worden in de opsporing. Hierbij kan gedacht worden aan speciaal voor dit doel ingerichte diensten zoals de info desk¹⁵ of het informatie systeem HKS¹⁶. Maar ook kennis en ervaring van rechercheurs over bepaalde buurten of personen kunnen een rol spelen in de opsporing. Bij de verschillende politiekorpsen in Nederland zijn er infodesks opgericht die een centraal punt in de regio vormen waar allerlei informatiebronnen en -systemen bij elkaar komen (Poot, 2004., p. 202). Via de infodesks wordt er door politie medewerkers gezorgd voor de verstrekking van verschillende soorten informatie, voor de opsporing. In geval van een woningovervallen onderzoek zou bij de infodesk bijvoorbeeld het strafblad of recente foto van een verdachte kunnen worden opgevraagd. De infodesk kan gebruik maken van de eigen informatie systemen zoals HKS, BPS¹⁷ en van door de CIE aangeleverde informatie. Daarnaast kan ze ook gebruikmaken van bijvoorbeeld de Gemeentelijke Basis Administratie. Naast de informatie die opgeslagen ligt in de politiet systemen kan de politie gebruikmaken van kennis in de hoofden van de rechercheurs (Poot, 2004., p.207). Deze kan een belangrijke rol spelen in de opsporing, maar is sterk afhankelijk van de bekendheid op een bepaald terrein. Zo kan kennis van de plaatselijke gay scene een groot voordeel bieden wanneer er onderzoek gedaan wordt naar bijvoorbeeld een woning overval bij een homoseksuele man. Daarnaast speelt het hebben van parate kennis en netwerk binnen de politieorganisatie zelf een belangrijke rol. Contacten met wijkagenten, het observatieteam of andere rekercheteams kunnen informatie opleveren over andere, soortgelijke onderzoeken die zich eerder hebben afgespeeld. Onder andere de infodesks zorgen binnen de politie voor het verzamelen van dit soort informatie. Op die wijze kan bijvoorbeeld sneller een link worden gelegd naar verdachten of naar plaatsen waar onderzoek verricht kan worden. Ook de lokale politiekennis en politiebesteden spelen een rol, door de verschillende fasen van het rekerche onderzoek heen. Zo kan bij de aangifte al een beeld ontstaan van een mogelijke verdachte wanneer de betreffende agent deze persoon bijvoorbeeld al kent en kan het leveren van bewijs eventueel vergemakkelijkt worden door bevindingen van bij het observatieteam.

¹⁵ De infodesk is in 1998 opgezet en zorgt ervoor dat de politie informatie bij één loket binnen het politie bureau op efficiënte wijze kan inwinnen. Medewerkers van de infodesk hebben hiervoor toegang tot de landelijke informatiesystemen (Politie Gelderland-Zuid, 2007)

¹⁶ Het Dienst Herkennings Systeem wordt door de Nederlandse politie gebruikt om politie gegevens over personen op te slaan (Poot, 2004., p. 202)

¹⁷ In het Bedrijfsprocessysteem worden door de Nederlandse politie aangiften en eventueel daarop volgende onderzoekshandelingen opgenomen (Poot, 2004., p. 203)

Burgerparticipatie

In aanvulling op de meer klassieke opsporingsmethoden waarbij de politie eenzijdig informatie vraagt van burgers, is er de laatste jaren steeds meer aandacht vanuit de politie gekomen voor burgerparticipatie, waarbij burgers actief kunnen deelnemen aan het opsporingsproces (Snel ea, 2011., p 45). Het doel hierbij is om meer misdaad te kunnen oplossen of om zelfs misdaad te voorkomen. De gedachte is dat burgers een belangrijke succesfactor zijn bij het effectief en efficiënt opsporen (Maquire, 2008). Om burgers te kunnen bereiken wordt er gebruik gemaakt van verschillende sociale media¹⁸, websites vanuit de politie zelf en het telefoonnetwerk. Zo wordt er binnen een zevental korpsen in Nederland gebruikt gemaakt van blogs zowel om burgers te informeren als om hulp te vragen (Snel, Tops, p.48-55). Dit laatste gebeurt alleen via de website www.politieonderzoeken.nl waarop vastgelopen onderzoeken naar ernstige delicten worden geplaatst. Verschillende korpsen maken ook gebruik van Twitter, waarbij de toepassing verschillend kan zijn. In sommige regio's worden video-alerts gestuurd met een link naar een specifieke passage van een op televisie uitgezonden opsporingsbericht. In Groningen bijvoorbeeld worden Twitter-volgers verzocht te reageren op politieberichten. En in Limburg

zijn rechercheurs actief op Twitter binnen een opsporingsonderzoek naar aanleiding van een overval. En ook politie regio Gelderland-Zuid heeft een Twitter account. Hoewel de nieuwe media dus volop ingezet worden, wordt door de politie nog nauwelijks gebruik gemaakt van de sociale netwerken als Hyves of Facebook. Naast de communicatie met burgers via sociale media wordt er door de politie al langer verschillende vormen van beeldmateriaal ingezet. Zo maakt de politie al meer dan 25 jaar gebruik van het televisie programma “Opsporing Verzocht” en van de regionale radio- en televisiezenders om de hulp van burgers te vragen in de opsporing. Daarnaast publiceert de politie beeldmateriaal op haar eigen website of regionale opsporingsites. Verder kan de politie op openbare plekken als stations, in de stad of bij politiebureaus via posters of digitale borden, burgers om hulp vragen in onderzoeken. Maar ook via het telefonische netwerk worden burgers betrokken bij de opsporing. Een vorm van burgerparticipatie is burgernet (Rijksoverheid, 2011). Burgernet vormt een samenwerkingsverband tussen burgers, gemeenten en politie dat als doel heeft om de veiligheid te verhogen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het telefonische netwerk om burgers te vragen om te helpen. Burgers kunnen zich vrijwillig aanmelden voor burgernet waarmee ze politie toestemming geeft hen te benaderen. Dit kan onder andere gebeuren in de vorm van een SMS-alert (Centrum voor criminaliteitspreventie veiligheid, 2011). De politie kan dan bijvoorbeeld een SMS sturen om burgers die in de buurt zijn van een zojuist overvallen juwelier alert te maken op mogelijk vluchtende daders. Op deze wijze hoopt de politie beter in staat te zijn personen snel op te sporen. Het belangrijkste voordeel van deze vorm van opsporing is de grote groep mensen die eenvoudig bereikt kan worden. Wel is het zeer afhankelijk van de informatie die al beschikbaar is rondom een misdrijf. Wanneer er geen duidelijke camera beelden of signalementen zijn wordt het immers lastig burgers concreet om hulp te vragen. Een voorbeeld hiervan zou een woningoverval kunnen zijn die slechts bij een poging is gebleven en waarvan het slachtoffer alleen een schimmige figuur in bivakmuts gezien heeft.

2.1.2 Lokalisatie en aanhoudings fase

Onderzoek op en rond de plaats delict

Wanneer er een misdaad gepleegd is en de politie gaat de plaats delict onderzoeken kan er een onderscheid gemaakt worden in twee soorten onderzoek, namelijk tactisch en forensisch (Poot, 2004, p.130). De tactische recherche houdt zich voornamelijk bezig met de inhoud en organisatie van de opsporing (Poot, 2004., p.14). Er wordt gekeken naar welke onderdelen nadere onderzoek verricht moet worden en op welke wijze het rechercheproces moet worden ingericht. Bij het tactisch onderzoek wordt er vooral gezocht naar materiaal dat licht kan werpen op het gepleegde misdrijf, maar waar niet noodzakelijk specialistische kennis voor nodig is. Bij een overval in een woning zou het dan bijvoorbeeld kunnen gaan om personalia van het slachtoffer, informatie over zijn of haar sociale achtergrond, financiële en telecom gegevens, of levenswijze. De informatie die op deze wijze verzameld wordt kan later gebruikt worden bij een eventueel buurt onderzoek of het ondervragen van getuigen. In het geval van forensisch onderzoek is er wel meer specialistische kennis vereist omdat er gezocht wordt naar sporen die niet altijd direct waarneembaar zijn. Het kan hierbij onder andere gaan om vingerafdrukken of bloedsporen. Het forensische onderzoek wordt meestal verricht door de forensische opsporing

¹⁸ Op sociale netwerken als Hyves, Facebook, Youtube en Twitter kan online worden gecommuniceerd en informatie gedeeld met burgers

van de politie of het Nederlands Forensisch Instituut. Voor beide soorten sporenonderzoeken geldt dat ze niet noodzakelijk alleen op de plaats delict hoeven plaats te vinden. Een overvaller zou bijvoorbeeld naar buiten hebben kunnen gaan en gebruikte wapens daar ergens neer hebben gegooid, daarom zal de politie in zo'n geval ook de omgeving, of bijvoorbeeld de auto van de verdachte willen onderzoeken. Het onderzoek rond de plaats delict kan er dus op gericht zijn om een mogelijke dader op te sporen. Daarnaast kunnen de sporen die gevonden worden een bijdrage leveren aan de bewijsvoeringsfase tegen de verdachte in het opsporingsonderzoek.

Observatie en posten¹⁹

Observatie is een opsporingsbevoegdheid die de politie heeft om de gangen van een verdachte na te gaan en in kaart te brengen (Poot, 2004., p. 146). Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een observatie team van de politie dat wordt ingezet om personen maar ook zaken te observeren. Er moet hiervoor wel al een verdachte persoon, groep of plek in beeld zijn in het onderzoek. Door middel van observatie kan worden vastgesteld met wie iemand omgaat, waar hij woont, welk type auto hij rijdt of hoe zijn dagindeling eruit ziet. Daarnaast kan het voorkomen dat tijdens observatie duidelijk wordt dat de verdachte bijvoorbeeld gestolen spullen van een misdrijf bezit. Het observatieteam van de politie kan ook foto's of beeldmateriaal maken van personen waarmee de verdachten contact hebben. Toch hoeft de observatie niet persé op een persoon gericht te zijn, het kan ook gebruikt worden om bijvoorbeeld een verdachte locatie in de gaten te houden. Bij woninginval overvallen ligt deze laatste optie echter minder voor de hand, omdat het veelal vooraf niet duidelijk is of een woning overvallen zal gaan worden en wanneer. Het observeren is er dus met name op gericht om het doen en laten van een verdachte in beeld te brengen en daarnaast om eventueel bewijs tegen de verdachte te verzamelen. De observatie kan dus zowel bijdragen aan de lokaliserings fase als aan de bewijsvoeringsfase in het rechercheproces.

CIE informatie

De Criminele Inlichtingen Eenheid is een organisatie binnen de politie met als hoofdtak het inwinnen van inlichtingen over criminele activiteiten (Politie Gelderland-Zuid, 2011). Dit is informatie over personen die zich bezig houden met zware georganiseerde criminaliteit. Voor het inwinnen van deze informatie wordt hierbij onder andere gebruik gemaakt van informanten. Dit zijn burgers die informatie verstrekken aan de politie. Als enige afdeling binnen de politie mag de CIE de identiteit van deze informanten afschermen. Daarnaast beschikt de CIE over analisten die de informatie die binnenkomt bij de CIE analyseren en daarmee zorgen voor een actueel beeld van criminele groepen in de politie regio. De voornaamste doelstellingen van de CIE zijn het voorkomen of opsporen van ernstige misdrijven, en personen die zich hieraan schuldig maken. Daarnaast heeft de CIE tot doel om gegevens in te winnen over de financiële situatie van deze personen. Informatie afkomstig van de CIE kan in verschillende mate een rol spelen in onderzoeken van de politie (Poot, 2004., p. 159). De CIE kan informatie aanleveren over een mogelijke verdachte of het slachtoffer. Hierbij kan het onder andere gaan om de woonplaats, het telefoonnummer, de antecedenten, kennissenkring, of het werk van een persoon. Deze informatie kan een rol spelen om een beeld te krijgen van het leven een persoon. Bijvoorbeeld in welk milieu iemand verkeert. Maar het kan ook net die extra informatie geven

¹⁹ Artikel 126g, Wetboek van Strafrecht, 2011.

over een mogelijke verdachte, waarvoor een telefoontap aangevraagd kan worden. In het geval van een woning overval zou de politie bijvoorbeeld kunnen vragen om informatie over het nummerbord van de auto van een verdachte zodat deze zo snel mogelijk opgespoord kan worden, eventueel met de buitgemaakte spullen nog in zijn auto. De CIE informatie kan op verschillende momenten in het rechercheproces een bijdrage leveren aan het onderzoek. Het hoeft dus niet noodzakelijk zo te zijn dat het alleen bijdraagt aan de lokalisering en aanhouding van de verdachte.

*Telefoontap*²⁰

Het af luisteren van telefoons als opsporingsmethode wordt door de politie veel gebruikt, met name in de ernstiger misdrijven (Poot, 2004, p.161). Op deze wijze tracht de politie zoveel mogelijk informatie te krijgen over verdachten en relaties tussen verdachten onderling en met derden. Het doel is dan ook om de oplossing van een misdrijf dichterbij te brengen, maar dit hoeft niet altijd op een directe wijze te gaan. Zo hoeft een verdachte geen bekentenis te leveren in het getapte gesprek, maar kunnen het noemen van andere betrokkenen of gegevens over de buit ook de nodige aanwijzingen opleveren. Om een telefoon te mogen aftappen heeft de politie toestemming nodig van de rechter-commissaris. Hierbij spelen onder andere de ernst van het misdrijf, de dringende noodzaak om te tappen en de betrokkenheid van de verdachte bij het te tappen telefoonnummer een belangrijke rol. Maar ook wanneer er nog geen verdachte in beeld is kan een telefoon getapt worden, in een dergelijk geval is er sprake van een anonieme tap. Het nadeel van deze methode is dat het een aanzienlijke inzet van personeel vraagt om de getapte gesprekken uit te luisteren en uit te werken. Toch vormen tapgesprekken eerder regel dan uitzondering in een opsporingonderzoek van de politie (Poot, 2004., p. 176). Het belang van een tap is groot, met name door de afgeleide resultaten die een onderzoek verder helpen. In het geval van een woningoverval zou wanneer er een gsm gestolen is, deze bijvoorbeeld getapt kunnen worden om te achterhalen wie de dader is of waar de telefoon terecht is gekomen. Op deze wijze levert het tappen een bijdrage aan de lokalisering en aanhoudingsfase van het onderzoek. Daarnaast kan er via een eventuele bekentenis via de tap ook een bijdrage aan de bewijsvoeringsfase worden geleverd.

*Printgegevens*²¹

Printgegevens zijn een historisch overzicht van belcontacten van telefoons die door de politie bij verschillende telefoonmaatschappijen kunnen worden opgevraagd (Poot, 2004, p. 178). Het doel hiervan is om een relatiernetwerk in kaart te brengen. Daarnaast kunnen met de printgegevens van een mobiele telefoon ook paal locaties worden opgevraagd aan de hand waarvan het mogelijk is aan het moment van het telefoongesprek een locatie te koppelen. Ook bij het opvragen van printgegevens is toestemming van de rechter-commissaris of officier van Justitie vereist. Het moet hierbij gaan om een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan of om een betrapping op heterdaad. Verder moet het aannemelijk gemaakt worden dat de verdachte aan het telefoonverkeer heeft deelgenomen. De eisen voor het opvragen van printgegevens zijn hiermee dus minder zwaar dan die voor een telefoontap. Ook printgegevens kunnen dus bijdragen aan zowel de lokalisering van verdachten, doordat relaties duidelijk worden als aan de bewijsvoeringsfase omdat personen aan locaties gekoppeld kunnen worden.

²⁰ Art 126I Wetboek van Strafrecht

²¹ Art 126n Wetboek van Strafrecht

2.1.3 Verhoor en bewijsvoeringsfase

*Verhoren*²²

Het verhoor als onderzoeksmethode kan door de politie worden gebruikt om verdachten of getuigen te ondervragen over een bepaald misdrijf. Het verhoor wordt dan ook wel als hart van het recherchewerk gezien (van de Bunt ea, 1992., p.74). De ernst van het gepleegde misdrijf heeft invloed op de wijze waarin geïnvesteerd wordt in het verhoor (Poot, 2004., p. 194). Zo kan het onder andere verschillen of er ervaren of minder ervaren verhoorders worden ingezet. Voor de verhoorder zijn op dit gebied speciale opleidingen mogelijk. Daarnaast kan het verhoor opgenomen of gefilmd worden²³. Sinds mei 2011 is dit in bepaalde, ernstige, gevallen verplicht gesteld. Ook kan er een verhoorplan door de politie worden gemaakt en kunnen zogenaamde schaduwverhoorders worden ingezet. Bij deze laatste optie luistert een tweede koppel verhoorders achter gesloten deuren mee met het verhoor en geeft de verhoorders, zo nodig live, advies (Poot, 2004p.194). Vaak wordt er in de ernstiger zaken verhoord met vaste koppels van rechercheurs om zo min mogelijk informatie verloren te laten gaan. Een recente wijziging op gebied van het verhoor heeft zich voorgedaan in april 2010²⁴. Toen werd het in Nederland verplicht om een advocaat toe te laten bij de verdachte alvorens het eerste verhoor. Hierdoor wordt een verdachte in staat gesteld zich beter te kunnen voorbereiden op het verhoor dat plaats vindt. Er kunnen verschillende verhoortechnieken worden ingezet. Afhankelijk van de hoeveelheid bewijs die er al tegen een verdachte verzameld is wordt dit bepaald. Meestal wordt begonnen met een inleidend praatje met aandacht voor de sociale achtergrond van de verdachte. De gedachte is dat de verdachte eerst zelf moet verklaren, later kan hij dan geconfronteerd worden met materiaal uit observaties, de tap of verklaringen van andere verdachten of getuigen. Hoe het verhoor er verder uitziet kan verschillen. Er kunnen lange verhoordagen georganiseerd worden waarbij de verdachte wordt uitgeput, er kan geschreeuwd worden maar ook kan er op een meer gelijkwaardige manier getracht worden informatie in te winnen van de verdachte. Dit is afhankelijk van de verhoor tactiek die gekozen wordt. Verhoren kunnen hierdoor verschillen en onder andere gestructureerd, gericht, verkennend zijn naar de verdachte toe. Het verhoor kan de verdachte insluiten of overhalen informatie af te staan die mogelijk als bewijs tegen hem of haar kan worden gebruikt. Daarnaast kan de verdachte eventueel ook informatie over anderen leveren wat het onderzoek vooruit kan helpen. Hoewel het verhoor dus een bijdrage kan leveren aan de bewijsvoeringsfase kan het ook leiden tot het lokaliseren en aanhouden van andere verdachten.

*Doorzoekingen*²⁵

Een andere opsporingsmethode die de politie tot haar beschikking heeft is de doorzoeking (Poot, 2004., p. 195). Hierbij kan onder andere een huis of voertuig doorzocht worden met of zonder toestemming van de eigenaar (Wetboek van Strafrecht, art 55a). Voorwaarde is wel dat er sprake moet zijn van verdenking van een misdrijf of ontdekking op heterdaad van een strafbaar feit. De officier van Justitie moet in zo'n geval een machtiging verlenen aan de politie om de doorzoeking plaats te mogen laten vinden. Het doel van een doorzoeking bij een verdachte is om bewijs te vinden voor een strafbaar feit (Poot, 2004., p. 201). Daarnaast kan het in kaart brengen van persoonlijke relaties van verdachten ook een rol spelen, bijvoorbeeld als mobiele telefoons of agenda's in beslag

²² Art 29/29a Wetboek van Strafrecht

²³ Sinds 21 mei 2011 is de Aanwijzing auditief en audiovisueel registreren van verhoren van aangevers, getuigen en verdachte van kracht (Overheid, 2011)

²⁴ Op 1 april 2010 werd de aanwijzing "rechtsbijstand politie verhoor" van kracht (Rijksoverheid, 2010)

²⁵ Art. 97 en Art. 126k Wetboek van Strafrecht (2012)

worden genomen bij een huiszoeking. Maar ook computers kunnen worden meegenomen om bijvoorbeeld het mail- of chatverkeer van een verdachte met vrienden te analyseren. Naast een doorzoeking bij een verdachte, kan deze ook bij een slachtoffer worden verricht. In het geval dat een slachtoffer overleden is bijvoorbeeld. Via een doorzoeking kan de politie proberen te achterhalen in wat voor milieu het slachtoffer verkeerde, welke vrienden en kennissen hij had of dat het slachtoffer misschien bij illegale feiten betrokken was wanneer het slachtoffer nog leeft kan er door hem zelf toestemming verleend worden om zijn woning te doorzoeken. Ook verdachten kunnen de politie vrijwillig toestemming geven voor een doorzoeking. Al deze zaken kunnen een achtergrond geven bij het gepleegde misdrijf en daardoor bijdragen aan de bewijsvoeringsfase.

2.1.4 Administratieve fase

Misdaad analyse

Bij grotere rechercheonderzoeken kan er door de politie gebruik worden gemaakt van een misdaadanalist (Poot, 2004., p. 182). De rol van deze analist kan verschillen, soms wordt hij alleen voor het begin van een onderzoek ingezet, soms voor de duur van een heel onderzoek, daarnaast kan hij ook alleen worden ingezet om het overzicht te bewaken. Dit doet de misdaadanalist door bijvoorbeeld een tijdslijn van het onderzoek te maken of een relatieschema op te zetten dat weergeeft hoe de verschillende personen aan elkaar gelinkt kunnen worden (Poot, 2004., p. 183). Ook kan hij ingezet worden om de verschillende tapgesprekken uit te werken en hieruit relaties op te tekenen en kan hij vragen aanleveren ten behoeve van een verhoorplan. De meerwaarde van een analist zit er dan ook in dat hij het overzicht in een onderzoek heeft en dat dit bijvoorbeeld ingezet kan worden bij verhoren of analyse van het onderzoek. Op deze manier kunnen er sneller verbanden binnen een onderzoek en tussen verschillende onderzoeken worden gelegd. Omdat de misdaadanalist werkt vanuit andere onderzoekresultaten en vooral op de analyse gericht is wordt zijn werk hier in de administratieve fase van het onderzoek geplaatst. Het werk van de analist kan echter ook vooral als ondersteuning in verschillende onderzoeken gezien worden. Om deze reden zou er hier ook van een administratieve en ondersteunende fase gesproken kunnen worden. Naast de administratie door de misdaadanalist vindt er tijdens en na een recherche onderzoek natuurlijk ook op tal van andere gebieden werk van de misdaadanalist plaats. Onder andere verhoren, taps, resultaten van een buurtonderzoek en de voortgang van het totale onderzoek worden geadministreerd. Deze vormen van administratie worden hier echter niet als aparte opsporingsmethode gezien.

2.1.5 Overzicht opsporingstechnieken

Nu de verschillende opsporingsmethode aan de hand van de structuur van Poot (2004) zijn toegelicht volgt een schematisch overzicht met daarbij een korte toelichting op de eerdergenoemde uiteengezette theorie.

Categorisering onderzoeksfase	Opsporingsmethode	Toelichting
Aangifte fase	Geen opsporing in deze fase	De opsporing begint pas vanaf de identificatie fase
Identificatie fase	Buurt- en passanten onderzoek	De identificatie fase geeft met behulp van zijn onderzoeksmethoden structuur aan het onderzoek. Het probeert in kaart te brengen wie verdacht is, waar verdachten gevonden kunnen worden
	Compositie tekening en confrontatie	
	CIE informatie	
	Burgerparticipatie	
Lokalisering en aanhouding fase	Onderzoek op en rond de plaats delict	Bij de lokalisatie en aanhoudingsfase draait het om het insluiten van de verdachte. Door zoveel mogelijk informatie te verzamelen rondom de verdachte en door hem aan te houden wordt getracht de eerste resultaten tijdens het onderzoek binnen te halen
	Observatie en posten	
	De telefoontap	
	Printgegevens opvragen	
	Lokale politie kennis en politiebepanden	
Verhoor en bewijsvoerings fase	Verhoor	In deze fase draait het om het verzamelen en brengen van zoveel mogelijk bewijs om het misdrijf op te lossen. Het verzamelde bewijs kan tegen een verdachte worden gebruikt in een verhoor, of de verdachte kan tijdens het verhoor zelf nieuw bewijs of aanwijzingen aanleveren. Beiden zouden moeten bijdragen aan de afronding of minstens voortgang van het onderzoek.
	Doorzoeking	
Administratieve/ondersteunende fase	Misdaad analyse	In deze fase wordt vooral het proces van het onderzoek in kaart gebracht en ook dit kan bijdragen aan het afronden van een zaak. Daarnaast kan een analyse ook in het begin van een onderzoek al veel informatie opleveren en richting geven.

Tabel 2: Een overzicht van de verschillende onderzoeksfases en opsporingsmethoden in het researchproces met daarbij een toelichting

De werkwijze en onderzoeksmethoden van de politie duiden op verschillende verwachtingen over het gedrag van daders. Zo wordt er in de identificatie fase vanuit gegaan dat een verdachte mogelijk herkend is, zich opvallend gedragen heeft en/of al eerder bij de politie bekend is. In de lokalisering en aanhoudingsfase wordt ervan uitgegaan dat de verdachte al in beeld is, mogelijk sporen heeft achtergelaten, via de telefoon informatie loslaat of al eerder bij de politie in beeld is geweest. In de verhoor en bewijsvoeringsfase is de verwachting dat de politie de juiste verdachte(n) in beeld heeft. Daarnaast dat de verdachte mogelijk belastend materiaal bezit en of bereid is een verklaring af te leggen. De administratieve en ondersteunende fase is minder op de verdachte gericht, maar hier gaat men er vanuit dat er een logica in de voortgang van het onderzoek zit en verdachten in een bepaald netwerk met elkaar verbonden zijn. De vraag is nu dus of de verwachtingen die voortvloeien uit de handelingen van de politie overeenkomen met het gedrag dat daders laten zien.

2.2 Opsporing in Gelderland-Zuid

Nu de verschillende fasen in het rechercheproces met de bijbehorende opsporingsmethoden zijn toegelicht, is het tijd om te kijken naar de praktijk in Gelderland-Zuid. Hieronder volgt een beschrijving van de manier waarop de verschillende opsporingsmethoden in deze regio werden ingezet van 2005 tot en met 2010 op gebied van woningovervallen. De aangifte fase wordt hier, wederom, niet uitgewerkt aangezien er in dit stadium nog geen opsporingstechnieken kunnen worden ingezet door de politie.

2.2.1 Identificatiefase

Uit de analyse van de woningovervallen dossiers in Gelderland- Zuid blijkt dat in zeventien van de 89 overvallen al bij de aangifte een verdachte kon worden geïdentificeerd door het slachtoffer. Deze negentien procent van de woningovervallen uit de onderzoeksperiode is om die reden verder uit de analyse van de opsporingsmethoden gelaten. Het feit dat slachtoffers al een mogelijke dader konden aanwijzen zou immers van invloed kunnen zijn op de manier waarop de opsporing wordt ingezet. Dit betekent echter niet dat er in deze gevallen geen opsporingswerk meer voor de politie overbleef, maar om bovengenoemde redenen zijn deze zaken in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. In de 72 overige zaken moest de politie op basis van het gegeven signalement op zelf op zoek gaan naar de verdachte. In negen zaken is dit gelukt en kon er een of meerdere verdachten worden aangehouden en werd de zaak daarmee voor de politie opgelost. Van het aantal zaken waarbij een of meerdere verdachten konden worden aangehouden vond in zeven zaken ook tenminste één veroordeling plaats. Dit betekent dat er op het totaal van 72 woningovervallen zonder vooraf geïdentificeerde verdachte er in 9,7 procent ook daadwerkelijk een veroordeling plaatsvond. Het aantal verdachten varieert in deze zaken van een tot zeven woning overvallers per zaak. Het kan hierbij dus zijn dat een zaak als ‘opgelost’ beschouwd wordt omdat er een verdachte voor veroordeeld is terwijl er misschien meerderen bij betrokken waren die niet allemaal ook daadwerkelijk voor de overval veroordeeld hoeven te zijn. Nu dit meer algemene beeld geschetst is kan gekeken worden naar de verschillende opsporingsmethoden die zijn ingezet bij de identificatiefase in Gelderland-Zuid.

Buurt- en passanten onderzoek

In scorelijst 6.3.2 van opsporingsmethoden in Gelderland-Zuid is alleen de variabele ‘buurtonderzoek’ opgenomen, dit betekent dat het passanten onderzoek niet apart in de analyse wordt meegenomen. Aangezien een passantenonderzoek een onderdeel van het buurtonderzoek vormt, zijn beiden gezamenlijk gescoord en worden ze hier ook samen geanalyseerd aan de hand van de resultaten uit de scorelijst en de interviews. Door één van de tactisch coördinatoren wordt in het interview aangegeven dat met name het buurtonderzoek als een belangrijke opsporingsmethode bij woningovervallen gezien wordt. Het passantenonderzoek wordt minder vaak verricht, met name omdat het al duidelijk moet zijn dat de overvallers zich op een bepaald tijdstip herkenbaar in de buurt moeten hebben opgehouden zodat passanten zich hier later wat van zouden kunnen herinneren en dit door kunnen geven aan de politie. Uit de scorelijst blijkt dat er bij de 72 wonin-

govervallen in Gelderland-Zuid waarbij geen verdachte bekend was, bij 82 procent een buurtonderzoek heeft plaatsgevonden. Dit betekent dat er in de overgrote meerderheid gebruik is gemaakt van deze opsporingsmethode. De geïnterviewden geven aan dat er in principe altijd een buurtonderzoek gedaan wordt in Gelderland-Zuid. Ondanks dat dit dikwijls weinig nieuwe informatie oplevert wil de politie volgens de geïnterviewden niet het risico lopen dat ze informatie misloopt rondom woningovervallen. Bij de overvallen waarbij geen buurtonderzoek gedaan werd is dit wel overwogen, maar werd het niet uitgevoerd omdat bijvoorbeeld een woning te afgelegen lag, er een vermoeden van fraude bij de aangifte was of er vanuit de buurt onvoldoende zicht op de woning was. Wanneer er wél een buurtonderzoek gehouden werd, vond dit in de onderzoeksperiode in vrijwel alle gevallen op dezelfde dag plaats, meestal al enkele uren nadat de overval gepleegd was. Wel was het vaak zo dat een groot deel van de buurtbewoners in eerste instantie niet thuis waren en er op een later tijdstip pas contact met hen kon worden gelegd. Het risico hierbij is dat er al veel mogelijke informatie verloren kan zijn gegaan. Wanneer gekeken wordt naar het resultaat van de 59 buurtonderzoeken valt op dat dit erg uiteenloopt. In 69 procent van de zaken hadden alle benaderde bureaus niets bijzonders waargenomen of waren zij herhaaldelijk onbereikbaar. Uit 31 procent van de dossiers kon worden opgehaald dat het gehouden buurtonderzoek ook daadwerkelijk informatie had opgeleverd. Dit liep uiteen van dat bureaus vage 'geluiden' hadden gehoord tot, in twee zaken, concrete signalen van verdachten en de door hen gebruikte voertuigen. In één geval ontdekte de politie Gelderland-Zuid tijdens een buurtonderzoek een slachtoffer van dezelfde woningoverval. Zij was zo bang geweest na de overval dat ze dagen haar huis niet had durven verlaten. Toen de politie contact met haar kreeg, kon ze meer informatie over de verdachte geven waardoor deze uiteindelijk opgespoord kon worden.

Compositie tekening en confrontatie

In de scorelijst is geen variabele opgenomen die de inzet van deze onderzoeksmethoden meet. Dit omdat deze slechts beperkt worden ingezet en mede daardoor waarschijnlijk niet naar voren is gekomen in het onderzoek voorafgaand aan de opzet van de scorelijst. Enkele keren werd er in de dossiers van de woningovervallen wel genoemd dat er een compositietekening gemaakt werd, maar wat hier vervolgens mee gedaan is of wat het opgeleverd had, stond niet concreet in het dossier. In de interviews is om deze reden wel gevraagd naar het gebruik van deze opsporingstechniek. De geïnterviewden geven aan dat wanneer het maar enigszins mogelijk is gebruik wordt gemaakt van compositie tekeningen. Een van de tactisch coördinatoren geeft aan dat dit soms lastig kan zijn omdat slachtoffers slecht een zeer vaag signalement van de woningovervallers kunnen opgeven. Met name bij overvallen kan het van invloed zijn dat slachtoffers zo geschrokken zijn dat zij zich slechts weinig zaken achteraf helder kunnen herinneren. Dit gegeven kwam ook naar voren in de dossier analyse waarbij in de verklaringen van slachtoffers terug te lezen viel dat men zich in enkele zaken bijna niets van de dader of gebruikte wapens kon herinneren. Zelfs niet wanneer er achteraf duidelijk werd dat er met dit wapen op het gezicht van de slachtoffers gericht werd tijdens de overval. Door de geïnterviewden wordt verder gewezen op het risico dat, met name tijdens de bewijsconfrontatie, de dader niet herkend wordt door het slachtoffer. Tactisch coördinator twee geeft aan dat de personen die voor de confrontatie gebruikt worden zo op elkaar lijken dat het voor slachtoffers vaak moeilijk is de juiste dader aan te wijzen. Dit geldt ook voor de opsporingsconfrontatie waarbij

slachtoffers foto's uit een politieb Bestand te zien krijgen. De geïnterviewde geeft aan dat de politie dan ook vooraf een duidelijke afweging maakt wanneer wel of geen confrontatie moet worden ingezet. Wanneer er bijvoorbeeld geen andere methode meer is om een dader aan te wijzen wordt er soms onder het mom 'alles of niets' een bewijsconfrontatie uitgevoerd. In andere gevallen kan er mogelijk voor een opsporingsconfrontatie worden gekozen wanneer er anders geen mogelijkheid lijkt te zijn verder te komen in het onderzoek.

CIE informatie

ok het gebruik van informatie afkomstig van de Criminele Inlichtingen Eenheid kon niet als aparte variabele worden opgenomen in de scorelijst. Dit omdat het gebruik van deze informatie veelal slecht is terug te vinden in de onderzoeksdossiers. Daarnaast is het niet goed te meten van welk politieonderdeel informatie uit onderzoeken afkomstig is en in welke mate deze is ingezet. Wel is er onder de variabele 'aanhouding' het gebruik van CIE informatie opgenomen. Ook hier kon echter veelal niet gemeten worden of er CIE informatie gebruikt was en zo ja of dit gekoppeld kon worden aan de aanhouding van een verdachte. Om deze reden is er in de interviews wel gevraagd naar het gebruik van CIE informatie, zodat hiervan toch een beschrijving kan worden gegeven op gebied van woningovervallen. De geïnterviewden geven aan dat er ook in het onderzoek rondom overvallen regelmatig gebruik wordt gemaakt van CIE informatie. Deze mag echter alleen als richtinggevend voor het onderzoek beschouwd worden en kan niet als bewijs worden gezien. Tactisch coördinator twee geeft aan dat er vaak vanuit het rechte team een vraag wordt uitgezet bij de CIE doorgaans in het beginstadium van een onderzoek. Daarnaast kan de CIE ook gebruikt worden voor het zogenaamde 'opstoken' van verdachten. Wanneer de politie bijvoorbeeld een telefoon wil gaan tappen van een verdacht persoon kan het handig zijn via het uitgebreide netwerk van de CIE de druk op de verdachte wat op te voeren. Bijvoorbeeld door de verdachte via via te laten weten dat de politie naar hem op zoek is. Geïnterviewde twee gaf een voorbeeld waarbij verdachten van een overval via via te weten hadden gekregen dat die avond hun overval in het televisieprogramma Opsporing Verzocht zou worden behandeld. Hierop belde de ene verdachte de andere en vermeldde dat zij vanavond in Opsporing Verzocht op televisie te zien zouden zijn. De politie kon dit getapte gesprek vervolgens weer tegen de verdachten gebruiken.

Burgerparticipatie

In de scorelijst zijn verschillende vormen van burgerparticipatie opgenomen. Zowel het gebruik van het programma "Opsporing Verzocht" als het gebruik van social media, het versturen van SMS-alerts en het ophangen van posters op openbare plaatsen zijn gemeten als opsporingsmethode. Eerst wordt hier ingegaan op het gebruik van nieuwe- en daarna van de oudere vormen van burgerparticipatie. Hierbij moet worden opgemerkt dat de nieuwe opsporingsmethoden zoals het SMS-alert en het gebruik van sociale media pas in 2009 in de dossiers van Gelderland-Zuid kon worden teruggevonden. Zoals al aan de start van dit hoofdstuk beschreven stond, heeft op verschillende plekken binnen de politie organisatie het gebruik van nieuwe media zijn intrede gedaan, maar lijkt dit nooit officieel centraal beleid te zijn geweest. Ook in Gelderland-Zuid lijkt het gebruik van nieuwe media gedurende 2009 te zijn ingevoerd en, in die tijd, nog niet tot de standaard opsporingsmethoden te behoren. In sommige dossiers is daarom wel terug te vinden dat

er gebruik van gemaakt is, in andere niet en soms blijft het onduidelijk. De geïnterviewden geven aan dat de politie Gelderland-Zuid inderdaad pas rond eind 2009 geleidelijk aan gebruik is gaan maken van de nieuwe vormen van burgerparticipatie, waaronder het SMS alert. Ook heeft de politie Gelderland-Zuid sinds december 2010 een Twitter account waarmee ze burgers op de hoogte houdt van politie zaken. Dit Twitter account is echter niet speciaal gericht op overvallen maar op allerlei soorten van misdaad. Van sociale media als Facebook wordt tot op heden, voor zover de geïnterviewden weten, nog geen gebruik gemaakt. Het gebruik van sociale netwerken kon gedurende de onderzoeksperiode dan ook niet worden vastgesteld bij de opsporing rondom woningovervallen. Het SMS alert werd wel in negen zaken ingezet. Uit de dossiers valt op te maken dat het hierbij gaat om zaken waar snel aangifte van gedaan is en waarvan de daders dus mogelijk nog op de vlucht zijn. Ook is er sprake van daders of voertuigen waarvan een duidelijk signalement gegeven kan worden. Bij bijvoorbeeld poging overvallen waarbij het slachtoffer de daders nauwelijks heeft gezien werd het SMS-alert niet ingezet. Het gebruik van het SMS-alert moet volgens de geïnterviewden nog geoptimaliseerd worden. Nu gebeurt het nog dat er soms wel een half uur tussen het moment zit waarop de politie ter plaatse is bij de overval en het moment dat het SMS-alert verzonden wordt. Dit is onder andere te wijten aan het feit dat het SMS-alert veel procedures moet doorlopen. In verband met privacy gegevens wordt het uitvoerig gecontroleerd en hier kan dus wat tijd overheen gaan. Daarnaast wordt het SMS-alert op dit moment niet 's avonds na tien uur verzonden omdat dit burgers op dit late tijdstip teveel zou storen.

Naast het SMS alert werd ook het gebruik van opsporingsposters op openbare plekken gemeten in de scorelijst. Het is echter lastig hier een uitspraak over te doen omdat ook deze methode pas richting het eind van de onderzoeksperiode, begin 2010, ingezet werd. Daarnaast is het gebruik lastig vast te stellen in de overvallen dossiers vanaf 2010 aangezien er in het systeem BVH vaak zeer beperkte dossiers beschikbaar waren. De geïnterviewden geven aan dat het gebruik van posters nog zeer weinig plaatsvindt rondom woningovervallen onderzoeken in Gelderland-Zuid. Ook dit heeft met de privacy regelgeving te maken. De politie krijgt alleen toestemming om opsporingsposters op openbare plaatsen te hangen wanneer er echt geen andere manier is om het onderzoek voort te zetten (geïnterviewde 2). Daarnaast is het ook een ingrijpende maatregel aangezien er, wanneer een verdachte wordt opgespoord, op alle poster locaties deze persoon moet worden 'afgeplakt' zodat hij onherkenbaar is. Toch wordt het gebruik van posters, wanneer deze geplaatst worden wel als een bruikbaar middel in het opsporingsproces gezien door de geïnterviewden. Nu de nieuwe vormen van burgerparticipatie in Gelderland-Zuid besproken zijn, wordt ingegaan op oudere manieren van burgerparticipatie. De inzet van het programma Opsporing Verzocht, de lokale media als tv Gelderland en de kranten konden wel concreet gemeten worden aan de hand van de scorelijst. In totaal werd er in 58 procent van de zaken gebruik gemaakt van de landelijke of lokale media om meer informatie over een woningoverval zaak te verkrijgen. In elf procent van de zaken ging het hierbij om het gebruik van het programma "Opsporing Verzocht". Uit de dossiers valt op te maken dat het hier vaak gaat om ernstiger zaken waarbij het vermoeden bestaat dat daders ook buiten de eigen regio gezocht moeten worden. De geïnterviewden geven aan dat er, wanneer dit mogelijk is, graag gebruik wordt gemaakt van deze vormen van media. Dit heeft niet alleen tot doel om verhalen van getuigen op te leveren, maar ook om ver-

dachten die naar het programma kijken mogelijk onrustig te maken waardoor ze in latere verhoren of op de tap misschien eerder informatie zullen loslaten.

2.2.2 Lokalisering en aanhoudings fase

Zoals in de voorgaande alinea al is genoemd konden er in de onderzoeksperiode in negen overvallenzaken één of meerdere verdachten worden aangehouden. Het betreft hier 23 verschillende verdachten, die alleen, of in groepen van twee tot maximaal zeven personen opereerden. In de volgende alinea wordt verder ingegaan op de verschillende opsporingsmethoden die in Gelderland-Zuid zijn ingezet om deze verdachten te kunnen lokaliseren en aanhouden.

Onderzoek op en rond de plaats delict

In de scorelijst zijn zowel elementen van het Tactisch- als Forensisch onderzoek rond de plaats delict opgenomen. Er wordt hier nu eerst ingegaan op de eerste categorie. Voor het scoren van het tactisch onderzoek is gekeken naar de reactiesnelheid van surveillance-eenheden, de inzet van de overvallenhelikopter, speurhond en het overvallenteam in de scorelijst. Het tactisch onderzoek en de reactiesnelheid worden eerst besproken en de inzet van de overige methoden volgen verder in de alinea. Uit de overvallendossiers bleek dat er in 98 procent van de woningovervallen in Gelderland-Zuid tactisch onderzoek verricht werd. Bijna altijd ging de politie ter plaatse op zoek naar aanwijzingen, zichtbare sporen en hoorde zij getuigen. Bij vier procent van de overvallen kon geen enkele vorm van tactisch onderzoek worden teruggevonden in de dossiers. Maar in deze zaken werd ook geen ander onderzoek verricht. Dit had te maken met een ruim tijdsverschil wat tussen de overval en het moment van de aangifte zat, daarnaast had één overval in een ander deel van het land plaatsgevonden. Met de reactiesnelheid wordt de tijd bedoeld die tussen het moment van de aangifte bij de meldkamer zit en het moment dat de eerste politie eenheid ter plaatse is. In ruim 68²⁶ procent van de woningovervallen in Gelderland-Zuid was de politie binnen een kwartier ter plaatse. De geïnterviewden geven aan dat het hierbij om de ‘blauwe’ politie eenheden gaan die vaak als eerste ter plaatse zijn. Dit zijn de surveillance-eenheden die naar alle verschillende soorten meldingen gaan en als eerste checken wat er aan de hand is naar aanleiding van de melding. Beide tactisch coördinatoren geven aan dat het eerste onderzoek op en rond de plaats delict zeer belangrijk is.

Observatie en posten

Het observeren en posten als opsporingsmethode is niet in de scorelijst opgenomen. Dit omdat het tijdens de pilot die uitgevoerd is voor het opstellen van de scorelijst, niet als methode in de dossiers is gevonden. Mogelijk is er tijdens de overvallenonderzoeken door de politie wel gebruik gemaakt van informatie die op die op die wijze verkregen is, maar werd dit niet apart in de dossiers genoteerd. Om meer informatie te verkrijgen over het gebruik van deze opsporingsmethoden tijdens woningovervallen onderzoeken is er in de interviews wel ingegaan op deze opsporingsmethoden. De tactisch coördinatoren geven aan dat er wel degelijk van observatie gebruik wordt gemaakt bij onderzoek naar overvallen. Met name wanneer het vooraf duidelijk is dat een overval mogelijk plaats zou kunnen gaan vinden. In zo'n geval kunnen verdachten in de gaten gehouden worden en

²⁶ In 6,9% van de woningovervallen lag de reactiesnelheid tussen de 15 en 20 minuten, in 6,9% bedroeg het meer dan 20 minuten en in 18,1% was het reactiesnelheid onbekend omdat er geen aangifte via de meldkamer was gedaan

kunnen onderlinge relaties van verdachten in kaart gebracht worden. Dit kan voor de politie van belang zijn om een dadergroep in beeld te kunnen krijgen. De geïnterviewde geeft aan dat van posten als opsporingsmethode nauwelijks gebruik wordt gemaakt in relatie tot woning overvallen. Dit omdat het veel capaciteit vraagt en het vooraf vaak onduidelijk is waar een woningoverval plaats zou gaan vinden. Ook wordt het als onethisch beschouwd om een woningoverval bewust te laten plaatsvinden.

De telefoontap

In de onderzoeksperiode is het veiligstellen van de telecomgegevens opgenomen, dus of er na de overval gegevens over (gestolen) telefoons zijn opgevraagd en of deze eventueel zijn gebeld en getapt. De meting van deze variabele is dus breder gemaakt dan de telefoontap alleen. Dit omdat uit het vooronderzoek bleek dat er gebruik werd gemaakt van verschillende manieren om via telefonische gegevens achter aanwijzingen over daders van een overval te komen. De geïnterviewden geven aan dat de telefoontap een belangrijk middel is in de opsporing van woningovervallers. Met name omdat overvallers vaak ervaren criminelen zijn die tijdens verhoren weinig tot niets loslaten als ze eerst met hun advocaat gesproken hebben (geïnterviewde 2). Wanneer de telefoontap ingezet mag worden kan deze directe informatie over de overval of verdachten opleveren. Uit de analyse van de 72 dossiers blijkt dat er in meer dan 40 procent²⁷ van de overvallen telefonische gegevens zijn veiliggesteld. In 8,3 procent van de zaken was het onduidelijk en in 51,4 procent werd geen gebruik gemaakt van deze opsporingsmethode. Vaak had dit ermee te maken dat het om poging overvallen ging waarbij er geen duidelijke aanwijzingen over de verdachten bestonden en er geen spullen gestolen waren. In zulke gevallen is het voor de politie dan ook weinig zinvol, zo niet onmogelijk om telefoongegevens veilig te stellen. Daarnaast moet er, zoals beschreven is aan het begin van dit hoofdstuk, voldoende reden zijn om toestemming te krijgen voor het opvragen van telefonische gegevens. Wanneer er toestemming is voor het aftappen van een telefoon moet er volgens de geïnterviewden rekening worden gehouden met het feit dat verdachten mogelijk voorzichtig zijn met het praten over de overval. Om deze reden wordt er door de politie op verschillende wijze druk op verdachten uitgevoerd voorafgaand aan de tap. Dit kan onder andere door ze te verhoren, mensen uit hun vriendenkring te verhoren of de overval te laten zien op Opsporing Verzocht. Op deze wijze tracht de politie verdachten zo te bespelen dat ze informatie zullen loslaten.

Printgegevens opvragen

In de vorige paragraaf is al kort beschreven in welke mate telefonische gegevens veiliggesteld zijn door de politie in Gelderland-Zuid. Naast het veiligstellen van deze gegevens wordt er sinds enkele jaren ook gebruik gemaakt van het veiligstellen van internet gegevens. Ook dit is er onder andere op gericht om de contacten van verdachten of slachtoffers van woningovervallen in beeld te brengen. Uiteraard is het hiervoor wel noodzakelijk dat slachtoffers of verdachten gebruik maken van internet en dit ook gerelateerd kan worden aan de gepleegde overval. Uit de gegevens van de 72 dossiers in Gelderland-Zuid blijkt dat er in de onderzoeksperiode slechts in vier procent van de zaken gebruik kon worden gemaakt van het veiligstellen van internetgegevens²⁸. In deze gevallen deed het zich voor dat er door de verdachten veel gecommuniceerd werd via computerprogramma MSN²⁹, was het slachtoffer overleden en werd via zijn computer geprobeerd zoveel mo-

²⁷ Bij 29 van de 72 woningovervallen werden telefonische gegevens veiliggesteld gedurende het opsporingsonderzoek

²⁸ Bij 66 van de 72 woningovervallen in de onderzoeksperiode speelde het gebruik van internet geen rol en bij de drie overige woningovervallen was het onduidelijk of internetgegevens waren veiliggesteld

²⁹ MSN Messenger is programma waarmee gebruikers digitale berichten aan elkaar kunnen verzenden via de computer

gelijk informatie over zijn sociale leven te verkrijgen, in één geval was de zoon des huizes aan het computeren met de webcam terwijl de overval plaatsvond.

Lokale politie kennis en politiebesteden

Het meten van lokale politie kennis afkomstig uit de verschillende computersystemen, van rechercheurs en van de infodesk bleek lastig om te zetten in een variabele voor de scorelijst. Vermoedelijk wordt er tijdens onderzoeken wel veel gebruik gemaakt van dit soort kennis, maar wordt dit niet concreet omgezet in verslagen in de overvallendossiers. Bij enkele zaken was terug te vinden dat rechercheurs contact hadden gezocht met de wijkagent om meer informatie over plaatselijke dadergroepen te krijgen. Ook werd er veel gebruik gemaakt van informatie uit computersysteem HKS, maar dan met name om na te gaan wat voor een verleden en strafblad de betrokkenen bij een woningoverval hebben. Het viel aan de hand van de scorelijst echter niet per zaak concreet te meten in welke mate er gebruik is gemaakt van lokale politie kennis en bestanden. Wel kon het gebruik van lokale politie kennis rondom overvallen in zijn algemeenheid worden vastgesteld. De politie Gelderland-Zuid verzoekt namelijk via het overvallenteam binnen de politie om informatie via de “Keek op de week”. Dit is een wekelijkse update van de onderzoeken van het overvallenteam die via intranet binnen de politie Gelderland-Zuid verspreid wordt. Hierop is te zien wat de vorderingen zijn in verschillende overvallen onderzoeken en welke verdachten nog gezocht worden. Vaak wordt hiervoor gebruik gemaakt van camerabeelden. Op deze wijze wordt getracht van de lokale politie kennis gebruik te maken in de hoop dat verdachten herkend worden door collega's. Met name bij wijkagenten kan deze aanpak succesvol zijn volgens tactisch coördinator twee.

Forensische opsporing

Wanneer gekeken wordt naar de forensische opsporing die verricht werd door de politie Gelderland-Zuid in de onderzoeksperiode, valt op dat deze opsporingsmethode vrijwel altijd wordt ingezet. Slechts wanneer er verder om andere redenen ook geen onderzoek verricht wordt, kom de forensische recherche ook niet langs. In totaal werd er in 89 procent van de zaken gebruik gemaakt van de forensische recherche. Wanneer dit niet gebeurde had het enkele keren te maken met het ontbreken van sporen. Bijvoorbeeld omdat er bij een poging overval geen daders in de woning waren binnen geweest, wanneer de overval zich in een andere politie regio had voorgedaan of omdat er een vermoeden van fraude was. Bij aanvang van het onderzoek werd dan al door de politie ter plaatse in overleg besloten de forensische recherche niet te laten komen.

DNA onderzoek

Een onderzoeksmethode waarin de forensische recherche gespecialiseerd is, is het veiligstellen van DNA-sporen³⁰. Een DNA profiel is uniek voor ieder levend wezen en wordt daarom gehanteerd in het opsporingsproces. Dit ondanks dat het geen bewijs hoeft te vormen dat een persoon ook daadwerkelijk betrokken is bij een misdaad: immers gevonden DNA kan slechts aantonen dat iemand ergens aanwezig geweest is. Het DNA profiel kan gevonden worden in speeksel, haren of bloed dat wordt aangetroffen op de plaats delict. Voor het verder onderzoek van DNA sporen wordt gebruik gemaakt van het Nederlands Forensisch Instituut dat gevonden sporen vergelijkt met een landelijke databank. In Gelderland-Zuid wordt ook in het onderzoek naar woningovervallen gebruik

³⁰ Politie Gelderland-Zuid (2007)

gemaakt van DNA sporen. Om precies te zijn werd er in 49%³¹ van de zaken DNA-onderzoek verricht in de onderzoeksperiode. Ook hier speelde het ontbreken van sporen bij poging woningovervallen weer een rol wanneer ervoor gekozen werd deze opsporingsmethode niet in te zetten. De politie is hierbij, net als bij ander forensische opsporing, dus erg afhankelijk van de sporen die verdachten hebben achtergelaten. De geïnterviewden geven aanvullend hierop ook aan dat er, wanneer het mogelijk is, altijd DNA onderzoek wordt gedaan. De ervaringen van de forensische recherche speelt hierbij een belangrijke rol, aangezien er slechts een beperkt aantal DNA aanvragen per zaak mag worden gedaan bij het NFI. Tactisch coördinator twee geeft aan dat er hierdoor een duidelijke afweging moet worden gemaakt welke sporen wel en niet worden ingezonden. Het nagaan van de handelswijze van verdachten voor, tijdens en na de woningoverval speelt een belangrijke rol in deze afweging.

Veiligstellen cameratoezicht

Een andere methode die de forensische recherche tot haar beschikking heeft is het opvragen en veiligstellen van camera toezicht. De geïnterviewden geven aan dat er bij woningovervallen altijd getracht wordt camerabeelden op te vragen. Naast de beschikbaarheid van de beelden speelt hierbij ook het gedrag van verdachten een belangrijke rol. Wanneer verdachten rekening hebben gehouden met de aanwezige camera's en deze vermeden hebben of onherkenbaar in beeld zijn, kan de politie vaak weinig met de beelden doen. Ook kan het opvragen van beelden van tankstations weinig zin hebben als verdachten lopend of met de fiets gevlucht zijn. Daarnaast is bij woningovervallen de kans gering dat de overval op camera is vastgelegd, in tegenstelling tot winkels waarbij men vaak beter beveiligd is tegen dat soort zaken. Wel bestaat de kans dat overvallers gebruik maken van gestolen bankpassen en op die wijze eventueel zichtbaar zijn op de camera's bij de pinautomaten. Uit de dossiers bleek dat bij de overvallen die in Gelderland-Zuid onderzocht zijn, in 30 zaken camerabeelden konden worden veiliggesteld. Bij vrijwel alle overvallen werd inderdaad door de politie getracht beelden op te vragen, maar regelmatig kwam het voor dat er geen beelden (meer) beschikbaar waren. Soms omdat camera's verkeerd hingen, soms omdat instellingen vergeten hadden de band te verwisselen. Bij woningovervallen waarbij slachtoffers een eigen bedrijf hadden waren soms camerasystemen aanwezig maar vaak waren die meer gericht op het controleren van het eigen personeel dan als bewaking van het woonhuis.

Andere opsporingsmethoden

Nu de opsporingsmethoden van Poot (2004) behandeld zijn, wordt er ingegaan op andere elementen die voor de tactische recherche van belang kunnen zijn in de opsporing. Deze onderzoeksmethoden zijn tijdens het vooronderzoek aangetroffen in de woningovervallen dossiers van de politie Gelderland-Zuid en zijn om die reden ook opgenomen in het onderzoek. Ze hebben met name betrekking op de heterdaadkracht in de opsporing, dus de snelheid waarmee de politie aanwezig is en kan starten met het zoeken naar aanwijzingen richting daders.

Inzet speurhond

Het gebruik van een speurhond nadat een woningoverval gepleegd is, kan onder andere helpen om gestolen spullen terug te vinden die daders mogelijk in de buurt hebben

³¹ In 51,38 procent van de 72 woningovervallen zaken vond geen DNA-onderzoek plaats

weggegooid, of om een eventueel wachtend of achtergelaten vluchtvoertuig in de buurt van de overval op te sporen. Verschillende sporen die een speurhond kan traceren kunnen dus bijdragen aan het vinden van aanwijzingen. Daarnaast is het natuurlijk mogelijk dat speurhonden overvallers die zich in de buurt van de plaats delict schuilhouden weten te vinden. De geïnterviewden geven aan dat de speurhond heel bruikbaar kan zijn in de opsporing. Vooral in het geval dat daders een gedeelte van de buit hebben weggegooid of andere spullen zijn verloren in de buurt van de plaats delict. Een nadeel van deze opsporingsmethode is echter dat bruikbare geursporen verdwijnen als de plaats delict een druk bezochte plek is of als er veel tijd verloren gaat voordat een speurhond aanwezig kan zijn. Door het beperkte aantal speurhonden is het daarnaast mogelijk dat er simpelweg geen hond beschikbaar is ten tijde van het woning overvallenonderzoek. Analyse met de scorelijst wijst uit dat er in de onderzoeksperiode in 21 van de 72 zaken gebruik gemaakt werd van een speurhond. Bij de keuze voor deze opsporingsmethode speelde onder andere de nabijheid van de hond en zijn begeleider en de inschatting van de aanwezigheid van sporen een rol. Zo werd er bij poging woningovervallen geen speurhond ingezet omdat de daders immers geen geur konden hebben achtergelaten in de woning. In een aantal gevallen was de speurhond al bij een ander onderzoek betrokken en zou het te lang gaan duren om daarop te gaan wachten.

Inzet overvallenteam

Sinds november 2009 is er in Gelderland-Zuid een overvallenteam opgezet dat gespecialiseerd is in het oplossen van dit type misdaad. De opzet van dit team dat verschillende overvallers in beeld heeft zou er toe moeten bijdragen dat het aantal overvallen in de regio wordt teruggedrongen. De inzet van dit team bij woningovervallen in de onderzoeksperiode is, gezien het tijdstip van invoering, slechts beperkt meetbaar met de scorelijst. Ondanks dat er een variabele hiervoor in de scorelijst is opgenomen viel het lastig vast te stellen of bij de woningovervallen na 2009 ook daadwerkelijk het overvallenteam is ingezet. In de woningovervallendossiers worden namen van de verschillende betrokkenen tijdens het onderzoek genoemd, maar hier wordt niet bij vermeld of het om leden van het overvallenteam gaat. In de interviews is daarom verder ingegaan op de inzet van het overvallenteam in Gelderland-Zuid. Hieruit bleek dat het overvallenteam op papier uit zo'n 30 politie mensen bestaat. Tactisch coördinator twee geeft aan dat er in de praktijk altijd een aantal mensen uitgeleend zijn aan andere onderzoeken en er op dagelijkse basis gemiddeld tussen de drie en tien personen van het overvallenteam aanwezig zijn. In de beginperiode van het overvallenteam gold er een piket dienst waarbij de leden van het team, 's avonds en in de weekenden bij een overvallen melding ter plaatse gingen kijken in heel Gelderland-Zuid. Deze methode bleek al snel teveel druk op te leveren op het beperkt aantal leden van het team, waardoor de inzet van het overvallenteam nu alleen op doordeweekse dagen onder kantooruren plaatsvindt. In de avonduren en weekenden zorgen de verschillende districten in Gelderland-Zuid nu zelf weer voor de opsporing rondom overvallen. Geïnterviewde twee geeft aan dat deze methode beter werkt qua werkdruk maar dat het een nadeel is dat er in de districten allerlei zaken behandeld worden terwijl het overvallenteam zich alleen bezighoudt met overvallencriminaliteit.

Inzet overvallenhelikopter

Ook de inzet van de overvallen helikopter is meegenomen bij het onderzoek naar de opsporingsmethoden in Gelderland-Zuid. Sinds eind 2010 maakt de politie Gelderland-Zuid gebruik van deze opsporingsmethode die ondersteuning vanuit de lucht biedt aan noodhulpvoertuigen in de regio door vluchtende daders te volgen³². Omdat deze opsporingsmethode pas aan het eind van 2010 werd ingezet, is deze slechts één keer toegepast gedurende de onderzoeksperiode. Tactisch coördinator twee geeft aan dat er veel gegevens over verdachten nodig zijn om de inzet van een overvallen helikopter zinvol te maken. Daarnaast geven beiden geïnterviewden aan dat het te lang duurt voor de overvallen helikopter om ter plaatse te komen. Tactisch coördinator een is van mening dat de helikopter eigenlijk altijd in de lucht zou moeten zijn om op tijd achter verdachten aan te kunnen gaan bij een overval. Tegelijk wordt dit lastig gevonden omdat overvallen meestal onverwacht plaatsvinden en verdachten soms al in tien minuten verdwenen zijn.

2.2.3 Verhoor en bewijsvoeringsfase

Nu de lokaliserings- en aanhoudingsfase besproken is kan overgegaan worden naar de fase waarin bewijsvoering voor het oplossen van het misdrijf centraal staan. In de verhoor- en bewijsvoeringsfase worden de opsporingsmethoden verhoren en doorzoekingen besproken.

Verhoor

Tijdens dit onderzoek in Gelderland-Zuid zijn er in de dossiers van woningovervallen verschillende variabelen gescoord die teruggevonden werden in de gehouden verhoren. Onder andere kenmerken over de sociale situatie van verdachten en kenmerken van de werksituatie zijn gescoord. Het verhoor op zichzelf is niet opgenomen in de scorelijst, aangezien dit een standaard methode vormt voor de politie wanneer er een verdachte in beeld is. In de dossiers uit Gelderland-Zuid bleek dat verdachten inderdaad altijd vroeger of later tijdens het opsporingsproces verhoord werden. Het resultaat van deze verhoren kon echter verschillen. Vaak zwegen de verdachte of praatten ze over allerlei zaken behalve de overval. Enkele malen legden verdachten een bekennende verklaring af. Aangezien er in de 72 onderzochte woning overvallen zaken talloze personen werden verhoord, soms meerdere malen per persoon, was het voor dit onderzoek onmogelijk alle verhoren met hun resultaten op te nemen. Wel is er als aanvulling in de interviews naar de verhoren gevraagd. Door de geïnterviewden wordt aangegeven dat het verhoor als heel belangrijk in de opsporing gezien wordt aangezien het veel kan opleveren, ook wanneer verdachten niets verklaren. Tactisch coördinator twee geeft wel aan dat sinds april 2010 de AVR regeling op het verhoor van toepassing is, het lastiger is geworden verdachten onder druk te zetten. Voor de onderzoeksperiode lijkt het, gezien het tijdstip van de invoering van deze regeling, het slechts beperkt van toepassing te zijn op het verhoor door de politie. Wel zou de ervarenheid van sommige overvallen verdachten mogelijk een rol kunnen spelen in de mate waarbij de politie succesvol kan zijn in het verhoor.

Doorzoeking

Ook de doorzoeking als opsporingsmethode is op zichzelf niet opgenomen in de score-

³² Politie Gelderland-Zuid (2010)

lijst. Er vonden wel verschillende doorzoekingen plaats in Gelderland-Zuid tijdens de onderzoeksperiode, maar deze zijn niet apart gemeten via de scorelijst. Wel is er in de interviews ingegaan op deze onderzoeksmethode. De geïnterviewden geven aan dat het vaak lastig is toestemming voor een doorzoeking te krijgen. Deze kan alleen worden gegeven wanneer er duidelijke aanwijzingen zijn dat er iets van de overval terug gevonden kan worden. Dit kunnen zowel spullen van de dader zelf zijn, zoals schoenen waarvan sporen gevonden zijn, als wel buitgemaakte spullen van slachtoffers. Een buit bestaande uit enkel geld kan hierbij niet gebruikt worden omdat de link tussen het geld en de overval te lastig te bewijzen is. Daarnaast gaan er soms maanden over heen voordat een verdachte en een buit goed in beeld zijn. Volgens de geïnterviewden kan dan soms moeilijk hard worden gemaakt dat de buit inderdaad nog op de te doorzoeken plaats aanwezig zou zijn. Daarnaast kan bijvoorbeeld een gevonden schoenspoor alleen als aanvullend bewijs dienen. Een verdachte zou immers kunnen beweren dat hij alleen een rondje om het huis van het slachtoffer heeft gelopen. Tactisch coördinator een geeft aan dat de doorzoeking wel degelijk kan bijdragen aan de opsporing rondom een woningoverval, maar dat deze methode dan wel “zo snel mogelijk” moet plaatsvinden.

2.2.4 Administratieve fase

Tot slot volgt nu een beschrijving van de administratieve en ondersteunende fase.

Misdaad analyse

De misdaad analyse is als opsporingsmethode eveneens niet opgenomen in de scorelijst. Dit omdat er tijdens de pilot niet gebleken was dat de misdaadanalist tot een onderdeel van de opsporing in Gelderland-Zuid behoorde. Daarnaast zou het lastig zijn het werk van de misdaadanalist te scoren aangezien deze werkzaamheden niet eenvoudig in meetbare eenheden over het opsporingsonderzoek te vinden zijn. Wel is er in de interviews gevraagd naar de inzet van de misdaad analist in woningovervallen zaken in het algemeen. Beide tactisch coördinatoren geven aan dat het werk van de analist zeer belangrijk is tijdens opsporingsonderzoeken. De taak van de analist wordt in Gelderland-Zuid niet als administratief beschouwd, maar vooral als ondersteunend gedurende onderzoeken. De analist wordt bijvoorbeeld ingezet om een grote brei aan data te analyseren die ontstaat wanneer meerdere verdachten verhoord of getapt worden. In zo'n geval vergelijkt de analist de verklaringen of gespreksgegevens met elkaar en kan op die wijze het overzicht in een onderzoek bewaard worden. Tactisch coördinator een geeft aan dat de analist vooral gericht ingezet moet worden en dat dit vooral is wanneer er veel informatie beschikbaar komt in een onderzoek. Ook wordt aangegeven dat er een vaste analist in het overvallenteam van Gelderland-Zuid aanwezig is voor dit werk.

2.3 Conclusie

Nu alle onderzoeksmethoden uit Gelderland-Zuid besproken zijn is het tijd om te kijken naar welke opsporingsmethoden nu hebben geleid tot de aanhouding van de verschillende verdachten. Dit zou immers iets kunnen zeggen over de effectiviteit van de verschil-

lende opsporingsmethoden. Eerst wordt hieronder daarom de variabele ‘aanhouding’ besproken en daarna wordt aan het eind van de conclusie een overzichtstabel van de verschillende opsporingstechnieken gegeven.

De reden van aanhouding is gemeten met behulp van variabele 19 uit scorelijst 6.3.2. Met aanhouding wordt hier bedoeld dat de politie de zaak als opgelost beschouwd en het dossier van de overval, met de gegevens over de bijbehorende verdachte, naar het openbaar ministerie heeft verzonden. Wanneer de politie dus wel een vermoeden heeft wie de dader zou kunnen zijn, maar er onvoldoende bewijs is om het dossier door te zenden, wordt de zaak onder deze variabele niet in beschouwing genomen.

Aangezien er in slechts negen³³ van de 72 woningovervallen zaken verdachten konden worden aangehouden door de politie moet wel worden opgemerkt dat er maar in zeer beperkte mate conclusies kunnen worden verbonden aan de uitkomst van deze variabele.

Uit de dossiers blijkt dat in vier van de negen gevallen waarbij een verdachte werd aangehouden, dit te koppelen viel aan een verklaring die getuigen hadden afgelegd. In de meting is niet opgenomen hoe de politie aan de verklaring van deze getuigen kwam, mogelijk kan het vinden van getuigen op zichzelf dus ook aan de verschillende opsporingsmethoden te danken zijn.

Naast de verklaring door getuigen hebben in vier andere zaken alle van de volgende opsporingsmethoden eenmaal geleid tot het aanhouden van een verdachte: een verklaring van de verdachte zelf, DNA-onderzoek, camerabeelden en een aanhouding op heterdaad. In één geval bleef het onduidelijk welke opsporingsmethode nu precies had geleid tot het aanhouden van de verdachte.

Uit deze beperkte analyse lijkt dus de verklaring van getuigen vooralsnog de meest succesvolle opsporingsmethode te zijn voor het vinden van verdachten.

Nu volgt een schematisch overzicht van de onderzoeksmethoden zoals die door de politie Gelderland-Zuid zijn ingezet bij de woningovervallen van 2005-2010.

³³ Het betreft hier unieke verdachten, geen van de aangehouden verdachten in dit onderzoek kon in verband worden gebracht met meerdere woningovervallen zaken in de onderzoeksperiode

Categorisering onderzoeksfase	Opsporingsmethode	Toelichting Gelderland-Zuid
Aangifte fase	Geen opsporing in deze fase	Ook in Gelderland-Zuid was er in deze fase nog geen sprake van de inzet van opsporingsmethoden.
Identificatie fase	Buurt- en passanten onderzoek	In 81,94% van de woningovervallen zaken in Gelderland-Zuid werd een buurt onderzoek verricht. In 30,51% leverde het buurtonderzoek ook daadwerkelijk concrete informatie op.
	Compositie tekening en confrontatie	Deze opsporingsmethode wordt ingezet wanneer mogelijk in Gelderland-Zuid. Wel wordt er rekening gehouden met de kans dat verdachten mogelijk niet herkend worden en de compositie tekening slechts als aanvullend bewijs kan dienen.
	CIE informatie	CIE informatie werd wel ingezet in de onderzoeksperiode, maar was niet in eenheden meetbaar. De geïnterviewden geven aan dat de CIE informatie wel degelijk gebruik wordt bij woningovervallen onderzoeken, maar dan vooral als richtinggevende informatie.
	Burgerparticipatie	In 58,33% werd de media ingezet voor de opsporing. Vanaf 2009 worde nieuwe media ingezet. In 13,88% van de woningovervallen werd een SMS-alert gebruikt. Sociale netwerken zijn niet gebruikt. De inzet van posters op openbare plekken deed zich pas voor vanaf midden 2010.

Categorisering onderzoeksfase	Opsporingsmethode	Toelichting Gelderland-Zuid
Lokalisering en aanhouding fase	Onderzoek op en rond de plaats delict	Tactisch onderzoek werd vrijwel altijd ingezet, slechts 3 van de 72 zaken werd hier geen gebruik van gemaakt, maar dan werd ook geen ander onderzoek verricht. In 88,88% werd gebruik gemaakt van de Forensische recherche. In 49 % van de woningovervallen onderzoeken werden hierbij DNA sporen veiliggesteld. In 30 zaken is het de politie gelukt camera toezicht veilig te stellen.
	Observatie en posten	De observatie wordt vooral ingezet wanneer er bekende verdachten in beeld zijn en hun netwerk in kaart moet worden gebracht. Posten wordt in Gelderland-Zuid bij woningovervallen niet als belangrijkste opsporingsmethode gezien, aangezien het vrij onvoorspelbaar is waar overvallen zich gaan voordoen en het onethisch zou zijn ze bewust te laten plaatsvinden.
	De telefoontap	Het tappen van telefoons zelf is niet gemeten met de scorelijst. Het veiligstellen van telefonische gegevens wel. Dit werd bij 40% van de woningovervallen gedaan. De tap wordt als belangrijke methode gezien door de geïnterviewden
	Printgegevens opvragen	Bij drie woningovervallen zaken was duidelijk dat internetgegevens werden veiliggesteld.
	Lokale politie kennis en politiebe-standen	Deze opsporingsmethode wordt toegepast in Gelderland-Zuid, maar viel niet om te zetten in meetbare eenheden. De geïnterviewden geven aan dat deze kennis wel gebruikt wordt en met name wijkagenten kunnen bijdragen aan informatie over verdachten bij woningovervallen.
Andere opsporingsmethoden in Gelderland-Zuid	Inzet speurhond	Bij 29,16% van de woningovervallen werd gebruik gemaakt van een speurhond. Een tekort aan speurhonden en het verstrijken van teveel tijd voordat de hond wordt ingezet worden als minpunten bij deze methode gezien.
	Inzet overvallenteam	Het overvallenteam wordt sinds 2009 ingezet in Gelderland-Zuid en bestaat uit ongeveer 30 personen. De inzet van het team is alleen tijdens kantooruren. Buiten kantooruren worden overvallen onderzocht door de verschillende districten.
	Inzet overvalhelikopter	Sinds eind 2010 werd er in Gelderland-Zuid gebruik gemaakt van een helikopter om overvallers op te sporen. Derhalve is slechts in één zaak de helikopter ingezet.

Categorisering onderzoeksfase	Opsporingsmethode	Toelichting Gelderland-Zuid
Verhoor en bewijsvoerings fase	Verhoor	Het verhoor als methode vormde Gelderland-Zuid een standaard methode wanneer er verdachten van woningovervallen in beeld waren. Het verhoor op zichzelf is om die reden niet meegenomen in de scorelijst. Geïnterviewden geven aan dat het verhoor een belangrijke onderzoeksmethode is en er op verschillende wijze meer informatie uit verhoren getracht wordt te halen.
	Doorzoeking	Er hebben verschillende doorzoekingen naar woningovervallen plaatsgevonden in de onderzoeksperiode. Deze zijn echter niet apart gemeten via de scorelijst. De doorzoeking kan zinvol zijn volgende de geïnterviewden, maar het vestrijken van tijd in een onderzoek kan een belemmering vormen voor het aanvragen van deze methode.
Administratieve fase	Misdaad analyse	De misdaad analyse wordt als zeer belangrijk beschouwd in overvallen onderzoeken, zeker wanneer er veel informatie over verdachten beschikbaar komt. Men streeft ernaar de analist zo gericht mogelijk in te zetten.

Tabel 3: Een overzicht van de verschillende onderzoeksfases en opsporingsmethoden in het researchproces zoals deze zijn ingezet in Gelderland-Zuid in de onderzoeksperiode met een toelichting.

3. HOE ZIET DE WERKWIJZE VAN VERDACHTEN VAN WONINGOVERVALLEN IN GELDERLAND-ZUID ERUIT?

In dit hoofdstuk worden de theorie en praktijk van de werkwijze van woningovervallers naast elkaar gelegd. Enerzijds wordt ingegaan op de literatuur en anderzijds op de praktijk situatie in Gelderland-Zuid. Gestart wordt met de theorie van het rationele keuze perspectief, gevolgd door de routine activity approach. Vervolgens wordt ingegaan op de wijze waarop daders te werk gaan en in welke mate dit overeenkomt met de verwachtingen uit de theorie.

3.1 Het rationele keuze perspectief

Bij de eerste theorie ligt de nadruk op het keuzeproces dat een misdadiger doormaakt voordat een misdaad gepleegd wordt. Bij het rationele keuze perspectief wordt ervan uitgegaan dat er een relatie bestaat tussen verlangens, overtuigingen en acties van individuen (Cornisch, Clarke, 2008, p.25-28). Deze relatie wordt beschreven aan de hand van een zestal concepten die de kern van de theorie vormen.

Het eerste concept ziet crimineel gedrag als doelgericht. De criminele activiteit die gepleegd wordt is er dus op gericht om de dader voordeel op te leveren. Criminaliteit, hoe ernstig ook, heeft hierbij dus een instrumentele waarde. Daarnaast wordt er vanuit gegaan dat crimineel gedrag rationeel is. Dus individuen maken op basis van hun motieven gebruik van de best beschikbare middelen om hun doelstellingen te kunnen bereiken. Hierin lijken ze dus weinig te verschillen van 'normale' burgers. Het derde concept betreft de besluitvorming van criminelen, die volgens het rationele perspectief per soort misdaad specifiek verloopt. Dit omdat verschillende soorten misdaad ook verschillende baten en lasten opleveren voor criminelen. Het plegen van een vermogensdelict brengt bijvoorbeeld heel andere risico's met zich mee dan een geweldsdelict. Verder wordt er bij het rationele keuze perspectief vanuit gegaan dat besluitvorming door criminelen in twee groepen onder te verdelen is, namelijk gebeurtenis- of criminele betrokkenheids beslissingen. Met de eerste categorie worden beslissingen bedoeld die gecentreerd zijn rondom het criminele feit zelf. In geval van een overval worden hier de keuzes bedoeld betreffende de te overvallen persoon, locatie van de overval en taken die daaromheen hangen. Met betrokkenheids beslissingen verschillen wederom per soort misdaad, maar gaan meer uit van het feit of men eraan wil deelnemen of niet. Het kan hierbij gaan op morele overwegingen, maar het kan ook te maken hebben met de complexiteit of het risico van een misdaad. De overweging om betrokken te zijn bij een terroristische aanslag verschilt bijvoorbeeld aanzienlijk van de overweging om belastingfraude te plegen. Het vijfde concept gaat ervan uit dat er verschillende stadia van betrokkenheid zijn bij het plegen van een misdaad. Het maakt daarbij bijvoorbeeld verschil om voor het eerst deel te nemen in een criminele activiteit of juist door te gaan met een serie van criminele activiteiten waar al eerder aan begonnen was. In het eerste geval kunnen persoonlijkheidsfactoren een belan-

grijke rol spelen, terwijl in het tweede geval het wel of geen succes hebben van de vorige misdaad een rol kan spelen bij het beslissen om een nieuwe misdaad te plegen. Het laatste concept zegt dat criminele gebeurtenissen zich voordoen in een opeenvolgende stadia van besluitvorming. Voorafgaand aan het plegen van een misdaad vindt er een nauwkeurige afweging plaats van de te nemen werkwijzen die achtereenvolgens plaatsvinden. Hierbij moet gedacht worden aan informatie verzamelen, het verzamelen van de benodigde spullen en het kiezen van een juiste locatie.

Al deze concepten geven gezamenlijk de verschillende elementen van het rationele keuze perspectief weer.

1. Doelgerichtheid	- Trekken overvallers een vermomming aan naar de overval? - Nemen overvallers een wapen mee naar de overval? - Wordt de overval gepleegd in de nachtelijke uren? - Kiezen overvallers voor vrouwelijke/oudere/slachtoffers die in de minderheid zijn? - Kiezen overvallers voor een plaats delict waar veel buit te maken valt?
2. Rationeel gedrag	- Wordt er zo efficiënt mogelijk iets buitgemaakt? - Is de kans om gepakt te worden laag? - Is de kans op een mislukte overval klein? - Zijn er weinig middelen nodig om de overval te kunnen plegen? - Is de buitwaarde hoger dan 1000 euro?
3. Specifieke besluitvorming	Worden er specifieke beslissingen genomen door de overvallers om juist dit type delict te gaan plegen in plaats van bijvoorbeeld een inbraak?
4. Gebeurtenis- en betrokkenheidsbeslissingen	- Wordt er van te voren besluiten genomen over de te overvallen persoon, locatie of taken rondom de overval? - Wordt er van te voren door overvallers een afweging gemaakt om wel of niet deel te nemen aan de overval op basis van morele overwegingen zoals de emotionele schade die slachtoffers wordt toegebracht? - Wordt er van te voren door overvallers een afweging gemaakt om wel of niet deel te nemen aan de overval op basis van overwegingen betreffende de complexiteit of risico's rondom het delict?
5. Verschillende stadia van betrokkenheid	- Is deze overval het eerste delict dat door de verdachte gepleegd wordt of heeft hij al een strafblad? - Maaakt de gepleegde overval deel uit van een serie woningovervallen in de onderzoeksperiode?
6. Opeenvolgende stadia van besluitvorming	Heeft er voorafgaand aan het plegen van de overval een afweging plaatsgevonden over de te nemen stappen om de overval uit te voeren?

3.2 De routine activity approach

De tweede theorie die gebruikt wordt om deelvraag drie te beantwoorden gaat in op de omstandigheden waaronder misdaad ontstaat. Hier draait het dus niet alleen om het besluitvormingsproces van de dader zelf, zoals bij het rationele keuze perspectief, maar juist om de samenhang tussen dader, slachtoffer en plaats delict (Felson, 2000., p.70-77). De basis van de routine Activity Approach wordt gevormd door een framework dat de drie bovengenoemde elementen met elkaar verbindt, dit staat weergegeven in figuur vier.

Links figuur is de offender, oftewel de dader te zien, die gemotiveerd moet zijn om een misdaad plaats te laten vinden. Rechts daarvan staat de plaats delict genoemd die in meer of mindere mate onbewaakt moet zijn als voorwaarde voor het ontstaan van een misdaad. Tot slot staan onder in de figuur het slachtoffer en de buit genoemd, die op enige wijze kwetsbaar moeten zijn, wil er een misdaad ontstaan. Deze aanvullende voorwaarden geven aan hoe de verschillende elementen samenhangen en welke dynamiek er tussen

3

bestaat. Een totaal ongemotiveerde dader of tot op het bot bewaakte plaats delict moedigt immers niet aan tot het plegen van criminaliteit. Naast de drie elementen zijn deze dus noodzakelijk.

Figuur 4: Eck's crime triangle (Felson 2000., p. 75)

In de figuur is te zien dat er op de buitenste lijn nog drie actoren zijn toegevoegd, namelijk de toezichthouders. De handler is degene die toezicht houdt op de misdadiger zoals de reclassering of ouders van een crimineel. De manager houdt toezicht op de plaats delict, hierbij kan gedacht worden aan de politie op straat, maar bijvoorbeeld ook toezicht via camera's. De toezichthouder van het doelwit kan de eigenaar zijn of bijvoorbeeld ouders of huisgenoten wanneer het een slachtoffer betreft. De samenkomst van slachtoffer, plaats delict en dader en de afwezigheid van de drie toezichthouders maken nu dat er volgens de routine activity theorie een misdaad kan plaatsvinden. In het geval van een woningoverval zou die bijvoorbeeld kunnen betekenen dat een vrouw alleen thuis is en het slot op de deur is vergeten te doen wanneer er 's avonds een net vrijgekomen overvaller die in de schulden zit langsloopt.

In scorelijsten 6.3.1 en 6.3.2 zijn de variabelen te zien aan de hand waarvan gemeten of de elementen uit de routine activity theorie samenkomen.

De verwachtingen die voortvloeien uit de twee bovenstaande theorieën zijn dat overvallers doelbewust, rationeel en efficiënt te werk gaan volgens het rationele keuze perspectief. Hierbij nemen ze in stappen beslissingen over hun betrokkenheid bij het misdrijf en de te nemen acties om de overval te doen slagen. Vanuit de routine activity approach wordt verwacht dat een woningoverval alleen kan plaatsvinden wanneer de woning niet of slecht bewaakt is, het slachtoffer kwetsbaar is, er een buit aanwezig is en dat deze omstandigheden samen komen met een gemotiveerde overvaller die vrij rondloopt.

Nu de twee theorieën over de werkwijze van criminelen in het algemeen zijn toegelicht, wordt er ingegaan op de specifieke praktijksituatie in Gelderland-Zuid

3.3 De praktijk in Gelderland-Zuid

Omdat in het eerste hoofdstuk al uitvoerig aandacht is besteed aan slachtoffers en de plekken waar overvallen plaatsvinden in Gelderland-Zuid, wordt hier juist stilgestaan bij het gedrag van daders. In openvolging zal het type daders, het soort voorbereiding op een overval, het wapengebruik, buittype en het soort vervoermiddel behandeld worden. De gegevens hiervoor zijn zowel afkomstig uit de analyse van de uitkomsten van de scorelijst als uit de interviews.

3.3.1 Daders

Gemiddeld gezien werden de overvallen in Gelderland-Zuid door 2,21 daders gepleegd. Het aantal verdachten loopt uiteen van 1 tot 12 personen en in verreweg de meeste gevallen betreft het alleen mannelijke verdachten³⁴. Het aantal slachtoffers dat in huis was op het moment dat de overval plaatsvond was gemiddeld 1,58, dus in verhouding minder dan het gemiddeld aantal daders. Het lijkt er dus op dat daders gemiddeld gezien in de meerderheid zijn ten opzichte van de slachtoffers. Al blijft het hierbij onduidelijk of het hier om een bewuste keuze van de daders gaat of dat deze situatie van het toeval afhankelijk is. De tactisch coördinatoren kunnen hier niet met zekerheid een uitspraak over doen, maar geven aan dat zij de indruk hebben dat daders van woningovervallen gericht te werk gaan. Daders observeren woningen of halen ergens anders informatie vandaan, wat overigens niet hoeft te betekenen dat deze informatie ook betrouwbaar uitpakt wanneer de overval plaatsvindt. Zo kan het aantal slachtoffers dat thuis blijkt te zijn verschillen van wat de daders vooraf verwachten.

Wanneer gekeken wordt naar het aantal aangehouden verdachten, dan valt op dat de gemiddelde leeftijd van deze groep rond de 28 jaar³⁵ ligt. Opvallend hierbij is dat de gemiddelde leeftijd van de verdachten dus aanzienlijk lager ligt dan die van de slachtoffers van woningovervallen in Gelderland-Zuid. Ook dit zou erop kunnen duiden dat verdachten niet alleen in aantal, maar ook fysiek gezien in het voordeel ten opzichte van de slachtoffers proberen te zijn. De geïnterviewden geven aan dat zij vooral bij overvallen op bejaarden de indruk hebben dat daders bewust voor kwetsbaarder slachtoffers kiezen. Als mogelijke andere reden wordt aangegeven dat er bij oudere slachtoffers vermoedelijk een grotere buit te verkrijgen is.

3.3.2 Voorbereiding

Als gekeken wordt naar de voorbereidingshandelingen die verdachten van woningovervallen verrichten in Gelderland-Zuid dan kan op verschillende zaken worden gelet. Allereerst de keuze voor een object om te overvallen. Het is niet geheel duidelijk of verdachten de te overvallen woning uitkiezen op basis van het slachtoffer, de mogelijke buit of nog andere redenen. De geïnterviewden hebben in dit opzicht de indruk dat de keuze voor een bepaalde locatie met name afhangt van de verwachte buit. Een aantal verklaringen van aangehouden verdachten ondersteunt dit. Verdachten geven aan slachtoffers

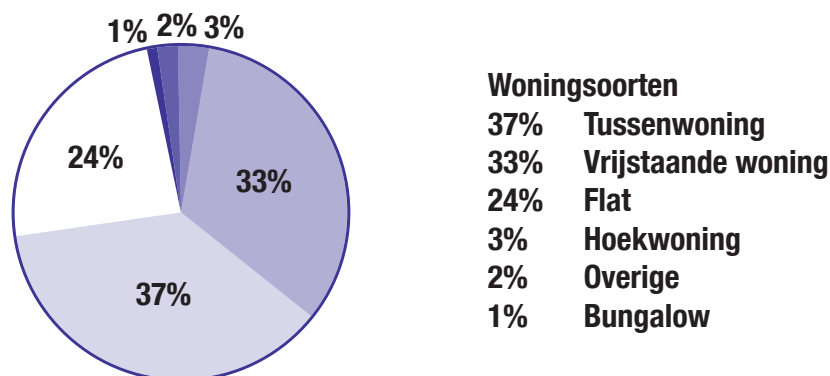
³⁴ 94,4% van de daders van woningovervallen was van het mannelijk geslacht, 2,2% van het vrouwelijk geslacht en in 3,3% betrof het een combinatie van mannelijke- en vrouwelijke daders

³⁵ De gemiddelde leeftijd van de aangehouden verdachten uit Gelderland-Zuid is 28,33 jaar

in meer of mindere mate te kennen en zodoende op de hoogte te zijn van een mogelijke buit. Hierbij moet opgemerkt worden dat lang niet alle aangehouden verdachten hierover verklaren en dit dus slechts een beperkte indruk betreft. Op de keuze voor het soort buit wordt verder ingegaan in paragraaf 3.3.4.

Wanneer vervolgens gekeken wordt naar de soort objecten waarvoor door woningovervallers gekozen wordt, ontstaat het volgende plaatje.

Figuur 5: De verschillende typen woningen die overvallen werden in Gelderland-Zuid van 2005 tot en met 2010

Hierin is te zien dat er in tussenwoningen in Gelderland-Zuid de meeste overvallen plaatsvinden, gevolgd door vrijstaande woningen en flats. De twee andere woningtypen konden in veel mindere mate worden teruggevonden in de dossiers. Met uitzondering van de bungalows en hoekwoningen liggen de overvallen dus verspreid over de verschillende woningtypen en lijkt er geen overduidelijke voorkeur te bestaan voor een bepaald soort woning onder overvallers.

Uit de dossiers blijkt verder, zoals in de inleiding al beschreven stond, dat overvallers met kiezen voor de donkere maanden om woningen te overvallen. Daarnaast blijkt uit de dossiers dat met ongeveer³⁶ de helft van het aantal woningovervallen gepleegd wordt aan het eind van de week tussen donderdag en zaterdag. De keuze voor juist deze dagen is onduidelijk. Eventueel zou dit verband kunnen houden met de dagen waarop zelfstandig ondernemers het meeste geld mee naar huis nemen of de dagen waarop de kans het grootst is dat er mensen thuis zijn.

Wanneer gekeken wordt naar de tijdstippen die gekozen worden voor de overval, dan valt op dat 52,9 procent van de woningen tussen zes uur 's avonds en middernacht worden gepleegd. Met 20,7 procent komen de overvallen tussen middernacht en zes uur 's morgens op de tweede plek. Ook hier lijkt dus, gekozen te worden voor tijdstippen waarop het, naar alle waarschijnlijkheid donker buiten is. Dit komt overeen met de keuze voor de wintermaanden waarin de meeste woningovervallen plaatsvinden.

Wat de locatie betreft is het verder lastig om een uitspraak te doen op basis van de resultaten uit de scorelijst. Omdat slachtoffers vaak opgesloten worden, bang zijn, of zich weinig herinneren na de overval kon er uit de dossiers niet worden opgemaakt of verdachten voor een locatie kozen op basis van een gunstige vluchtroute. Uit de verklaringen van slachtoffers blijkt dat zij zich vaak slecht kunnen herinneren hoe de verdachten

³⁶ 51,69% van de woningovervallen tussen 2005 en 2010 in Gelderland-Zuid werd van donderdag tot en met zaterdag gepleegd

uit de woning vertrokken zijn of welk vervoermiddel zij gebruikten. Op voorbereiding in dit opzicht valt dus ook moeilijk wat te concluderen, maar hier wordt verder op ingegaan in paragraaf 3.3.5. Wel valt uit de informatie uit de dossiers op te maken dat verdachten in Gelderland-Zuid gemiddeld gezien redelijk ver van slachtoffers af wonen. Gemiddeld gezien wonen verdachten zo'n 42 kilometer verwijderd van hun slachtoffers variërend van 0 tot en met 129 kilometer. Deze gemiddelde afstand wordt enigszins gecorrigeerd door de mediaan die op 26 kilometer ligt, maar nog steeds blijft het een afstand waarbij het niet waarschijnlijk is dat verdachten toevallig te voet of op de fiets langs te plaats delict komen. De afstand zou er dus ook op kunnen duiden dat slachtoffers niet toevallig uitgekozen worden maar verdachten doelbewust op pad gaan. Ook wordt er in vijftig procent van de onderzochte dossiers door verdachten zelf aangegeven dat er een relatie tussen hen en het slachtoffer bestaat. Hierbij moet uiteraard worden meegenomen dat het goed mogelijk is dat een veel groter aantal daders bekend is met de slachtoffers maar dat dit niet te achterhalen is omdat daders niet gepakt worden of zij zich hier niet over uitlaten. Wanneer verdachten hun slachtoffers kennen gaat het in de meeste³⁷ gevallen om kennissen, familie en zakenpartners. De geïnterviewden bevestigen dit beeld. Zij hebben de indruk dat er bij woningovervallen vrijwel altijd een indirecte relatie tussen slachtoffers en daders bestaat. Tactisch coördinator een geeft aan dat hij, behalve bij bejaarden, niet denkt dat 'gewone' burgers snel slachtoffer worden van een woningoverval.

Bij voorbereiding in de vorm van kleding wordt door overvallers met name voor gezichts- en hand bedekkende kleding gekozen. Opvallend hierbij is dat er in bijna veertig procent van de overvallen in Gelderland-Zuid helemaal niet van een vorm van vermomming gebruik gemaakt wordt³⁸. Dit terwijl verdachten toch in vijftig procent van de gevallen aangeven bekenden te overvallen. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat men niet bang is dat slachtoffers aangifte tegen hen zullen doen, mogelijk doordat slachtoffers zelf een crimineel verleden hebben of zij te geïntimideerd geacht worden. Anderzijds zou het impulsief plegen van een overval een mogelijke verklaring kunnen zijn voor het aantal niet vermomde daders. Aanvullend hierop wordt door geïnterviewde een aangegeven dat verdachten vaak aanbellen als methode om binnen te komen bij een woningoverval. Wanneer men in zo'n geval al gemaskerd voor de deur zou staan zouden ze niet worden binnengelaten. Mogelijk ontstaat er in de chaos tussen het moment van het aanbellen en het huis binnenstormen dus soms te weinig tijd om voor een passende vermomming te zorgen. Ook worden onverschilligheid en een wraakmotief genoemd als mogelijke redenen voor de daders om geen vermomming te dragen.

3.3.3 Wapengebruik

Naast het overwicht in fysiek opzicht werd er door de overvallers in Gelderland-Zuid ook veelvuldig gebruik gemaakt van wapens; soms wel meerdere soorten per overval. De geïnterviewden hebben de indruk dat het geweld voor veel overvallers vooral een instrumentele functie heeft, de daders gebruiken wapens om slachtoffers te imponeren, weerstand te breken of om bij de buit te komen. Daarnaast kan het gebruik van wapens volgens tactisch coördinator een ook duiden op een wanhoopsdaad van overvallers die, bijvoorbeeld door drugsgebruik, in paniek beslissen een wapen in te zetten.

³⁷ In 22,7% zijn de verdachte en het slachtoffer kennissen van elkaar, in 20,5% familie en in 13,6% handelsspartners

³⁸ In 37,78% droegen de overvallers helemaal geen vermomming

Vuurwapens blijken het meest populair onder woningovervallers: in veertig procent van de gewapende overvallen in de onderzoeksperiode werd gebruik gemaakt van dit type wapen. Daarnaast werden vooral steek- en slagwapens veelvuldig gebruikt³⁹. Tot slot valt op dat er in acht procent van de overvallen geen gebruik van wapens werd gemaakt. Mogelijk waren deze overvallen minder voorbereid of gingen de daders er vanuit ook zonder wapen genoeg overwicht op de slachtoffers te kunnen uitoefenen.

3.3.4 Buit

De buit die woningovervallers in Gelderland-Zuid meenemen bestaat in veel gevallen uit geld, of geld gecombineerd met sierraden, elektronica of andere zaken⁴⁰. In 18 van de 89 gevallen was er helemaal geen sprake van een buit en bleef de overval slechts bij een poging. De waarde van hetgeen dat buitgemaakt⁴¹ gemaakt werd tijdens de geslaagde overvallen varieert van drie tot en met 300.000 euro⁴². Gemiddeld betekent dit een buitwaarde van 9082,05 euro. Met aftrek van de extreem hoge waarde blijft hier dan een gemiddelde buit van 2757,74 euro van over. Een aanzienlijk bedrag, al moet hierbij worden opgemerkt dat dit beeld vertekend is door het ontbreken van overvallen waar alleen goederen werden buitgemaakt en overvallen waar onbekende geldbedragen meegenomen werden. De hoogte van de gemiddelde buit zou erop kunnen duiden dat slachtoffers wel degelijk doelbewust worden uitgekozen. Het lijkt immers onwaarschijnlijk dat er in een gemiddelde woning zulke grote bedragen aan contant geld aanwezig zijn. Ook de geïnterviewden zijn ook van mening dat er door daders gericht naar een buit wordt gezocht en niet zomaar iedere burger een grote kans heeft overvallen te worden. Toch valt ook niet uit te sluiten dat overvallers niet precies weten wat er te halen valt maar slechts een vaag vermoeden hebben. Uit enkele dossiers bleek dat overvallers slechts op een woning afkwamen omdat ze wisten dat er een kluis aanwezig was, zonder dat ze kennis hadden van de inhoud van de kluis. En bij één overval maakten de daders slechts drie zakken chips en een kleine hoeveelheid shag buit.

3.3.5 Vervoermiddel

Uit de verklaringen van slachtoffers valt op te maken dat daders in meer dan tachtig procent van overvallen in Gelderland-Zuid te voet aankomen en op diezelfde wijze wegvlugten. Dit lijkt echter vrij onwaarschijnlijk gezien het grote aantal kilometers dat daders gemiddeld verwijderd wonen van hun slachtoffers. Een mogelijkheid is dat daders (verspreid) wegvlugten na een voertuig dat verderop staat. Ook kan het zijn dat slachtoffers uit angst nog lang na de overval binnen zitten en dus geen betrouwbare verklaring kunnen afleggen over de manier waarop daders wegkwamen. Over de vervoermiddelen die gebruikt worden valt dus lastig een betrouwbare beschrijving te geven.

Het onderstaande overzicht vat de werkwijze van woningovervallers in Gelderland-Zuid in het kort samen:

³⁹ In 14% van de gewapende woningovervallen werd een steekwapen gebruikt en in 11% een slag wapen of bindmiddel

⁴⁰ In 67% van de 89 woningovervallen bestond de buit tenminste uit geld

⁴¹ Hierbij zijn alleen de 47 woningovervallen meegenomen waarbij een geldwaarde in euro's in het opsporingsdossier was opgenomen

⁴² Zie frequentietabel 6.3, item 15

Locatie en hoeveelheid	89 overvallen, vooral geconcentreerd rond stadscentra Nijmegen, Zaltbommel en Tiel Een toename in het aantal woningovervallen van 100% van 2005 ten opzichte van 2010 Het aantal opgeloste woningovervallen is stabiel met gemiddeld 2 per jaar. Het oplossingspercentage varieert van 6,66% in 2010 tot en met 50% in 2008.
Slachtoffers	60,8% van de slachtoffers van de woningovervallen is vrouw. In meerderheid maximaal 2 slachtoffers Gemiddeld 50 jaar 28,08% van de aangevers heeft antecedenten bij de politie
Daders	In 94,38% van het totaal aantal woningovervallen zijn de daders man Gemiddeld 2,21 daders Gemiddelde leeftijd 28 jaar
Vorbereiding	40% draagt geen vermomming Helpt verdachten kent slachtoffer persoonlijk, ook geïnterviewden vermoeden veel (in) directe relaties tussen slachtoffers en daders Gemiddeld 42 km woonafstand tussen verdachte en slachtoffer, mediaan: 26 kilometer Donderdag t/m zaterdag zijn veel voorkomende overvallen dagen 74% van de woningovervallen tussen 6 uur 's avonds en 6 uur 's morgens
Wapengebruik	In 92% wordt wapen gebruikt vooral vuur- steek- en slagwapens
Buit	Vooraf geld en sieraden Gemiddelde waarde buit na weghalen extreem hoge waarde: 2757,74 euro 20% overvallen blijft bij een poging
Vervoermiddel	Onduidelijkheid over gebruikt vervoermiddel

Tabel 4: een overzicht van de werkwijze van woningovervallers van 2005-2010 in Gelderland-Zuid

De werkwijze van woningovervallers in Gelderland-Zuid wordt dus gekenmerkt door een toenemende hoeveelheid overvallen sinds 2008, dit terwijl het oplossingspercentage⁴³ van de politie niet toeneemt. Overvallers lijken kwetsbare slachtoffers uit te zoeken in de vorm van ouderen en vrouwen. In de helft van de gevallen is er een relatie bekend tussen de verdachte en slachtoffer in de vorm van familie, kennissen of handelspartners. Verdachten zijn gemiddeld gezien jonge mannen die in groepen van twee opereren. Zij vermommen zich veelal met bivakmutsen, maar in een aanzienlijk percentage is er geen sprake van een vermomming. Overvallen worden op nachtelijke tijdstippen gepleegd. De keuze voor een bepaald type woning lijkt niet duidelijk te worden gemaakt. Verdachten gebruiken vrijwel altijd een wapen bij het plegen van een overval. Vaak gaat het hierbij om vuur- steek- en slagwapens. 80% van de overvallen slaagt en er wordt gemiddeld ruim 2757 euro buitgemaakt. Vooral geld en sieraden zijn populair bij overvallers. Over de gebruikte vervoersmiddelen bij overvallen in Gelderland-Zuid valt geen uitsluitsel te geven. De handelswijze van overvallers lijkt zich te kenmerken door een redelijke tot goede voorbereiding en heeft een doeltreffende uitwerking gezien het aantal geslaagde overvallen en de relatief hoge buit. Ook het geringe aantal veroordeelde verdachten draagt bij aan dit beeld.

⁴³ Hiermee wordt het aantal zaken bedoeld waarvan tot en met augustus 2011 bekend was dat een of meerdere verdachten zijn veroordeeld voor de woningoverval. Deze aantallen zijn terug te vinden in figuur 1

3.4. Conclusie

Nu de praktijk rondom de handelswijze van woningovervallers in Gelderland-Zuid is toegelicht wordt nu gekeken naar de mate waarin deze overeenkomt met de verwachtingen uit de theorie.

Eerst wordt hier ingegaan op het rationele keuze perspectief, waarbij de verschillende concepten uit deze theorie vergeleken worden met de werkwijze van overvallers uit Gelderland-Zuid.

3.4.1 Het rationele keuze perspectief en overvallers in Gelderland-Zuid

Doelgerichtheid

Uit het gedrag van overvallers in Gelderland-Zuid is te zien dat men redelijk voorbereid te werk gaat. Er wordt gekozen voor relatief zwakkere slachtoffers die in 50 procent bekenden zijn van de overvallers. Daarnaast vermommen de overvallers zich en nemen zij wapens mee en is de gemiddelde buit relatief hoog. Ook wordt er gekozen voor tijdstippen dat het buiten donker is. Hieruit valt op te maken dat men doelgericht te werk gaat.

Rationeel gedrag

Er zou gezegd kunnen worden dat overvallers in Gelderland-Zuid rationeel te werk gaan. Hoewel een overval op zichzelf niet de meest efficiënte misdaad lijkt om aan geld te komen valt er wel te zeggen dat de kans om gepakt en veroordeeld te worden relatief laag is. Daarnaast is de gemiddelde buit in Gelderland-Zuid redelijk hoog. Ook zijn er relatief weinig middelen nodig om een overval te kunnen plegen.

Specifieke besluitvorming

Er valt lastig iets te zeggen over de specifieke besluitvorming bij overvallen ten opzichte van andere misdaden omdat dit geen onderwerp van dit onderzoek vormt. Toch lijkt er in ieder geval sprake te zijn van een specifieke groep verdachten die overvallen pleegt. Dit omdat de aangehouden overvallers allen al een geruim strafblad hadden met een of meerdere geweldsdelicten op hun naam. Een overval lijkt dus in ieder geval geen beginners delict te zijn.

Gebeurtenis- en betrokkenheidsbeslissingen

Gebeurtenis beslissingen lijken bij overvallers in Gelderland-Zuid bewust genomen te worden. Zoals al genoemd wordt er vaak voor bekende slachtoffers gekozen waarbij men de woning al kent. Ook het aantal slachtoffers dat thuis is lijkt relatief laag te zijn, maar of dit een bewust keuze is blijft onduidelijk.

Over de beslissing om wel of niet bij een overval betrokken te zijn valt lastig iets te zeggen gezien het geringe aantal verdachten dat is aangehouden en hierover verklaard. Een overval lijkt, gezien de strafbladen van de aangehouden verdachten, in ieder geval geen beginners misdaad te zijn. Het zou kunnen zeggen dat de stap om een overval te plegen voor een beginnende crimineel te groot zou zijn. Het morele aspect lijkt een geringere rol

te spelen aangezien veel overvallers hun slachtoffers in meer of minder mate persoonlijk kennen.

Verschillende stadia van betrokkenheid

Zoals al genoemd is in de vorige alinea lijkt het plegen van een overval niet iets te zijn voor beginnende criminelen, en in die zin lijken persoonlijkheidsaspecten dus een kleinere rol te spelen. Over de succesfactor valt lastig een conclusie te trekken. Dit omdat 'succesvolle' overvallen niet via de politie aan daders te koppelen zijn en verdachten in dit onderzoek ook niet verklaard hebben over eerdere, succesvol verlopen, overvallen. De reden waarom juist voor een overval gekozen wordt door criminelen is dus niet helemaal duidelijk.

Opeenvolgende stadia van besluitvorming

Er lijkt wel een opeenvolging van stadia in de besluitvorming rondom overvallen te zijn. Hoe nauwkeurig de werkwijze van overvallers vooraf heeft plaatsgevonden is echter lastig achteraf vast te stellen. Wel kan gezegd worden dat er van te voren bepaald is welke slachtoffers gekozen worden en wordt hiervoor zoveel mogelijk informatie verzameld. De kwaliteit van de opgedane informatie kan echter behoorlijk verschillen. De keuze voor het mee te nemen wapen en de vermomming lijkt ook van te voren plaats te vinden. Wanneer alle voorbereidingshandelingen echter verricht zijn en de overval daadwerkelijk plaatsvindt, lijken beslissingen echter meer door elkaar te gaan lopen. Daders kunnen door onverwachte reacties van slachtoffers in de war raken waardoor 'fouten' zich opstapelen. Het noemen van elkaars voornaam of niet weten waar men met de slachtoffers heen moet lijken hier voorbeelden van te zijn. Kortom er lijkt dus wel een opeenvolging van beslissingen te zijn, maar deze vindt met name plaats voorafgaand aan de overval. Al met al kan dus gesteld worden dat vier van de zes concepten van het rationele keuze perspectief goed overeenkomen met het gedrag van overvallers in Gelderland-Zuid. Alleen de manier dat overvallers beslissingen nemen over de te plegen misdaad kan lastig beoordeeld worden omdat aangehouden verdachten hierover nauwelijks verklaren.

3.4.2 Routine activity approach en overvallers in Gelderland-Zuid

De routine activity approach lijkt ook in grote mate op woningovervallers in Gelderland-Zuid van toepassing te zijn. Wanneer een overval plaatsvond kan er inderdaad gesteld worden dat woningovervallers en slachtoffers elkaar tegenkwamen op de plaats delict, namelijk de woning. Hierbij verklaarde 56 procent van de aangehouden verdachten aan dat zij gemotiveerd waren een overval te plegen omdat zij in schulden verkeerden. Uit de verklaringen van slachtoffers blijkt dat zij hun woning ofwel niet goed hadden afgesloten of overvallers achteloos binnen lieten wanneer deze aanbelden. In 68 procent⁴⁴ van de woningovervallen was er geen sprake van beveiligingsystemen zoals camera's, hekken of een kettinkje aan de deur. En wanneer deze wel aanwezig waren werd hier veelal geen gebruik van gemaakt. Hieruit valt op te maken dat slachtoffers zichzelf en hun woning vaak onvoldoende beschermd hadden tegen overvallers. Uiteraard moet hierbij worden opgemerkt dat het om woonhuizen gaat en het dus niet voor de hand lijkt te liggen dat hier een overval plaats zou gaan vinden.

⁴⁴ In 32% van de 63 woningovervallen was er een vorm van extra beveiliging aanwezig in de woning

Al met al kan er dus gezegd worden dat een gemotiveerde dader, een slachtoffer en een plaats delict samen komen op het moment dat een woningoverval plaatsvindt. Daarbij waren rond zowel overvaller, als slachtoffer als plaats delict geen of onvoldoende toezichthouders aanwezig die de overval hadden kunnen voorkomen. De routine activity approach lijkt dus, net als het rationele keuze perspectief, grotendeels overeen te komen met de handelwijze van overvallers in Gelderland-Zuid.

4. IN WELKE MATE SLUITEN DE OPSPORINGSTECHNIEKEN VAN DE POLITIE AAN BIJ HET GEDRAG VAN WONINGOVERVALLERS IN GELDERLAND ZUID?

In dit hoofdstuk worden de kenmerken van het aantal opgeloste woningovervallen uit Gelderland-Zuid vergeleken met de kenmerken van het aantal onopgeloste woningovervallen. Hiervoor wordt het totale aantal van 72 woningovervallen opgesplitst in twee subgroepen met opgeloste en onopgeloste zaken. Door deze twee groepen tegenover elkaar te zetten kan er een systematisch worden gekeken in welke mate beiden van elkaar verschillen en wat dit zegt over de opsporing. Eerst wordt hierbij ingegaan op de werkwijze van overvallers, vervolgens op de ingezette methoden van de politie. Aan het eind van volgt een conclusie over de mate waarin de politiemethoden aansluiten op het gedrag van woningovervallers in Gelderland-Zuid voor beide categorieën woningovervallen.

Voor het beschrijven van de opgeloste en onopgeloste zaken wordt in dit hoofdstuk alleen gekeken naar de zaken waarin het slachtoffer zelf, bij de aangifte geen dader kon identificeren. Dit betekent dat er 72 woningovervallen uit de onderzoeksperiode in Gelderland-Zuid overblijven voor analyse. Het aantal opgeloste zaken wordt hier gedefinieerd als zaken waarbij er door de politie een verdachte is aangehouden en het dossier naar het Openbaar Ministerie is gezonden. Dit zegt dus niets over of de verdachte ook daadwerkelijk veroordeeld is voor de overval. Deze keuze is gemaakt om het aantal 'opgeloste' zaken zo hoog mogelijk te houden. Dit betekent dat er in totaal 63 woningovervallen overblijven waarbij geen verdachte is aangehouden, tegenover negen woningovervallen waarbij dit wel het geval is. In totaal werden bij de negen opgeloste overvallen 23 verschillende verdachten aangehouden.

4.1 Kenmerken van werkwijzen verdachten

De kenmerken van verdachten worden hier beschreven aan de hand van de indeling uit hoofdstuk drie. Eerst wordt hierbij ingegaan op de kenmerken uit het rationele keuze perspectief, vervolgens op de kenmerken uit de routine activity approach. Per kenmerk wordt ingegaan op de opgeloste en vervolgens op de onopgeloste zaken.

	Opgeloste overvallen	Onopgeloste overvallen
Aantal woningovervallen	9	63
Geslacht slachtoffers	54,55% is vrouw	64,29% is vrouw
Leeftijd slachtoffers	Gemiddeld: 47 jaar	Gemiddeld 51 jaar
Aantal slachtoffers	Gemiddeld 1,22	Gemiddeld 1,68
Antecedenten aangevers	11,11% aangevers heeft antecedenten	31,75% aangevers heeft antecedenten
Geslacht verdachten/daders	91,30% is man	96,82% is man
Leeftijd verdachten	Gemiddeld 30 jaar	N.V.T
Aantal verdachten	Gemiddeld 2,56	Gemiddeld 2,10

	Opgeloste overvallen	Onopgeloste overvallen
Antecedenten verdachten	73,91% verdachten is eerder veroordeeld geweest	N.V.T
Vermomming verdachten	55,56% verdachten is vermomd	66,67% verdachten is vermomd
wapens	100%	92,06%
Percentage vuurwapens op totaal aantal wapens	33,33%	46,55%
Gebruik van geweld	66,67% enige vorm van geweld gebruikt	73,02% enige vorm van geweld gebruikt
Aantal zaken met dodelijke afloop	2	1
Tijdcategorie overval	N=9 00:01 - 06:00 : 22,22% 06:01 - 12:00 : 22,22% 12:01 - 18:00 : 22,22% 18:01 - 00:00 : 22,22% Tijd onbekend: 11,11%	N= 63 00:01 - 06:00 : 19,4% 06:01 - 12:00 : 3,2% 12:01 - 18:00 : 17,7% 18:01 - 00:00 : 59,7%
Buit waarde	Gemiddeld: 1136 euro	Gemiddeld: 3152 euro
Aantal poging tot overval	11% is poging	22% is poging
Ingezette politie methoden in Gelderland-Zuid		
Buurtonderzoek	88,9% van de woningovervallen	80,9% van de woningovervallen
Burgerparticipatie	SMS-alert ingezet : 11%	SMS-alert ingezet: 14 %
	Social Networks ingezet: 0%	Social Networks ingezet: 0%
	Media ingezet: 78%	Media ingezet: 56%
	Opsporing verzocht ingezet: 11%	Opsporing verzocht ingezet: 11%
Tactisch onderzoek	Tactisch onderzoek: 100%	Tactisch onderzoek : 94%
	Aanrijtijd tot 15 minuten in : 67%	Aanrijtijd tot 15 minuten in: 73%
Veiligstellen telecomgegevens	Ingezet in 56% van de zaken	Ingezet in 38% van de zaken
Veiligstellen internet	Ingezet in 11% van de zaken	Ingezet in 3% van de zaken
Forensische opsporing	Ingezet in 100% van de zaken	ingezet in 87% van de zaken
	DNA onderzoek: 78%	DNA onderzoek: 46%
	Camerabeelden veiliggesteld: 56%	Camerabeelden veiliggesteld: 40%
Speurhond ingezet	Ingezet in: 56% van de zaken	Ingezet in: 27% van de zaken
Overvallen helikopter ingezet	Ingezet in: 0% van de zaken	Ingezet in: 2% van de zaken

Tabel 5: Verschillen tussen opgeloste- en onopgeloste woningovervallen in Gelderland-Zuid van 2005 tot en met 2010

4.1.1 Het rationele keuze perspectief en overvallers in Gelderland-Zuid

Eerst worden hier de opgeloste woningovervallen behandeld. De negen opgeloste woningovervallen werden qua tijdstippen gelijkmatig over de dag verdeeld gepleegd. Er is te zien dat een kleine meerderheid⁴⁵ van de slachtoffers vrouw is en de leeftijd van slachtoffers varieert van 21 tot en met 82 jaar. De gemiddelde leeftijd van slachtoffers ligt hiermee op 47 jaar. In de overvallen woningen zijn slachtoffers over het algemeen alleen thuis, op twee zaken na waar twee slachtoffers aanwezig waren. Van alle personen die aangifte hebben gedaan van een woningoverval was slechts een persoon bij de politie bekend voor het plegen van vermogens- of geweldsdelicten, de overige aangevers hadden geen anteced-

⁴⁵ 55% van de elf slachtoffers is van het vrouwelijk geslacht

enten op hun naam staan. De verdachten van deze opgeloste woningovervallen zijn in 21 van de 23 gevallen van het mannelijk geslacht. Deze grote meerderheid van het aantal mannelijke verdachten is opvallend in verhouding tot de slachtoffers omdat er hierbij een ongeveer gelijke man vrouw verdeling bestaat. De leeftijd van deze mannen loopt uiteen van 15 tot en met 56 jaar en de gemiddelde leeftijd komt hierdoor neer op 30 jaar. Een lagere gemiddelde leeftijd dus dan bij de slachtoffers het geval is. De verdachten opereren zowel als eenlingen als in groepen tot een maximum van in totaal zeven⁴⁶ personen. Dit betekent dat zij gemiddeld met 2,56 , personen bij de overval aanwezig waren. Van de verdachten waren zeventien personen in het verleden al veroordeeld voor vermogens- of geweldsdelicten. Ook dit is een opvallend verschil met de slachtoffers waarbij slechts een persoon bekend was bij de politie. Acht verdachten gaven aan de slachtoffers van de overval te kennen, in de meeste⁴⁷ gevallen ging het hierbij om familie of kennissen. Hoewel het natuurlijk de vraag is hoeveel verdachten waarheidsgetrouw verklaarden over het wel of niet kennen van hun slachtoffers, kan gesteld worden dat het opvallend is dat 35 procent van de verdachten uit deze groep de slachtoffers dus relatief goed kennen. Mogelijk konden zij dus uit hun naaste omgeving op de hoogte zijn van welk bedrag er buit te maken viel en met wat voor typen slachtoffers zij van doen hadden. Nu er gekeken is naar de personen die bij de opgeloste woningovervallen betrokken zijn, is het tijd om aandacht te besteden aan het instrumentarium van de verdachten en de buitwaarde. In de opgeloste zaken gingen verdachten in vijf zaken in vermomming de woningen binnen bij de overval. In alle vijf de gevallen hadden ze gezorgd dat hun gezicht bedekt was. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de verdachten in meer of mindere mate voorbereid waren op het plegen van de overval en herkenning wilden voorkomen. Dit lijkt niet geheel onlogisch gezien het feit dat acht verdachten aangaven hun slachtoffers goed te kennen en zij in zeven gevallen ook familie van elkaar bleken te zijn. Naast een vermomming werd er in alle negen zaken ook gebruik gemaakt van een wapen. In drie gevallen betrof dit een vuurwapen, in twee gevallen een slag-, of steekwapen en in een geval waren er spullen meegenomen om het slachtoffer vast te kunnen binden. Ook dit duidt op planning en voorbereiding van de overval. De verdachten hebben immers van te voren nagedacht over manieren om herkenning te voorkomen en hebben middelen meegebracht om slachtoffers mee te overrompelen.

Nu het soort wapens is toegelicht is het tijd te kijken naar het soort buit dat de overvallers meenamen. Dit zou immers iets kunnen zeggen over de mate waarin verdachten bewust op zoek gingen naar te overvallen locaties. Van de totaal negen opgeloste woningovervallen werd er in acht gevallen iets buitgemaakt. Van deze acht overvallen werd er in vier gevallen alleen geld buitgemaakt en in de vier overige zaken een combinatie van geld en sieraden of geld en een mobiele telefoon. In een geval gingen de verdachten bewust op zoek naar de kluis die in het huis aanwezig was.

Als gekeken wordt naar de waarde van de buit, valt op dat deze relatief hoog lijkt te liggen. De geldbedragen die werden onttrokken lopen uiteen van 50- tot 300.000 euro. Wanneer het gemiddelde hiervan bepaald wordt, komt dit neer op zo'n 51.113,33 euro of, met aftrek van de extreem hoge waarde: 1.136 euro. Bij een overval bleef het onduidelijk voor welk bedrag er precies iets onttrokken was. Al met al kan er gesteld worden dat, met aftrek van het extreem hoge geldbedrag, er toch nog een aardig hoog gemiddeld buit

⁴⁶ In deze zaak moet vermeld worden dat er sprake was van zeven verdachten waarvan twee van heling

⁴⁷ In zeven gevallen bleek de relatie tussen verdachte en slachtoffer te bestaan uit een familieband, drie keer waren het kennissen, twee keer handelspartners, een keer burens, negen keer was er geen bijzondere en een maal een overige band

bedrag overblijft. Onduidelijk is of de overvallers hiervan vooraf al op de hoogte waren of dat er slechts toeval in het spel was.

Analyse opgeloste woningovervallen en rationele keuzeperspectief

Wanneer naar de voorbereidende handelingen rondom de woningoverval wordt gekeken valt op dat de verdachten bij deze categorie overvallen vaak fysiek in het voordeel lijkt te zijn. De verdachten zijn nagenoeg allemaal van het mannelijk geslacht, gaan in tweetallen te werk, nemen in alle gevallen wapens mee en zijn gemiddeld gezien een aantal jaar jonger dan de slachtoffers. Het is onduidelijk of de verdachten bewust voor potentieel fysiek zwakkere slachtoffers kiezen. Van de verdachten is een grote meerderheid eerder veroordeeld geweest voor gewelds- of vermogensdelicten mogelijk hebben ze hierdoor al enige ervaring opgedaan voor het plegen van de woningoverval. In iets meer dan de helft van de opgeloste woningovervallen droegen van verdachten een vermomming ook dit lijkt te duiden op een redelijke voorbereiding van de overval. Opvallend is dat de tijdstippen die verdachten uitkozen om de overval te plegen variëren, het feit of het buiten donker is lijkt hierin dus van ondergeschikt belang te zijn in de voorbereiding.

Al met al kan, met uitzondering van dit laatste, gesteld worden dat de verdachten bij de voorbereiding van woningovervallen redelijk rationeel te werk gaan. Ze zorgen, bewust of onbewust, dat ze de fysiek sterkere partij zijn, gaan vaak vermomd te werk en vertrekken in vrijwel alle gevallen met een buit. Ze lijken dus in meer of mindere mate te weten op welke plek er, onder relatief eenvoudige omstandigheden, een buit te halen valt. Toch loopt de overval, wanneer deze plaats vindt in ruim 66 procent van de gevallen uit op geweld, in een tweetal gevallen zelfs met dodelijke afloop. Een gevolg van dit geweld kan zijn dat er extra sporen achterblijven ten opzichte van een overval waarbij dader en slachtoffer geen fysiek contact met elkaar hebben. Het lijkt dus een niet rationele handelswijze. Daarbij komt dat alle verdachten van deze groep woningovervallen zijn aangehouden. Ook dit wijst erop dat de verdachten er voor henzelf niet zijn in geslaagd de overval volledig 'succesvol' af te ronden. Immers vanuit het rationele perspectief vallen de baten van de buit weg voor de verdachte wanneer deze wordt aangehouden. Daarbij komt dat de politie ook zwaarder inzet qua opsporingsmethoden bij ernstiger misdrijven⁴⁸. De risico's om gepakt te worden lijken in zo'n geval ook groter te zijn voor woningovervallers. Dit maakt de risico's bij het uit de hand lopen van de overval dus groter en de kans van slagen kleiner. Over de specifieke besluitvorming van verdachten valt weinig te zeggen aangezien er in dit onderzoek geen vergelijking is gemaakt met de besluitvorming ten aanzien van andere soorten delicten. Er lijkt hier wel sprake te zijn van een specifieke groep verdachten aangezien een grote meerderheid van 73% al eerder vermogens- of geweldsdelicten heeft gepleegd.

Naar aanleiding van wat de verdachten zelf verklaard hebben kan er wel een uitspraak worden gedaan over de gebeurtenis- en betrokkenheidsbeslissingen. In die eerste categorie valt op dat verdachten dat de meesten van hen een aanzienlijk strafblad hebben en dat ze kiezen voor slachtoffers die zij zelf kennen. De beslissing om betrokken te raken bij het plegen van een overval vormt om die redenen wellicht een minder grote drempel. Bij de betrokkenheidsbeslissingen kunnen daarnaast ook de zwakkere slachtoffers en hoge buitwaarden mogelijk een rol hebben gespeeld.

⁴⁸ Bij zeer ernstige misdrijven kan de politie, in overleg met het Openbaar Ministerie beslissen een Team grootschalige opsporing in te zetten. Dit is tijdelijke hulpstructuur bij de acute aanpak van complexe rechercheonderzoeken, die door de grote maatschappelijke impact de inzet van een deskundig en omvangrijk team vereisen. (Politie academie, 2012)

Als gekeken wordt naar de verschillende stadia de betrokkenheid van verdachten Voor de groep opgeloste overvallen is wel duidelijk dat de meerderheid van de verdachten een strafblad heeft. Het blijft echter onduidelijk in hoeverre zij eerder succesvolle, niet opgeloste, overvallen hebben gepleegd, aangezien de verdachten hier niet over verklaren. Ook blijft het onduidelijk welke rol het speelt dat de verdachten voor de huidige woningoverval zijn aangehouden. Het is immers onmogelijk nu al vast te stellen of deze aanhoudingen hen er in de toekomst van zal weerhouden andere woningovervallen te plegen en of de drempel daarvoor met deze aanhouding verhoogd is. Dit laatste lijkt echter niet voor de hand te liggen aangezien de meeste verdachten al een ruim strafblad in gewelds- en vermogens delicten hebben.

Wat persoonlijkheidskenmerken betreft kan er voor de opgeloste overvallen slechts in beperkte mate een uitspraak gedaan worden. Vijftien van de 23 aangehouden verdachten hebben verklaringen afgelegd over hun werkzaamheden. Zes verdachten hiervan geven aan betaalde, legale arbeid te verrichten en negen personen geven aan geen werk te hebben. De werkende verdachten verklaren, op een na, laag opgeleid te zijn. Daarnaast geeft 56% van de verdachten aan in meer of mindere mate in de schulden te verkeren. Mogelijk maken deze factoren de beslissing om betrokken te raken in de misdaad laagdrempeliger. De reden waarom vervolgens voor het plegen van een woningoverval specifiek gekozen wordt blijft echter onduidelijk.

Nu de opgeloste woningovervallen volgens het rationele keuze perspectief geanalyseerd zijn, is het tijd te kijken naar de kenmerken van de onopgeloste woningovervallen. Van de 63 onopgeloste woningovervallen werd 79,1% tussen zes uur 's avonds en zes uur 's morgens gepleegd. In totaal waren hierbij 98 slachtoffers in huis aanwezig. 63 van hen zijn van het vrouwelijk geslacht en vormen een iets ruimere meerderheid dan het aantal vrouwelijke slachtoffers bij de opgeloste overvallen. De leeftijd van de slachtoffers in deze categorie ligt meer verspreid en varieert tussen de vier en 97 jaar, dit komt neer op een gemiddelde leeftijd van 50,93 jaar. Bij 38 van de woningovervallen was het slachtoffer alleen thuis, in alle overige zaken varieerde het aantal aanwezige slachtoffers van twee tot en met vijf personen. Dit betekent dat er gemiddeld gezien 1,68 slachtoffers aanwezig waren in de woning gedurende de overval. Van alle slachtoffers die aangifte hebben gedaan van een woningoverval waren twintig personen al bekend bij de politie voor eerdere strafbare feiten. Dit betekent dat het percentage aangevers met antecedenten met 31,75% in deze groep een stuk hoger ligt dan in de groep met opgeloste woningovervallen. Bij de onopgeloste overvallen is het uiteraard lastig te kijken naar de verschillende dader kenmerken. Toch valt er op basis van de verklaringen van slachtoffers wel een uitspraak te doen over het aantal aanwezige daders en van welk geslacht zij zijn. Gemiddeld genomen waren er 2,10 daders aanwezig tijdens de onopgeloste woningovervallen in Gelderland-Zuid. Het aantal varieert van een tot en met vier personen en ligt daarmee lager dan in de groep met opgeloste overvallen. Wat wel overeenkomt is dat de daders, gemiddeld gezien, in de meerderheid zijn ten opzichte van het gemiddeld aantal slachtoffers. Uit de verklaringen van de slachtoffers blijkt dat 61 van de woningovervallen door mannelijke daders werd gepleegd. Daarnaast werd een woningoverval door uitsluitend vrouwelijke daders gepleegd en een overval door een combinatie van mannen en vrouwen. Ook hier is dus te zien dat een grote meerderheid van de overvallen door mannen wordt gepleegd en dat een meerderheid van de slachtoffers vrouw is.

Bij 42 van de 63 onopgeloste woningovervallen verklaarde slachtoffers dat de daders een vermomming droegen. Met een percentage van 66,67% ligt het aantal overvallen dat in vermomming werd gepleegd hiermee iets hoger dan bij de opgeloste overvallen. Aangezien de overvallen niet opgelost zijn kan geen uitspraak worden gedaan over het feit of slachtoffers en daders elkaar kennen. Wel blijkt uit een dossier dat een slachtoffer een familielid herkend dacht te hebben tijdens de overval, maar dit slachtoffer trok deze verklaring later weer in. Mogelijk wilde hij geen aangifte doen tegen een familielid, maar aangezien de zaak niet opgelost is werd nooit duidelijk of er daadwerkelijk familie betrokken was. Ook bij de onopgeloste woningovervallen werd er gebruik gemaakt van verschillende soorten wapens. Bij 58 van de 63 overvallen uit deze categorie werden een of meerdere wapens gebruikt door daders. Hierbij ging het in 27 gevallen om een vuurwapen, in elf gevallen om een steekwapen en in acht gevallen om verschillende soorten bindmiddelen. Verder⁴⁹ werden nog slag-, elektrische, chemische en andersoortige wapens gebruikt tijdens het plegen van de woningoverval. Bij de onopgeloste woningovervallen valt dus op dat er een veel grotere variatie aan wapens wordt gebruikt dan bij de opgeloste zaken. Ook valt op dat er in vijf gevallen helemaal geen wapen werd gebruikt door de daders. Het is niet duidelijk wat hier de exacte reden voor zou kunnen zijn, maar mogelijk kan gedacht worden aan een gebrekkige voorbereiding of de verwachting vanuit daders dat zij vanuit zichzelf voldoende overwicht op de slachtoffers zullen kunnen uitoefenen. Dit kan echter hier niet met zekerheid vastgesteld worden.

In totaal werd er bij de 63 onopgeloste woningovervallen in 49 gevallen een buit meegenomen door de overvallers. Slechts in 31 gevallen was de waarde van de buit ook bekend en was de geldwaarde in het dossier opgenomen. Deze waarden liepen uiteen van drie tot 30.000 euro. Opnieuw is het hierbij opvallend dat het een aanzienlijk bedrag betreft om contant in huis te hebben liggen. Gemiddeld genomen bedraagt de buitwaarde zo'n 3151,97 euro. Wanneer de hoogste waarde weggelaten wordt blijft er een gemiddelde waarde over van 2090,37 euro. Wanneer gekeken wordt naar het soort buit dat meegenomen werd, valt op dat hier in 20 gevallen alleen om geld ging. In 25 zaken werd een combinatie van goederen geroofd en in de overige⁵⁰ zaken alleen sierraden, elektronica of telefoons. Opvallend was dat er in een geval alleen een jas, das en wat sleutels werden meegenomen door de overvalleur en in een ander geval slechts een paar zakken chips. Dit terwijl er in vijf andere zaken juist duidelijk op zoek werd gegaan naar een kluis. Ook bij de onopgeloste woningovervallen lijkt het dus uiteen te lopen hoe de daders te werk gaan. Het percentage mislukte overvallen in deze categorie ligt hier met 23,33% meer dan dubbel zo hoog als bij de categorie met opgeloste woningovervallen. Daarnaast ligt, zoals genoemd, de gemiddelde buitwaarde ook lager in deze categorie, mogelijk zou deze combinatie van factoren kunnen duiden op een gebrekkiger voorbereiding van de overval, maar dit valt niet met zekerheid vast te stellen op basis van deze gegevens.

Analyse onopgeloste woningovervallen en rationele keuze perspectief

Nu de verschillende kenmerken bij de onopgeloste woningovervallen besproken zijn is het nu tijd voor een korte analyse van de kenmerken op basis van het rationele keuze perspectief. Hierbij wordt tevens ingegaan op de verschillen tussen de opgeloste en onopgeloste zaken.

Wanneer naar de voorbereidende handelingen rondom de woningoverval wordt gekeken

⁴⁹ Er werd vijf keer gebruik gemaakt van een slagwapen, twee keer van elektrische wapens, één keer van een chemisch wapen en vijftien wapens vielen in de overige categorie

⁵⁰ Bij de vier resterende overvallen werd twee maal een mobiele telefoon, één maal elektronica en één maal sierraden buitgemaakt

valt op dat de daders bij de onopgeloste woningovervallen relatief vaker vermomming droegen, daarentegen hadden zij weer niet in alle gevallen een wapen mee. Het gemiddeld aantal slachtoffers dat thuis was gedurende de overval ligt bij de onopgeloste zaken hoger, evenals de gemiddelde leeftijd van de slachtoffers. De exacte cijfers hiervan zijn terug te vinden in het overzicht van tabel vijf. In de categorie onopgeloste overvallen zijn de slachtoffers in meerderheid vrouw, terwijl bij de opgeloste overvallen de man vrouw verhouding meer gelijk ligt. In beide categorieën zijn de overvallers zelf vrijwel altijd van het mannelijk geslacht. Bij de onopgeloste zaken zijn de daders gemiddeld met minder personen aanwezig bij de overval en dat bij de opgeloste zaken het geval was. Al met al lijkt het er qua voorbereidingshandelingen dus op dat dat overvallers in de onopgeloste zaken rationeler te werk gaan. Ze kiezen slachtoffers kiezen waar zij, in fysiek opzicht, potentieel meer overwicht op hebben. Daarnaast dragen ze vaker een vermomming en plegen ze de meerderheid van de overvallen op tijdstippen dat het buiten donker is. Ze maken minder vaak gebruik van wapens, maar weer iets vaker van enige vorm van geweld.

De verdachten bij de opgeloste woningovervallen lijken wat betreft het aantal geslaagde overvallen en de hoogte van de gemiddelde buit efficiënter te werk te gaan dan hun collega's in de groep onopgeloste woningovervallen. De gemiddelde buitwaarde ligt aanzienlijk hoger en het aantal overval pogingen ligt juist lager. De efficiëntie op dit gebied vormt wel een contrast met het feit dat de daders uit deze eerste groep allemaal aangehouden zijn door de politie. Zoals in hoofdstuk drie al beschreven stond was dit meestal te danken aan verklaringen van getuigen, daarnaast vormden achtergebleven sporen, camera-beelden en een verklaring van een verdachte zelf de aanleiding voor de aanhouding. Deze zaken tezamen duiden niet op een erg doelgerichte, rationele manier van werken door de overvallers. Daar moet echter tegenover gesteld worden dat er op dit gebied geen uitspraak over de overvallers te doen is over de zaken die niet opgelost zijn. Het zou kunnen dat daders bij deze overvallen rationeler te werk gingen en de kans om gepakt te worden wisten te minimaliseren. Het is echter ook mogelijk dat een deel van de onopgeloste overvallen te verklaren is door de criminele geschiedenis van de overvallen slachtoffers. Wellicht gaven zij minder gegevens door over de woningoverval bij de aangifte, dan de slachtoffers in de wel opgeloste zaken. Er zijn echter nog tal van andere mogelijkheden die een verklaring zouden kunnen vormen voor dit verschil. Hier kan dus alleen het verschil in het aantal aangehouden overvallers op zichzelf geconstateerd worden. Al met al gaan in overvallers in beide categorieën in meer of mindere mate rationeel te werk. Ze plegen voorbereidingshandelingen, zorgen voor overwicht op de slachtoffers en vertrekken gemiddeld gezien met een aanzienlijke buit richting huis. Toch lijken de overvallers uit de onopgeloste zaken rationeler te werk te gaan, ze kiezen vaker voor oudere en vrouwelijke slachtoffers, vermommen zich vaker en werden dus, tot op heden, niet aangehouden. Zoals bij de opgeloste overvallen al werd genoemd valt er lastig een uitspraak te doen over de specifieke besluitvorming van woningovervallers in verhouding tot andere typen misdaad. Dit geldt uiteraard nog meer voor de groep onbekende daders waar dus helemaal geen verklaring van kan worden meegenomen in dit onderzoek.

Wanneer gekeken wordt naar de gebeurtenis en betrokkenheidsbeslissingen bij de onopgeloste overvallen is wel duidelijk dat er gemiddeld gezien meer slachtoffers thuis zijn, ze ouder van leeftijd- en vaker van het vrouwelijk geslacht zijn. Van de groep opgeloste overvallen is bekend dat er weer vaker wordt gekozen voor bekende slachtoffers en verdachten in deze groep hebben bijna allemaal een uitgebreid strafblad. De beslissing om betrokken te raken bij het plegen van een overval vormt voor deze groep wellicht om die reden een minder grote drempel. Bij de onopgeloste zaken valt over dit laatste echter geen uitspraak te doen. De betrokkenheidsbeslissingen lijken dus in door beide groepen genomen te worden aangezien er in beide groepen relatief zwakkere slachtoffers gekozen worden met daarbij locaties waar, ook in beide groepen, relatief een hoge buit te halen valt. In beide categorieën woningovervallen lijkt er sprake te zijn van het in meer of mindere mate treffen voorbereidingshandelingen. Bij beide soorten overvallen wordt vaak gekozen voor het gebruik van een vermomming en het meenemen van wapens. Bij de onopgeloste overvallen wordt vaker een vermomming ingezet terwijl bij de opgeloste zaken juist vaker een wapen gebruikt werd. De keuze wat betreft de te overvallen locatie en slachtoffers lijkt bij beide soorten overvallen ook van te voren te zijn gemaakt. Bij de opgeloste overvallen lijkt deze keuze iets gunstiger uit te vallen wat betreft de gemiddelde buitwaarde en het geringe aantal mislukte overvallen. Dit kan echter weer enigszins worden gecorrigeerd door het feit dat de verdachten zijn opgepakt.

Wanneer vervolgens gekeken wordt naar het stadium waarin de overval daadwerkelijk plaatsvindt, is er een verschil in beide categorieën zichtbaar. Bij de onopgeloste overvallen lijken woningovervallers sneller over te gaan tot het gebruik van geweld. Mogelijk kan dit verband houden met het grotere aantal mislukte overvallen of het aantal slachtoffers met een crimineel verleden. In vier gevallen dat er geweld gebruikt wordt is er sprake van het lossen van schoten met een vuurwapen. Een keer heeft dit een dodelijke afloop tot gevolg. Bij de opgeloste overvallen zijn er twee zaken met een dodelijke afloop. In een geval als gevolg van het gebruik van een vuurwapen. In meer dan de helft van de zaken loopt de overval uit op het gebruik van enige vorm van geweld, wel ligt dit percentage iets lager dan bij de opgeloste woningovervallen. In de zaken waarbij schoten gelost zijn lijkt er in de meeste gevallen geen sprake te zijn van weloverwogen besluitvorming. In twee onopgeloste zaken wordt er geschoten wanneer een van de slachtoffers zich hevig verzet tegen de overvallers. Wanneer er geschoten is maken de overvallers vervolgens dat ze wegkomen. In een ander geval rennen de daders wel gelijk naar en van de slachtoffers toe en schieten hem dood. Bij de opgeloste woningovervallen met dodelijke afloop is er in beide gevallen waarschijnlijk sprake geweest een hoogoplopende ruzie voorafgaand aan het dodelijk geweld. Bij de overval waar geschoten wordt loopt de situatie zo uit de hand dat een van de daders zelf omkomt, mede als gevolg van het vluchten na de overval. Een andere dader raakt zwaar gewond. In dit stadium lijkt de besluitvorming van de overvallers uit beide categorieën zich dus in sneltreinvaart te voltrekken. Gebrekkige samenwerking, onverwacht gedrag van slachtoffers en impulsieve reacties van overvallers kunnen mogelijk samenhangen met het ontstane geweld. Naast geweld tegen personen worden er in verschillende zaken ook telefoons vernield of onklaar gemaakt en worden slachtoffers bedreigd en opgesloten. Dit lijkt zich in beide categorieën woningovervallen voor te doen. Omdat dit erop gericht lijkt te zijn om de pakkans na het vluchten van de overvallers te verkleinen duidt dit wel weer op een zekere mate van opeenvolgende besluitvorming.

Behalve het snelle weggelopen na de overval lijkt er in dit stadium geen duidelijke opeenvolging van beslissingen plaats te vinden, in ieder geval vaak niet wanneer de overval anders loopt dan gepland.

4.1.2 Routine activity approach en overvallers in Gelderland-Zuid

Opgeloste woningovervallen

Wanneer gekeken wordt naar de routine activity approach en de opgeloste overvallen lijkt er in acht van de negen zaken een duidelijke samenhang te zijn tussen slachtoffer, verdachte, buit en plaats delict. In alle gevallen ontmoeten verdachte en slachtoffer elkaar in een woning, maar alleen in acht gevallen worden er ook goederen geroofd. In slechts drie van de overvallen woningen was een vorm van extra beveiliging aanwezig. Het ging hierbij om extra sloten, een keer om een camera systeem en een maal om een alarm installatie. Hoewel deze drie woningen dus extra beveiligd waren heeft dit niet geleid tot het voorkomen van de overval. Mogelijk houdt dit verband met het aanzienlijke aantal verdachten dat de slachtoffers goed kent. Wanneer gekeken wordt naar de buit, dan werd deze in een geval extra beveiligd door de aanwezigheid van een kluis, de overvallers waren hiervan echter op de hoogte en namen de buit met kluis en al mee. In deze categorie overvallen waren bijna alle slachtoffers alleen thuis en vormden hierdoor dus mogelijk een kwetsbaarder doelwit voor de overvallers dan wanneer zij met meerdere personen aanwezig waren geweest. Alle aangehouden verdachten liepen op het moment van de overval 'vrij' rond en dertien van hen verklaarden in meer of mindere mate in de schulden te zitten. Wat de verdachten betreft lijkt de weg dus vrij te zijn voor het plegen van een overval en in enkele gevallen is dus ook een duidelijke motivatie zichtbaar.

Onopgeloste woningovervallen

Bij de onopgeloste woningovervallen kwamen dader, slachtoffer, buit en plaats delict 49 van de 63 overvallen bij elkaar. Iets vaker dan bij de opgeloste zaken kon er dus geen buit worden meegenomen door de overvallers. Ook hier waren de verdachten vrij en daardoor in staat om de overval te kunnen plegen. Over de motivatie van de daders kan echter alleen gegispt worden aangezien zij niet zijn opgepakt. Gezien de relatief hoge gemiddelde buitwaarde zou het voor de hand liggen dat de motivatie zich op het economische vlak bevindt, maar dit valt dus niet met zekerheid vast te stellen. De slachtoffers bij de onopgeloste overvallen zijn in meerderheid vrouw en gemiddeld gezien met ongeveer twee personen thuis. In vergelijking met de opgeloste woningovervallen zouden zij dus in theorie relatief beter in staat moeten kunnen zijn zichzelf te beschermen tegen de overvallers dan wanneer zij alleen thuis waren geweest. Daar staat tegenover dat de slachtoffers dus meestal van het vrouwelijk geslacht waren terwijl bijna alle verdachten van het mannelijk geslacht waren en deze dus potentieel een fysiek overwicht zouden kunnen hebben. Daarnaast was er in 17 van de onopgeloste woningovervallen sprake van enige vorm van extra beveiliging van de woning. Het ging hierbij om extra sloten, alarm installaties en een camera systeem. Dit is een lager percentage extra beveiligde woningen in verhouding tot de opgeloste zaken. Toch heeft deze beveiliging, op een zaak na, niet kunnen voorkomen dat de overval plaatsvond. Vaak lijkt het feit dat overvallers gewoon aanbellen aan de voordeur er reden voor te zijn dat slachtoffers zonder argwaan de deur

openden. Dit blijkt ook wel uit het feit dat in 35 zaken de bewoners zelf de deur openden voor de overvallers. Ook de bleek slechts in vier gevallen beveiligd te zijn door een kluis. In alle vier de gevallen lijken verdachten op de hoogte te zijn van de aanwezigheid van de kluis en dwingen zij slachtoffers onder bedreiging de kluis te openen. Het hebben van een kluis lijkt dus mogelijk eerder een aantrekkingskracht op overvallers uit te oefenen dan een daadwerkelijke effectieve beveiliging van de buit te vormen. Ook in de categorie onopgeloste overvallers lijkt de routine activity approach dus grotendeels van toepassing te zijn. Hoewel er in een klein aantal woningen wel extra beveiliging van de woning of buit aanwezig is blijken deze in de praktijk eenvoudig te omzeilen voor de woningovervallers.

Voor beide categorieën woningovervallen lijkt de routine activity approach dus te gelden. Al leek bij de opgeloste overvallen de plaats delict en omgeving beter beveiligd dan bij de onopgeloste overvallen het geval was. Ook bleek er in deze eerste categorie relatief vaker sprake te zijn van beveiliging van de woning of buit zelf, maar in de praktijk leek dit weinig verschil te maken voor de overvallers.

4.2 Kenmerken ingezette politie methoden in beide categorieën

Nu de werkwijzen van overvallers voor zowel de opgeloste- als onopgeloste woningovervallen besproken zijn zal hieronder gekeken worden naar de methoden die de politie heeft ingezet bij beide categorieën overvallen. In hoofdstuk twee werd al toegelicht welke verschillende methoden er in Gelderland-Zuid gehanteerd worden door de politie. Ook werd daarbij vermeld welke methoden er voor dit onderzoek gemeten zijn. Hieronder wordt daarom alleen ingegaan op de verschillende methoden die gebruikt worden in Gelderland-Zuid en die tevens gemeten zijn met de scorelijst. Per methode wordt eerst ingegaan op de opgeloste- en vervolgens op de onopgeloste woningovervallen.

Voor het bespreken van de ingezette methoden wordt er wederom alleen gekeken naar het aantal woningovervallen in de onderzoeksmethode waarbij het slachtoffer zelf geen verdachte wist aan te wijzen bij de aangifte.

4.2.1 Identificatiefase

Buurt- en passanten onderzoek

Bij de opgeloste woningovervallen werd in acht gevallen een buurtonderzoek verricht door de politie in een geval was het niet uit het dossier op te maken of een buurtonderzoek had plaatsgevonden. Uit vijf van de negen dossiers bleek dat het buurtonderzoek nog dezelfde dag had plaatsgevonden. Bij een overval leverde het buurtonderzoek concrete informatie op over de verdachte en zijn auto, bij een tweetal onderzoeken leverde het getuigen op en bij alle andere zaken kwam er weinig duidelijke informatie uit het buurt onderzoek naar voren. In een zaak deed de politie zeer uitgebreid een buurt en passanten onderzoek, verspreidde ze flyers, zette ze advertenties in kranten en huurde ze externe deskundigen in, maar leverde het buurt onderzoek alsnog geen concrete informatie

op. Wanneer naar de onopgeloste zaken gekeken wordt is het beeld wat onduidelijker. Uit 51 van de 63 dossiers kon worden opgemaakt dat de politie een buurtonderzoek verricht had. In de 12 overige zaken werd geen buurtonderzoek verricht of bleef het onduidelijk of dit was gedaan. Een enkele keer werd in het dossier genoemd dat een buurtonderzoek niet verricht werd vanwege een vage aangifte of dat het ging om een vrijstaande woning die zover uit het zicht van andere woningen lag dat het geen zin zou hebben. Slechts uit 33 dossiers kon worden opgemaakt op welk tijdstip exact het eerste buurtonderzoek gehouden was. En in 31 van die dossiers bleek dat het onderzoek dezelfde dag nog had plaatsgevonden. Bij de onderzoeken die verricht werden leverde dat een aantal maal een vaag signalement op van de daders of hun voertuig, een keer ontdekte de politie een getuige die door vermoedelijk dezelfde verdachte was aangevallen en een keer leverde het informatie over een mogelijke dadergroep op. In de overige zaken hadden buurtbewoners alleen geluiden gehoord, vreemd rijgedrag gezien of een verwarde persoon zien lopen. Het resultaat van de buurtonderzoeken is dus wisselend te noemen. De geïnterviewden geven aan dat er in Gelderland-Zuid in principe altijd een buurtonderzoek verricht wordt door de politie nadat een woningoverval gepleegd is. Van het passanten onderzoek wordt minder gebruik gemaakt omdat hiervoor meer informatie, waaronder de route die de daders hebben afgelegd en een signalement, benodigd is.

Burgerparticipatie

Voor de categorie met opgeloste woningovervallen kan op het gebied van burgerparticipatie alleen een uitspraak worden gedaan over de opsporingsmethoden die zijn gemeten met de scorelijst. In de interviews kon immers geen onderscheid gemaakt worden in de opsporingsmethoden van opgeloste- en onopgeloste zaken. Omdat het nieuwe opsporingsmethoden betreft en de onderzoeksperiode slechts tot eind 2010 loopt kon, zoals eerder genoemd, niet alle methoden gemeten worden met de scorelijst. Het gebruik van Sociale Networks was bij voorbeeld nog in gebruik genomen in 2010. Ook was het ophangen van opsporingsposters op openbare plekken pas sinds 2010 in gebruik genomen en waren de uitslagen hiervan nog niet te gebruiken in het onderzoek. Het gebruik van het SMS-alert en de media als vormen van burgerparticipatie kunnen hier wel worden meegenomen. In de onderzoeksperiode werd in totaal in 11% van de opgeloste woningovervallen gebruik gemaakt van het SMS-Alert. Hierbij moet worden opgemerkt dat deze methode pas sinds eind 2009 in gebruik werd genomen in Gelderland-Zuid. De media werd bij 78% van de woningovervallen onderzoeken ingezet. Hiervan was er in 11% van de zaken sprake van het landelijke televisieprogramma Opsporing verzocht. Bij de onopgeloste woningovervallen werd in 14% een SMS-Alert ingezet en in 56% van de overvallen werd in de opsporing gebruik gemaakt van enige vorm van media. Ook hier betrof het in 11% het landelijke televisie programma Opsporing Verzocht.

4.2.2 Lokalisering en aanhoudingsfase

Onderzoek op en rond de plaats delict

Bij de opgeloste overvallen werd in alle gevallen een tactisch onderzoek verricht. In 67% van de overvallen was de politie binnen 15 minuten ter plaatse om onderzoek te verrichten. Het gaat hierbij om de surveillance-eenheden die als eerste ter plaatse zijn op de

plaats delict. De inzet van het overvallenteam kon niet gemeten worden, mede omdat dit team pas sinds begin 2010 volledig in werking is getreden in Gelderland Zuid.

In de categorie onopgeloste woningovervallen werd in 94% van de gevallen een tactisch onderzoek verricht. Wanneer dit niet gebeurde had het, zoals eerder genoemd, te maken met een lange tijd tussen de aangifte en het delict of doordat de overval in een andere regio had plaatsgevonden. Bij 73% van de woningovervallen was de politie binnen 15 minuten ter plaatse. Bij de onopgeloste woningovervallen vond er dus in iets minder zaken tactisch onderzoek plaats, al is het verschil zeer klein te noemen. Ook kan er gezegd worden dat er bij de onopgeloste zaken juist weer wat vaker de politie snel ter plaatse was.

De telefoontap

In 56% van de woningovervallen die zijn opgelost kon er door de politie telecomgegevens worden veiliggesteld. Hierbij moet rekening worden gehouden met het feit dat het veiligstellen van telecomgegevens erg afhankelijk is van het feit of deze aan de mogelijke verdachte te linken zijn. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van een gestolen telefoon bij de overval of het tappen van een telefoon van een vermoedelijke dader wanneer deze al in beeld is bij de politie. Ook kunnen de telecomgegevens van telefoons in de buurt van de plaats delict worden opgevraagd. Wanneer er echter geen gegevens over de verdachte bekend zijn en er zijn geen telefoons gestolen wordt in het in veel gevallen echter lastig om iets met de telecomgegevens te kunnen doen voor de politie. Bij 38% van de onopgeloste woningovervallen zaken heeft de politie ook telefonische gegevens kunnen veiligstellen. Dit percentage ligt duidelijk lager dan bij de opgeloste zaken, mogelijk dus omdat er minder vaak gegevens over verdachten of gestolen telefoons bij de politie bekend waren.

Printgegevens opvragen

Hier wordt, naast de telecomgegevens, gekeken hoe vaak er uit de woningovervallen dossiers bleek dat de politie internetgegevens heeft veiliggesteld. Ook deze variabele is erg afhankelijk van het feit of er door verdachten of slachtoffers gebruik van de computer is gemaakt rondom de woningoverval. Bij de opgeloste zaken kon hierbij in 11% internetgegevens worden veiliggesteld, dit tegenover 3% bij de onopgeloste zaken. Ook hier is dus weer een verschil zichtbaar ten gunste van de opgeloste zaken.

Forensische opsporing

Uit de dossiers blijkt dat in alle opgeloste zaken forensische opsporing verricht is door de politie. Bij de onopgeloste zaken was hiervan slechts in 87% sprake. Mogelijk houdt dit verband met het grotere aantal pogingen tot overvallen bij de onopgeloste zaken, waarbij een gebrek aan dadersporen een rol kan hebben gespeeld. Ook het DNA-onderzoek is erg afhankelijk van het feit of verdachten sporen hebben achtergelaten. Wanneer dit niet het geval is, kan de politie onmogelijk op deze wijze onderzoek doen.

Bij de opgeloste zaken blijkt dat er in 78% van de gevallen een DNA-onderzoek verricht kon worden in Gelderland-Zuid. Bij de onopgeloste zaken was dit slechts in 46% van de woningovervallen mogelijk. Ook dit zou verband kunnen houden met het grotere aantal poging tot overval. Ook bij het Veiligstellen van het cameratoezicht is er een verschil tussen de opgeloste en onopgeloste zaken zichtbaar ten gunste van de eerste categorie. Hierbij kon in 56% van de woningovervallen camerabeelden worden veiliggesteld, dit tegenover 40% bij de onopgeloste zaken.

Nu worden de overige opsporingsmethoden in Gelderland-Zuid behandeld.

Inzet speurhond

Net als bij de andere opsporingsmethoden is de inzet van de speurhond ook sterk afhankelijk van de aanwezige sporen van de dader en de plek van het plaats delict. Geïnterviewde één gaf in hoofdstuk twee al aan dat zowel een drukke plaats delict, als een tekort aan speurhonden en of het te laat aanwezig zijn van de politie redenen kunnen zijn voor het niet inzetten van de speurhond. Toch kon bij 56% van de opgeloste zaken gebruik worden gemaakt van deze opsporingsmethode. Mogelijk door het feit dat er relatief meer ernstige zaken in deze categorie overvallen zitten of doordat daders altijd zijn binnen geweest kon de speurhond ingezet worden. Bij de onopgeloste zaken is slechts in 27% van de woningovervallen van deze methode gebruik gemaakt.

Inzet overvallenhelikopter

Zoals in hoofdstuk twee al genoemd werd is de overvallenhelikopter slechts een maal ingezet in de onderzoeksperiode. Hierbij ging het om een onopgeloste woningoverval.

4.3 Conclusie

In deze paragraaf worden de overeenkomsten en verschillen tussen de opgeloste en onopgeloste woningovervallen uit tabel vijf vergeleken en hieruit wordt de conclusie van dit hoofdstuk getrokken. Wat opvalt tussen beide groepen overvallen is dat ze, qua werkwijze van de verdachten, vooral overeenkomen in het feit dat de verdachten vrijwel allemaal van het mannelijk geslacht zijn en in meer dan de helft van het aantal zaken een vermomming dragen. In meer dan 90 procent van de woningovervallen in Gelderland-Zuid werden er door de verdachten wapens meegenomen. En in meer dan twee derde van de woningovervallen uit beide categorieën werd enige vorm van geweld gebruikt. In beide groepen ligt de gemiddelde leeftijd van de slachtoffers boven de 47 jaar, al is er een verschil van vier jaar zichtbaar. In beide categorieën hebben woningovervallen plaatsgevonden die resulteerden in een dodelijke afloop voor de slachtoffers. De genoemde overeenkomsten zouden te verklaren kunnen zijn uit het feit dat het hier vrij algemene kenmerken van overvallen betreft. Zo zijn overvallers bijna altijd van het mannelijk geslacht en is de kans vermoedelijk iets groter om een vrouw thuis te treffen overdag dan een man. Het feit dat er geweld plaatsvindt lijkt in min of meerder mate samen te hangen met het type delict, evenals het dragen van een vermomming.

Nu de overeenkomsten in de werkwijze van verdachten voor de opgeloste en onopgeloste zaken besproken zijn, wordt ingegaan op de belangrijkste verschillen. Als eerste is hierbij een verschil van tien procent meer vrouwelijke slachtoffers bij de onopgeloste woningovervallen. Daarnaast zijn de slachtoffers uit deze categorie gemiddeld met meer personen in huis tijdens de overval dan bij de opgeloste zaken het geval is. Ook ligt de gemiddelde leeftijd van slachtoffers in deze groep vier jaar hoger. Verder heeft een groter percentage van de aangevers antecedenten en valt het op dat de daders gemiddeld gezien juist met een kleiner aantal personen bij de overval aanwezig zijn. Een groter percentage van de verdachten is vermomd en maakt gebruik van geweld naar de slachtoffers toe. Daarentegen ligt het wapengebruik bij de onopgeloste overvallen weer acht procent lager, al nemen de daders uit deze categorie wel weer vaker vuurwapens mee. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat een vuurwapen dermate intimiderend werkt dat verder gebruik van geweld overbodig wordt. Een ander verschil is tot slot dat de onopgeloste overvallen vaker worden gepleegd op uren dat het buiten donker is, terwijl de opgeloste overvallen gelijkmatig over het etmaal gepleegd worden. Dit laatste verschil zou een simpel toeval kunnen betreffen, gezien het lage aantal opgeloste zaken.

De overeenkomsten wat betreft de werkwijze van de politie zijn geringer. Deze zitten vooral in het gebruik van nieuwe opsporingsmethoden zoals het gebruik van sociale netwerken en het ophangen van opsporingsposters op openbare plekken. Voor beide categorieën overvallen is dit tijdens de onderzoeksperiode niet of nauwelijks gebeurd. Daarnaast is er in beide categorieën voor eenzelfde percentage gebruik gemaakt van het landelijke televisie programma Opsporing verzocht. Wat betreft het gebruik van de overvallenhelikopter, de inzet van tactisch- en forensische opsporing, het buurtonderzoek en de aanrijtijden zijn er slechts kleine procentuele verschillen zichtbaar. De belangrijkste verschillen wat betreft de opsporingsmethoden van de politie zitten met name in het aantal keren dat telecom of internetgegevens konden worden veiliggesteld. Bij de opgeloste overvallen lag dit met elf procent op het totaal aantal zaken hoger dan bij de onopgeloste overvallen met 3 procent. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit verschil mogelijk op toeval berust, gezien het lage aantal opgeloste zaken. Op het gebied van het veiligstellen van camerabeelden is er een verschil van zestien procent zichtbaar ten gunste van de opgeloste woningovervallen. Daarnaast is er bij de opgeloste zaken met 78 procent veel vaker DNA onderzoek verricht dan bij de onopgeloste zaken waar dit maar in 46 procent gebeurde. Tot slot werd er bij de opgeloste zaken 22 procent meer gebruik gemaakt van de media en werd de speurhond met een verschil van 29 procent ook vaker ingezet.

Uit de bovenstaande analyse van de opsporingsmethoden blijkt dat de politie erg afhankelijk is van de sporen die de overvallers achterlaten. Voor de opgeloste zaken gold dat er dankzij het achterblijven van DNA-materiaal, geursporen, en beeldmateriaal op camera's de politie op het spoor van de verdachten kon komen. Ook het feit dat verdachten zich op zo'n manier hadden gedragen dat getuigen hen hadden opgemerkt droeg bij aan de oplossing van verschillende zaken. Het lijkt dus vooral van de slordige werkwijze van verdachten te zijn die bepaald in welke mate de politie in staat is overvallen op te lossen. De sporen hadden echter niet gebruikt kunnen worden als de politie haar opsporingsmethoden niet aan de werkwijzen van de verdachten had aangepast. Het feit dat er vrijwel altijd buurtonderzoeken gehouden werden en hieruit getuigen naar voren kwamen droeg

bij aan de opsporing van de opgeloste zaken. Daarnaast zorgde de politie door het altijd opvragen van beeldmateriaal en het insturen van DNA-materiaal wanneer dit mogelijk was, ook voor succes in de opsporing. Die wisselwerking tussen het gedrag van daders en de werkwijze van de politie is ook te zien bij de telefoontap. Wanneer daders immers geen gebruik zouden maken van gestolen telefoons of geen informatie over de overval zouden uitwisselen via de telefoon, zou de politie ook niets hebben aan het tappen van gesprekken. Andersom is het mogelijk dat daders weinig zouden loslaten tijdens de getapte telefoongesprekken als de politie de druk op de verdachten niet eerst had opgevoerd. Toch valt er op dit gebied ook een kanttekening te maken, met name bij het gebruik van een verschillende opsporingsmethoden. Zo is er met name bij de onopgeloste overvallen te zien, dat deze vooral in de nachtelijke uren plaatsvinden. Het feit dat de politie na tien uur 's avonds geen SMS-alert meer rondstuurt om de daders op te sporen lijkt daarmee een onhandige combinatie in de opsporing te vormen. Wat betreft het SMS-alert valt ook op te merken dat in de interviews werd aangegeven dat het soms tot een half uur kan duren wanneer deze alle procedures doorlopen heeft en verzonden kan worden. De geïnterviewden gaven aan dat dit zo lang in beslag neemt dat het risico groot is dat daders al lang weer thuis zijn tegen de tijd dat het alert verzonden wordt. Maar ook de beschikbaarheid van speurhonden liet in een aantal zaken te wensen over. Hoewel er in het dossier vermeld stond dat de politie mogelijkheden zag voor een onderzoek met een speurhond, was deze regelmatig niet aanwezig of druk met andere zaken waardoor de mogelijkheid voor een geuronderzoek verloren ging. Ook valt er in dit verband te denken aan het feit dat de politie, voor zowel de opgeloste als onopgeloste zaken, niet altijd binnen een kwartier aanwezig kon zijn op de plaats delict. De gemiddelde woonafstand van de bekende verdachten lag met 42 kilometer zo hoog dat het voor de hand zou liggen om te veronderstellen dat zij er in een auto vandoor zouden gaan en in een kwartier tijd al aardig ver zouden kunnen zijn gekomen. Er is echter wel een veel grotere groep met onbekende daders waarvan niet vastgesteld kan worden van hoever en met welk vervoermiddel zij zijn gekomen.

Al met al lijkt het erop dat naar mate daders meer steken laten vallen, doordat zij sporen achter laten of zich verdacht ophouden in de buurt, de politie grotere stappen in het opsporingsonderzoek kan maken. Hierbij lijkt het gebrek aan rationeel gedrag van daders tijdens de overval, bijvoorbeeld doordat slachtoffers verzet bieden en daders hierop erg agressief en impulsief reageren een belangrijke rol te spelen. De politie lijkt in haar opsporingstechnieken aan te sluiten op dit impulsieve gedrag van daders. Maar door tekorten in het personeel en een te lange procedures bij nieuwere opsporingsmethoden zoals het SMS-alert wordt er aan efficiëntie ingeboet. Met name door sneller te handelen op deze gebieden zou de politie Gelderland-Zuid meer kunnen aansluiten op het gedrag van daders.

5. CONCLUSIE EN DISCUSSIE

In dit hoofdstuk wordt de centrale onderzoeksvraag beantwoord en de conclusie van het onderzoek getrokken. Dit gebeurt aan de hand van de verschillende onderzoeksvragen. Er volgt hierop een verklaring van de onderzoeksresultaten met daarbij de betekenis van deze bevindingen voor de gebruikte theorieën. Eveneens worden alternatieve verklaringen voor de gevonden resultaten besproken en worden de meest opvallende resultaten behandeld. Hierna volgen de aanbevelingen die voortvloeien uit de conclusie. In de discussie wordt tot slot kritisch ingegaan op de methoden en analyses die gehanteerd zijn en worden suggesties gedaan voor vervolg onderzoek.

In dit verslag zijn de 89 woningovervallen die in politieregio Gelderland-Zuid plaatsvonden van 2005 tot en met 2010 geanalyseerd. Het bleek dat overvallen in deze regio vooral rond de stadscentra van Nijmegen, Zaltbommel en Tiel plaatsvinden en met 100% zijn toegenomen van begin tot eind van de onderzoeksperiode. Het aantal opgeloste woningovervallen varieert van 6 tot 50 procent per jaar. Bij zeventien van deze overvallen kon het slachtoffer bij de aangifte al een verdachte aanwijzen. Om die reden zijn deze zeventien zaken bij de analyse van de opsporingsmethoden van de politie buiten beschouwing gelaten.

5.1 Conclusie

Opsporingsmethoden

Uit de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag kwam naar voren dat de politie Gelderland-Zuid alle opsporingsmethoden die in de literatuur van Poot beschreven worden ook hanteert bij de bestrijding van woningovervallen. Daarbij heeft de politie nog een aantal nieuwere opsporingsmethoden in gebruik genomen waarvan enkelen specifiek zijn toegespitst op de overvallenbestrijding. Het gaat hierbij om de inzet van de overvallen helikopter en het overvallenteam. De andere nieuwe opsporingsmethoden, zoals het SMS-alert en het ophangen van opsporingsposters op openbare plekken zijn vooral gericht op het betrekken van burgers bij de opsporing. Uit de analyse van de negen door de politie opgeloste woningovervallen blijkt dat met name het getuigenverhoor een cruciale rol speelt bij het vinden van een verdachte. In 44% van de opgeloste zaken kon dankzij deze opsporingsmethode een verdachte worden aangehouden. Bij de overige opgeloste zaken speelden DNA-onderzoek, camerabeelden en een aanhouding op heterdaad een doorslaggevende rol. Op basis van dit beperkte aantal opgeloste zaken zou dus gezegd kunnen worden dat in meerderheid bestaande opsporingsmethoden een belangrijke factor vormen bij het oplossen van woningovervallen. Hierbij moet echter wel in acht worden genomen dat nieuwe methoden grotendeels pas vanaf 2009 in gebruik zijn genomen en de resultaten hiervan mogelijk dus nog op zich laten wachten.

Werkwijze verdachten

De werkwijze van verdachten van woningovervallen in Gelderland-Zuid wordt gekenmerkt door rationeel gedrag voorafgaand aan de overval. Verdachten gaan doelbewust op pad, kennen de slachtoffers vaak indirect en leggen lange afstanden af. 40% van de woningovervallers draagt een vermomming en bij 92% van de woningovervallen wordt er een wapen meegenomen. Deze feiten bevestigen het rationele keuze perspectief waarin gesteld wordt dat misdadigers doelbewust te werk gaan. Het lijkt immers niet voor de hand te liggen dat men zo'n afstand zou afleggen zonder te weten waar ze moeten zijn of enige informatie te hebben over de te verkrijgen buit. Aanvullend hierop blijkt dat er gemiddeld gezien hoge geldbedragen worden buitgemaakt en dat een meerderheid van de verdachten schulden heeft ondersteund dat er een economisch motief ten grondslag ligt aan de overval.

Het beeld, betreffende de rationaliteit verandert wanneer gekeken wordt naar de handelswijze van verdachten gedurende de woningoverval. Hier valt op dat ze door onverwachte reacties van de slachtoffers van slag raken. Ze maken fouten door de meegenomen vermomming niet aan te doen, spreken elkaar bij de voornaam aan, weten niet waar ze met de slachtoffers heen moeten of gedragen zich uitermate gewelddadig waardoor ze sporen achterlaten. In meer dan twee derde van de 72 woningovervallen loopt de overval uit op geweld. Hoewel het niet duidelijk blijkt in hoeveel gevallen het hier om zogenaamd instrumenteel geweld gaat, kan het beredeneerd worden dat dit niet bijdraagt aan de doelmatigheid van de overval. Er is immers het risico dat er meer sporen worden achtergelaten, zowel op de slachtoffers als op plaats delict en op de daders zelf. Daarnaast bestaat er het risico dat slachtoffers mogelijk ook met meer geweld reageren of komt er meer lawaai bij kijken. Al met al lijkt het dus niet bij te dragen aan het minimaliseren van de risico's tijdens de overval. In dit opzicht is het opvallend dat de rationaliteit die in de voorbereiding van de overval zichtbaar is, zich in veel minder mate lijkt te uiten wanneer de woningoverval daadwerkelijk plaatsvindt. Wanneer daders tijdens de overval voor het blok worden gezet lijken zij er vaker voor te kiezen de baten te maximaliseren en de daarbij behorende risico's voor lief te nemen dan dat de focus ligt op het minimaliseren van de kosten van de overval. Het kan dus gesteld worden dat de rationaliteit rondom woningovervallen zich vooral voorafgaand aan het delict voordoet. En dat het afnemen van de rationele beslissingen gedurende de overval risico's oplevert voor de daders.

Voor de routine activity approach geldt dat deze duidelijk toepasbaar is op woningovervallen in Gelderland-Zuid. 56% van de aangehouden verdachten verklaart in de schulden te zitten en daardoor gemotiveerd te zijn om de overval te plegen. In aanvulling hierop heeft 73% van de aangehouden verdachten een geruim strafblad met gewelds- en vermogensdelicten waardoor het mogelijk ook lastiger is om op een legale wijze aan inkomsten te komen. Slachtoffers zijn gemiddeld met minder personen thuis dan daders tijdens de overval, daarnaast is de meerderheid van het vrouwelijk geslacht, in tegenstelling tot de daders. Verder ligt de gemiddelde leeftijd aanzienlijk hoger dan dat van de daders. Ook dit schetst het beeld van kwetsbare slachtoffers. Wel moet dit beeld genuanceerd worden door het feit dat bijna 30% van de aangevers zelf een strafblad heeft. Mogelijk is deze groep dus al wat ervarener in het criminele circuit daardoor minder kwetsbaar. De plaats delict, de woning, heeft in 68% van de gevallen geen extra vormen van beveiliging.

Waardoor de omstandigheden waarin de woningoverval plaats kan vinden vereenvoudigd worden. Opvallend is dat wanneer woningen wel extra beveiligd waren door camerasystemen, spionnetjes, deurkettingen of kluizen, dit de overvallers niet leek tegen te houden. De beveiligingsmaatregelen konden door daders worden omzeild door het bedreigen van de aanwezige slachtoffers. Het verband leek in enkele gevallen zelfs andersom te werken: doordat woningovervallers wisten dat er een kluis in een woning aanwezig was, besloten ze juist die woning te overvallen. Daarnaast wisten slachtoffers zelf ook vaak niet goed om te gaan met de extra beveiligingsmaatregelen en waren deze veelal niet op overvallen specifiek gericht. Deze gegevens tezamen duiden erop dat ook de routine activity approach de werkwijze van overvallers onderschrijft. Belangrijke factoren in de werkwijze van verdachten zijn dus het rationeel voorbereiden en plannen van de woningoverval waardoor de omstandigheden, zoals beschreven in de routine activity approach, gunstig samenkomen. Tijdens het plegen van de overval kan het gedrag en de werkwijze van daders echter omslaan in impulsiviteit.

Aansluiting opsporingsmethoden politie op werkwijze daders

De mate waarin de opsporingstechnieken van de politie aansluiten bij het gedrag van woningovervallers is geanalyseerd door de negen opgeloste- en 63 onopgeloste zaken naast elkaar te leggen. Uit de vergelijking bleek dat bij opgeloste zaken opvalt dat slachtoffers minder antecedenten hebben en met minder personen thuis zijn en dan bij de onopgeloste zaken het geval is. Ook vinden overvallen in deze categorie vaker verspreid over de dag plaats, dragen overvallers tien procent minder vermommingen, vinden er minder pogingen tot overvallen plaats, worden er vaker wapens meegenomen en is er in meer gevallen een dodelijke afloop van de overval. Daarentegen ligt de gemiddelde buitwaarde lager. Uit deze verschillen valt op te maken dat, wat betreft het gedrag van verdachten, bij de opgeloste zaken vaker wordt gekozen voor slachtoffers die vermoedelijk minder weerstand bieden. Daarnaast lijken verdachten beter voorbereid doordat er minder mislukte overvallen plaatsvinden. Dit beeld wordt enigszins genuanceerd door het feit dat de verdachten minder vaak een vermomming dragen, een kleinere buit meenemen en verspreid over de dag te werk gaan. Wat betreft de opsporingsmethoden zijn er grotere verschillen zichtbaar tussen de opgeloste en onopgeloste zaken. Voor deze eerste categorie geldt dat er vaker gebruik werd gemaakt van de media, er vaker telecom- en internetgegevens konden worden veiliggesteld, er 32% meer gebruik kon worden gemaakt van DNA-onderzoek en de speurhond ook bijna 30% meer ingezet kon worden. Dit vormen derhalve de belangrijkste factoren bij de aanpak van woningovervallen in Gelderland-Zuid. Het betekent dat de politie bij de opgeloste zaken veel vaker gebruik kon maken van sporen die verdachten zelf hadden achtergelaten. Dit lijkt aan te sluiten op het feit dat 44% van de woningovervallen opgelost werd door getuigen te verhoren. Verdachten gedragen zich dus op een zodanige wijze dat het anderen opvalt of dat zij sporen achterlaten.

In aanvulling hierop blijkt dat de verdachten in de opgeloste zaken minder rationeel te werk gaan doordat zij in minder gevallen een vermomming dragen, meer sporen achterlaten en op verschillende tijdstippen te werk gaan waardoor ze een groter risico lopen om gepakt te worden. Ze lopen door hun gedrag meer kans om de buit mis te lopen, iets wat niet lijkt te duiden op een erg afgewogen besluitvorming. Het is echter de vraag in welke

mate de kosten-baten analyse voor overvallers juist ingeschat kan worden op basis van de gegevens uit de woningovervallen dossiers. Gezien de lange strafbladen van aangehouden verdachten zou bijvoorbeeld de angst om gepakt te kunnen worden voor de overval een heel andere rol kunnen spelen bij verdachten dan is aangenomen. Het feit dat er door verdachten regelmatig geen vermomming werd gedragen zou deze redenering kunnen ondersteunen. Mogelijk kunnen in dit licht ook de baten van een overval anders bekeken worden. Deze hoeven wellicht niet alleen gezien worden in de buit die er te halen valt, maar ook in een eventueel wraakmotief. Dit zou ook een verklaring kunnen zijn waarom daders juist voor een overval als methode kiezen in plaats van bijvoorbeeld voor een inbraak. Hier valt op basis van het geringe aantal aangehouden verdachten in dit onderzoek echter geen uitspraak over te doen.

Wat op basis van het onderzoek blijkt is dat de politie bij vrijwel alle overvallen alle mogelijke opsporingsmethoden inzet. Zo vindt er in meer dan 87% van de zaken een tactisch of forensisch onderzoek plaats en wordt in alle zaken getracht cameratoezicht veilig te stellen. De mate waarin de politie na het inzetten van opsporingsmethoden vervolgens succesvol is in de aanpak van woningovervallen lijkt met name af te hangen van de mate waarin daders zich opvallend gedragen hebben of sporen hebben achtergelaten. Het is dus de wisselwerking tussen daders die sporen achterlaten en de politie die deze sporen onderzoekt, die de opsporing succesvol maken. Hoewel de politie een geruim assortiment aan opsporingsmethoden tot haar beschikking heeft, wil dit nog niet zeggen dat deze ook optimaal benut worden. Dit blijkt als gekeken wordt naar de onopgeloste woningovervallen. In deze categorie vonden overvallen ruim 35 procent vaker plaats in de nachtelijke uren dan bij de opgeloste zaken het geval is. De methoden van de politie lijken hier wat betreft het SMS-alert en het overvallenteam niet bij aan te sluiten aangezien beiden niet 's nachts worden ingezet. Daarnaast kwam uit de interviews naar voren dat er door complexe procedures soms tot een half uur overheen kan gaan tot een SMS-alert verzonden wordt overdag. Dit zou kunnen betekenen dat wanneer burgers een SMS-alert van de politie ontvangen de overvallers geruim de tijd hebben gekregen om te kunnen vluchten. Daarnaast geldt voor de opgeloste en onopgeloste zaken gezamenlijk dat de politie in zo'n 28% van de gevallen niet binnen tien minuten aanwezig kon zijn op de plaats delict. Ook hierbij zou het mogelijk kunnen zijn dat daders dus op die wijze een extra voorsprong oplopen ten opzichte van de politie. Voor de onopgeloste zaken geldt verder dat er ten aanzien van de speurhond als opsporingsmethode een capaciteitstekort lijkt te zijn aangezien de hond verschillende keren niet kon komen opdagen omdat hij ergens anders al aan het werk was. Daarnaast is het opvallend dat het gespecialiseerde overvallenteam, dat vroeger fulltime actief was, nu alleen nog op kantoortijden wordt ingezet. Dit betekent dus dat de meerderheid van de onopgeloste overvallen die buiten kantoortijden plaatsvonden, dus niet in eerste instantie door het overvallenteam onderzocht werden. Mogelijk ligt de focus van het overvallenteam dus meer op overvallen die onder kantoortijden plaatsvinden zoals overvallen in de detailhandel. Hoewel dit type delict in aantal een stuk hoger ligt dan de woningovervallen, is de maatschappelijke impact bij overvallen op woningen erg groot. De vraag is dus of er, juist vanwege de maatschappelijke impact, niet meer focus zou moeten liggen op woningovervallen. Hoewel de politie bij de keuze voor de inzet van het soort opsporingsmethoden redelijk rekening lijkt te houden met het gedrag van daders, kan zij nog veel meer focussen op de manier waarop deze methoden

worden ingezet. Met name wat betreft de snelheid bij de inzet van opsporingsmethoden is er nog ruimte voor verbetering. Dit geldt met name voor het SMS-alert en de aanrijtijd naar de plaats delict toe. Wanneer deze opsporingsmethoden sneller ingezet zouden kunnen worden zou dit ten goede komen aan de effectiviteit binnen de opsporing en zou de kans groter worden daders op de vlucht te betrappen. Daarnaast is er ruimte voor verbetering wat betreft de capaciteit, met name rondom het aantal speurhonden en de gerichte inzet van overvallenteam. Verder zou het gericht inzetten van het SMS-alert, ook na tien uur 's avonds een grotere kans bieden om juist het aantal onopgeloste overvallen terug te dringen. De politie Gelderland-Zuid is dus in zoverre succesvol dat zij over voldoende methoden beschikt om sporen van overvallers te vinden, wanneer deze er zijn. De mate van succes wordt echter beperkt door de manier waarop deze methoden op dit moment worden ingezet.

Betekenis voor theorie

Dit antwoord op de centrale onderzoeksvraag betekent voor de theorie van Poot dat er nieuwe opsporingsmethoden zoals DNA-onderzoek, het SMS-alert en de overvallenhelikopter kunnen worden toegevoegd aan de lijst met opsporingsmethoden.

De analyse van woningovervallen in Gelderland-Zuid laat verder zien dat daders in voorbereiding op de overval rationeel te werk gaan, maar dat dit drastisch afneemt naarmate de overval gaande is en er onverwachte zaken voorvallen waardoor daders steken laten vallen. Ten aanzien van het rationele keuzeperspectief kan gezegd worden dat dit zich vooral met voorbereidende acties voor de misdaad bezighoudt. Het draait om het wel of niet deelnemen aan een bepaald type misdrijf, de kosten baten analyse en de opeenvolging van besluitvorming, terwijl het geen rekening houdt met een veranderende andere kosten baten afweging tijdens de overval. Wanneer slachtoffers bijvoorbeeld veel verzet bieden en overvallers bedreigen, kan levend weggelaten bijvoorbeeld als doel op zich gezien kunnen worden. Dit hoeft echter niet te betekenen dat er niet meer rationeel te werk wordt gegaan, alleen dat de kosten baten analyse zou kunnen veranderen gedurende het misdrijf. Verder laten de resultaten zien dat, ook wanneer er geen ideale omstandigheden voor een overval zijn, deze toch gepleegd kan worden. Camerasystemen worden omzeild, deuren worden ingeslagen en bewoners worden bedreigd om hun kluis code af te staan. Ten aanzien van de routine activity approach valt daarom op te merken dat de situatie gecompliceerder is dan het schema in figuur een doet vermoeden. Uit de dossiers leek het verband soms zelfs andersom te werken: omdat er in een woning een kluis aanwezig was, werd de woning overvallen.

Alternatieve verklaringen

Wanneer gekeken wordt naar alternatieve verklaringen voor de resultaten van dit onderzoek dan valt te denken aan de mogelijkheid dat handelen van de politie een veel beperktere rol zou kunnen spelen in de opsporing dan waar in dit onderzoek rekening mee is gehouden. Mogelijk is het beperkte oplossingspercentage te wijten aan het aantal overvallen waar daders zo kort in huis zijn geweest dat er nauwelijks sporen achter bleven. Ook het aantal overvallen dat slechts bij een poging bleef kan hierbij een rol spelen. Wanneer de dader de woning niet eens is binnen geweest is het goed voor te stellen dat een opsporingsonderzoek lastig wordt. Ook is het de vraag in welke mate de kosten baten analyse voor overvallers juist ingeschat kan worden op basis van de gegevens uit de overvallen

dossiers. Gezien de lange strafbladen van aangehouden verdachten zou bijvoorbeeld de angst om gepakt te kunnen worden voor de overval een heel andere rol kunnen spelen bij verdachten dan is aangenomen. Het feit dat er door verdachten regelmatig geen vermomming werd gedragen zou deze redenering kunnen ondersteunen. Mogelijk kunnen in dit licht ook de baten van een overval anders bekeken worden. Deze hoeven wellicht niet alleen gezien worden in de buit die er te halen valt, maar ook in een eventueel wraakmotief. Dit zou ook een verklaring kunnen zijn waarom daders juist voor een overval als methode kiezen in plaats van bijvoorbeeld voor een inbraak. Hier valt op basis van het geringe aantal aangehouden verdachten in dit onderzoek echter geen uitspraak over te doen.

Opvallende resultaten

Bij de resultaten van dit onderzoek viel op dat de aangehouden verdachten gemiddeld genomen op een zo grote afstand van de plaats delict woonden. Uit eerder onderzoek in politieregio Noord-Oost Gelderland is juist gebleken dat verdachten gemiddeld genomen zo'n zeven kilometer van de plaats delict af wonen. Een mogelijke verklaring voor het onderzoeksresultaat zou kunnen zijn dat er slechts een beperkt aantal van 41 verdachten zijn aangehouden en dat er bij een groter aantal de gemiddelde afstand wat af zou nemen. Aan de andere kant ligt de mediaan die 26 kilometer woonafstand aangeeft ook nog relatief hoog. Met zo'n afstand is het ook niet waarschijnlijk dat verdachten lopend of met de fiets toevallig langst de plaats delict op komen en de overval plegen. Op dit moment Daarnaast ligt de regio Gelderland-Zuid wat centraler in het land en heeft het een grote stad in zijn midden waardoor er mogelijk meer verdachten van buiten de regio actief zijn in de misdaad in Gelderland-Zuid. Dit valt echter niet met zekerheid vast te stellen en zou verder onderzocht moeten worden. Verder was het opvallend de het overvallenteam in Gelderland-Zuid tegenwoordig alleen onder kantoortijden actief is. Hierdoor worden overvallen in de avond en nachtelijke uren in de verschillende districten onderzocht. Hoewel dit onderzoek voorheen altijd in de districten plaatsvond is het mogelijk het nadeliger uitpakt omdat de politie zich hier met alle soorten misdaad moet bezighouden in plaats van overvallen alleen. Mogelijk zou dit invloed kunnen hebben op de snelheid of doelgerichtheid van de opsporingsonderzoeken. Maar ook hier valt op basis van dit onderzoek niet met zekerheid een uitspraak over te doen.

5.2 Aanbevelingen

Op basis van de bovenstaande conclusie en discussie kan een aantal aanbevelingen worden gedaan over de opsporingsmethoden die gehanteerd worden in Gelderland-Zuid. De gedachte hierbij is dat wanneer de werkwijze van de politie nog meer aangepast zou kunnen worden op de werkwijze en het gedrag van verdachten dit meer succes in de opsporing zou kunnen opleveren. Uit het onderzoek is gebleken dat de aangehouden verdachten gemiddeld gezien zo'n 42 kilometer van de plaats delict afwonen. Het is daarom aannemelijk dat zij met een auto vluchten wanneer zij de overval gepleegd hebben en dus relatief snel op afstand kunnen zijn na de overval. Het is daarom aan te bevelen dat de politie zo snel mogelijk te werk gaat om verdachten, zo nodig op heterdaad, te kunnen aanhouden. Om de kans hierop te vergroten zou de politie Gelderland-Zuid

moeten onderzoeken hoe de procedures bij de inzet het SMS-alert versneld zouden kunnen worden. Op deze wijze kunnen burgers sneller ingezet worden om te helpen bij de opsporing en zou de pakkans mogelijk verhoogd kunnen worden.

Daarnaast zou wat betreft het SMS-alert gekeken moeten worden naar de mogelijkheid om 's avonds na tien uur alerts te kunnen uitzenden. Mogelijk kan er bij het aanmelden van alerts aan burgers gevraagd worden of zij bereid zijn na dit tijdstip nog alerts te ontvangen. Met name omdat uit het onderzoek naar voren komt dat meer dan de helft van de onopgeloste overvallen zich 's avonds voordoet zou dit kunnen bijdragen aan de opsporing. In dit licht zou ook gekeken kunnen worden naar de mogelijkheid om het gespecialiseerde overvallen team juist in die uren in te zetten waarop het meeste woningovervallen gepleegd worden. Hoewel dit wellicht voordelig zou kunnen zijn, hoeft dit niet te betekenen dat het team meer uren moet maken, maar vooral dat ze op meer doelgerichte uren wordt ingezet. Er zou dan mogelijk meer snelheid kunnen worden geboekt in het begin stadium van woningovervallen onderzoeken. Verder zou een uitbreiding van de inzet van speurhonden kunnen betekenen dat er sneller in een onderzoek aanwijzingen worden gevonden over gevluchte daders. Wanneer deze opsporingsmethode eventueel versneld ingezet kan worden zou het daarnaast betekenen dat er minder lang gewacht hoeft te worden met de start van de rest van het onderzoek. Tot slot zou er mogelijk nog, buiten het buurt onderzoek, uitgebreider gezocht kunnen worden naar getuigen of betrokkenen binnen de familie of kennissenkring van de slachtoffers. Dit omdat uit het onderzoek naar voren kwam dat het getuigenverhoor een van de meest succesvolle opsporingsmethoden was. En daarnaast dat aangehouden verdachten vaak een (in) directe band hadden met de slachtoffers. Het lijkt dus waarschijnlijk dat er in de kennissenkring van slachtoffers meer kennis aanwezig zou moeten zijn over de richting waarin daders gezocht zouden kunnen worden. Hierbij moet echter wel opgemerkt worden dat dit verband mogelijk beide kanten op werkt. Het kan zo zijn dat aan de ene kant daders vaak in de kennissenkring van de slachtoffers zitten en dus daar gezocht moeten worden, maar aan de andere kant kan het ook zo zijn dat slachtoffers juist vaker bekenden als daders kunnen aanwijzen. Er zijn daarnaast geen persoonlijke gegevens bekend over de niet aangehouden daders. Mogelijk is het zo dat vooral die daders worden aangehouden die slachtoffers herkend hebben juist omdat ze in de kennissenkring van de slachtoffers zaten. De groep daders die niet aangehouden is zou dan mogelijk totaal onbekenden van het slachtoffer kunnen zijn. Door de kleine groep opgeloste woningovervallen kan deze mogelijkheid niet uitgesloten worden. Een overval met totaal onbekende daders lijkt echter onwaarschijnlijk gezien het feit dat daders lange afstanden afleggen en juist die woningen overvallen waar een grote buit te halen valt.

5.3 Discussie

Nu de resultaten van het onderzoek in de conclusie besproken zijn, volgt er een korte bespreking van de methoden en analyse van dit onderzoek. Dit wordt opgevolgd door suggesties voor mogelijk vervolg onderzoek. Dit onderzoek is verricht met behulp van de gegevens afkomstig uit de databases LORS, BPS, BVH en HKS, van de politie. De gegevens in deze databases zijn allemaal ooit door middel van menselijk handelen ingevoerd en daarmee kunnen eventuele fouten gemaakt zijn. Zo kunnen gegevens met betrekking tot

het aantal verdachten, de naam of leeftijd van de slachtoffers of de exacte buit foutief zijn ingevuld of zelfs ontbreken in de databases. Tijdens dit onderzoek is dit ook enkele malen gebleken tijdens het analyseren van de overvallen dossiers. Deze ontdekte fouten zijn, voor zover mogelijk, uitgezocht door de verschillende databases met elkaar te vergelijken en waar nodig informatie na te vragen binnen de politieregio Gelderland-Zuid zelf. Toch valt niet uit te sluiten dat er ook onontdekte fouten in de data aanwezig waren ongemerkt in dit onderzoek zijn meegenomen. Naast deze missende of foutieve data bleek ook dat een aantal variabelen uit de scorelijsten simpelweg niet meetbaar bleken. Soms omdat onderzoeksmethoden pas zo kort, of nog helemaal niet in gebruik waren zodat er geen meetresultaten aan verbonden konden worden. Soms omdat vooraf bedachte variabelen niet in voldoende mate in de dossiers naar voren kwamen. Zo was het lastig gegevens over de motivatie en schulden van aangehouden overvallers te komen omdat de verdachten hier vaak niet over wilden verklaren in de dossiers. Andere keren bleek het lastig vast te stellen of een bepaalde opsporingsmethode was ingezet omdat het in de databases van de politie niet duidelijk beschreven stond. Ook was een aantal onderzoeken zo beperkt in BVH ingevoerd dat veel gegevens van de scorelijst niet gemeten konden worden. Ook hierbij is getracht deze gegevens alsnog zoveel mogelijk te verkrijgen door navraag te doen binnen de politie Gelderland-Zuid zelf. Het bleek dat het overvallenteam een aantal gegevens zelf in bestanden op de eigen computer bewaart en slechts een beperkt deel invoert in BVH omdat men problemen ondervindt bij het gebruik van dit computersysteem. Naast deze beperkingen op het gebied van de methode die gehanteerd is, zijn er ook beperkingen bij de analyse opgetreden. Zo bleek het aantal veroordeelde verdachten bij het aantal woningovervallen waar bij de aangifte nog geen dader bekend was, zo laag dat een statistische analyse met de opgeloste zaken niet goed meer mogelijk leek. Om deze reden is er voor een meer kwalitatieve vorm van analyse gekozen met behulp van interviews. Ook is er, om het aantal opgeloste cases wat te verhogen, gekozen om zaken met een of meer aangehouden verdachten als 'opgelost' te beschouwen. Er is hierbij dus bewust gekozen om het feit of deze verdachten ook daadwerkelijk veroordeeld zijn voor de overval niet mee te nemen in de analyse. Wanneer er in het onderzoek wel gesproken werd van zaken waarin verdachten veroordeeld waren kan er in veel gevallen slechts gesproken worden over een moment opname. Dit omdat de gegevens tot en met september 2011 verzameld zijn en veroordelingen of hoger beroepen die na die tijd hebben plaatsgevonden dus niet meer konden worden meegenomen in de analyse. Tot slot moet er worden opgemerkt dat er in de analyse van de opsporingsmethoden gekeken is naar zowel de opgeloste als onopgeloste zaken. Maar hoewel er in beide categorieën opsporingsswerkzaamheden plaatsvonden konden er bij de onopgeloste zaken een aantal gegevens niet worden gemeten met betrekking tot de daders. Onder andere de leeftijd, opleiding en criminele geschiedenis van de onbekende daders kon niet worden meegenomen in dit onderzoek. Hierdoor kan er slechts in beperkte mate een uitspraak worden gedaan over woningovervallers in Gelderland-Zuid. Ook moet er rekening worden gehouden met het feit dat mogelijk niet alle woningovervallen die in deze regio plaatsvonden ook daadwerkelijk aangegeven zijn bij de politie. Wanneer er sprake is van een criminele achtergrond van de slachtoffers of van angst voor represailles is het mogelijk dat slachtoffers geen aangifte willen doen en het daadwerkelijk aantal woningovervallen dus hoger ligt dan in LORS is opgenomen. Maar de belangrijkste onzekere factor in het onderzoek is uiteindelijk de relatief lage hoeveelheid overvallen, met name in de categorie opgeloste zaken.

Omdat er slechts in negen zaken een verdachte werd aangehouden kan er slecht in zeer beperkte mate conclusies worden getrokken over de opsporingsmethoden van de politie in Gelderland-Zuid.

Suggesties voor vervolgonderzoek

Op basis van bovenstaande resultaten en opmerkingen kunnen er enkele suggesties worden gedaan voor vervolgonderzoek.

Zoals genoemd kon er in dit onderzoek slechts in zeer beperkte mate uitspraken gedaan worden over het keuzeprocess, de motieven en de achtergrond van aangehouden overvallers. Dit omdat het aantal aangehouden verdachten beperkt was. Om meer inzicht te krijgen in de denk- en werkwijze van verdachten en de mate waarin zij doelbewust en rationeel handelen zou het daarom interessant zijn onderzoek te doen met een grotere verdachtenpopulatie van overvallers. Hiermee zou mogelijk ook meer inzicht kunnen worden verkregen in de woonafstand van verdachten in Gelderland-Zuid, die nu met een gemiddelde van 42 kilometer en mediaan van 26 vrij hoog leek in verhouding tot de politieregio Noord - Oost Gelderland. Verder zou het interessant zijn in Gelderland-Zuid onderzoek te doen naar de werkwijze van het overvallenteam. Een vergelijking tussen de overvallen aanpak in de verschillende districten en de overvallenaanpak van het team zou mogelijk inzicht kunnen bieden in de effectiviteit van de manier van opsporen binnen dit team. Ook zou dan gekeken kunnen worden naar de invloed die de werktijden van het overvallenteam hebben op de overvallen aanpak als geheel in Gelderland-Zuid. Op die wijze zou een specifiekere uitspraak op gebied van de opsporingsmethoden in deze regio kunnen worden gedaan dan nu het geval is. Tot slot zou het samenvoegen van de onderzoeken naar woningovervallen uit de verschillende regio's in Oost-Nederland een veel grotere hoeveelheid gegevens over zowel daders als slachtoffers kunnen opleveren. Dit zou het mogelijk kunnen maken verder statistisch onderzoek te verrichten dat dieper ingaat op de kenmerken van beide groepen. Onderzoek op deze wijze zou resultaten kunnen opleveren die meer generaliseerbaar zijn.

6. BIJLAGEN

6.1 Literatuurlijst

- Auteur onbekend (2007). DNA-onderzoek. Politie Gelderland-Zuid. Gevonden op: http://www.politie.nl/Gelderland-Zuid/OverDitKorps/Divisie_COZ/Aanvullende_berichten/220704_dna_onderzoek.asp
- Auteur onbekend (2007). Informatierecherche. Politie Gelderland-Zuid. Gevonden op: http://www.politie.nl/Gelderland-Zuid/OverDitKorps/Divisie_COZ/informatierecherche.asp
- Auteur onbekend (2009). Justitie stelt werkgroep in om overvallen tegen te gaan. Centrum voor Criminaliteitspreventie en veiligheid. Gevonden op: <http://www.hetccv.nl/Nieuws/2009/03/Justitie-stelt-werkgroep-in-om-overvallen-tegen-te.html>
- Auteur onbekend (2010). Aanwijzing rechtsbijstand politieverhoor van kracht. Rijksoverheid. Gevonden op: <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2010/04/01/aanwijzing-rechtsbijstand-politieverhoor-van-kracht.html>
- Auteur onbekend (2010). Donkere dagen offensief tegen overvallen. Politie Gelderland-Zuid. Gevonden op: http://www.politie.nl/Gelderland-Zuid/projecten/aanpak_overval_en_beroving/default.asp
- Auteur onbekend (2011). Wat is Burgernet?. Rijksoverheid. Gevonden op: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/politie/vraag-en-antwoord/wat-is-burgernet.html>
- Auteur onbekend (2011). Daling aantal overvallen. Rijksoverheid. Gevonden in september, 2011 op: <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2011/02/09/daling-aantal-overvallen.html>
- Auteur onbekend (2011). Bevolking; ontwikkeling in gemeenten met 100 000 of meer inwoners. Centraal bureau voor de Statistiek. Gevonden in oktober, 2011, op: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=70748NED&D1=0,2,4,16,18,20,22,24&D2=a&D3=0&D4=a&D5=l&HD=090707-1905&HDR=T&S TB=G4,G2,G1,G3>
- Auteur onbekend (2011). SMS Alert. Centrum criminaliteitspreventie veiligheid. Gevonden in oktober 2011 op: <http://www.hetccv.nl/dossiers/overvalcriminaliteit/sms-alert>. Centrum Criminaliteitspreventie veiligheid.
- Auteur onbekend (2011). Aanwijzing auditief en audiovisueel registreren van verhoren van aangevers, getuigen en verdachte. Overheid. Gevonden op: http://wetten.overheid.nl/BWBR0027982/geldigheidsdatum_21-05-2011
- Auteur onbekend (2012). Team grootschalige opsporing. Politie academie. Gevonden op: <https://thesaurus.politieacademie.nl/Thesaurus/Term/3478>
- Hirsch Ballin., E.M.H., (2009). Naar een veiliger samenleving, brief van de Minister van justitie. Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 28 684, nr. 210
- Bosch, (2009). Landelijke analyse overvallen. Korps Landelijke Politie Diensten
- Bunt, H.G. van de., Rademaker, J., (1992). Recherchewerk in de praktijk: een case-

study naar recherche en informatievoorziening. Lochem. Van den Brink.

- Cornisch, D., B., Clarke, R., V., (2008). The rational choice perspective. Devon, Environmental criminology and crime analysis, Willan Publishing
- Clarke, R., V., (2008). Situational crime prevention. Devon, Environmental criminology and crime analysis, Willan Publishing
- Newburn, T., Williamson, T., (2007). Handbook of Criminal Investigation. Devon, Willan publishing.
- Eggen, A.Th.J., Kalidien, S.N., (2008). Criminaliteit en rechtshandhaving 2007. Ontwikkelingen en samenhangen. Boom Juridische uitgevers, Den Haag
- Felson, M. Clarke, R. Opportunity makes the thief: Practical theory for crime prevention. Policing and reducing crime unit: Police research series. 1998.
- Maquire, M. (2008). Criminal investigation and crime control. In: T. Newburn (ed.). Handbook of policing, second edition. Cullompton. Willan Publishing.
- Mesu, S., Bulten, D., van Nobelen, D., van Beek, J., (2011). Overvallers ontmaskerd. KLPD- dienst IPOL, Zoetemeer
- Petrosino, A. en Brensilber, D. The Motives, Methods and Decision Making of Convenience Store Robbers: Interviews with 28 Incarcerated Offenders in Massachusetts. Crime Prevention Studies, vol. 16 (2003), pp. 237-263.
- Snel, G., Tops, P., (2011). Een wereld te winnen. Sociale media en de politie, een eerste verkenning. Apeldoorn, Politie academie.
- Wolters., R.J., (2010). Woningovervallen, Oost-West-Thuis-Best?: Inzicht in verdachtenkenmerken, slachtofferkenmerken, motieven en modus operandi bij woningovervallen in de region Noord- en Oost-Gelderland. Enschede, Universiteit Twente.
- Wortley, R., (2008). Situational precipitators of crime. Devon, Environmental criminology and crime analysis, Willan Publishing
- Wright, R.T., Decker, S.H., (1997). Armed Robbers in Action, stickups and street culture. Tennessee, Northeastern University press

6.2. Scorelijsten

6.2.1 Scorelijst daders woningovervallen

Num-mer	Naam	Label (beschrijving)	Keuze	Opmerking
1	Casusnummer	Het 8-cijferige nummer waarmee in BPS of BVH een unieke zaak wordt aangeduid.		
2	Bekendheid	Is de dader bekend bij Justitie, dus is hij/zij veroordeeld.	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
3	Geslacht	Het geslacht van de verdachten.	1. Man 2. Vrouw 3. Onbekend	
4	Leeftijd	Geboortedatum van verdachte.		
5	Nationaliteit	Nationaliteit van verdachte.	1. Nederlandse 2. Marokkaanse 3. Turkse 4. Antilliaanse 5. Duitse 6. Oost-Europese 7. Overige	
6	Geboorteland	Het land van herkomst van de verdachte	1. Nederland 2. Marokko 3. Turkije 4. Nederlandse Antillen 5. Duitsland 6. Oost-Europa 7. Overig	
7	Opleiding	Hoogst genoten opleiding van de verdachte	1. Middelbaar-laag 2. Middelbaar-hoog 3. MBO 4. HBO 5. Universitair	
8	Werk	Heeft de verdachte wel of geen betaalde legale werkzaamheden.	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend 4. Overige	
9	Soort_werk	De betaalde of onbetaalde werkzaamheden van verdachte, kwalitatieve beschrijving.	Open antwoord	
10	Gezinsachtergrond	De achtergrond van verdachte waarin deze is opgegroeid, zijn zijn ouders bekend bij hulpverlening/verslaafd etc.	1. Gescheiden ouders 2. Ouders Alcoholist 3. Onbekend 4. Geen bijzonderheden 5. Ouder overleden	
11	Gescheiden	Zijn de ouders van de verdachte wel of niet gescheiden.	1. Nee 2. Ja	
12	Woonafstand	Afstand van woonadres verdachte naar slachtoffer.	Open antwoord in Kilometers	
13	Antecedenten	De verdachte is in het verleden eerder met politie/justitie in aanraking geweest. Niet veroordeeld, maar alleen in aanraking geweest.	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
14	Feiten	De feiten waarvoor een verdachte is veroordeeld, voor kwalitatieve analyse.	Open antwoord	

Num-mer	Naam	Label (beschrijving)	Keuze	Opmerking
15	Relatie	Relatie tussen slachtoffer en verdachte.	1. Handelspartner 2. Familie 3. Kennissen 4. Buurtbewoners 5. Ex-partner 6. Anders, namelijk.. 7. Geen bijzonderheden 8. Crimineel Contact	
16	Motivatie	De reden van het plegen van de overval.	1. Economisch 2. Verslaving 3. Spel of spanning 4. Wraak 5. Gelegenheid 6. Combinatie 7. Onbekend	
17	Invloed	Was de verdachte onder invloed van verdovende middelen tijdens het plegen van de overval.	1. Alcohol 2. Drugs 3. Groepsdruk 4. Alcohol en Drugs 5. Overig 6. Combinatie	
18	Schulden	Had de verdachte ten tijde van het plegen van de overval financiële schulden.	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
19	Schuld	Omvang van de eventuele schuld.	Open antwoord in Euro's	
20	Buitverwachting	Via welke kanalen was de verdachte op de hoogte van de buit?	1. Via de familie 2. Via de vrienden 3. Via de kennissen 4. Via de burens 5. Via het werk 6. Toeval 7. Onbekend 8. Overig, namelijk..	
21	Rol	De rol van de verdachte bij de overval. Was hij tipgever, gaf hij de leiding of volgde hij slechts.	1. Overvaller 2. Tipgever 3. Bestuurder vluchtmiddel 4. Overig	
22	Leeftijd_slit	Leeftijd van het slachtoffer ten tijde van de overval. Om te analyseren in verhouding tot de leeftijd van de dader.	Open antwoord, leeftijd in jaren.	
23.	Burgerlijke stand	Burgerlijke stand dader.	1. Gehuwd 2. Ongehuwd 3. Gescheiden 4. Overig	
24	Hulpverlening	Is de verdachte bekend bij hulpinstanties.	1. Reclassering 2. Verslavingszorg 3. Maatschappelijke hulp 4. Overig 5. Geen	

6.2.2 Scorelijst motieven en modus operandi

Num-mer	Naam	Label (beschrijving)	Keuze	Opmerking
1	Casusnummer	Het 8-cijferige nummer waarmee in BPS of BVH een unieke zaak wordt aangeduid.		
2	Jaar	Het jaar waarin de woningoverval gepleegd wordt.	1. 2009 2. 2008 3. 2007 4. 2006 5. 2005	
3	Opgelost	De casus is opgelost, dwz verdachte is veroordeeld bij Justitie.	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
4	Poging	Als het alleen een poging betreft gaat het om een mislukte overval.	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
5	Bekendheid	Dader is bekend bij politie, hij/zij is dus eerder in aanraking geweest met de politie.	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
6	Maand	Datum van de overval.	Open Antwoord	
7	Dag	Dag van de overval.	1. Zondag 2. Maandag 3. Dinsdag 4. Woensdag 5. Donderdag 6. Vrijdag 7. Zaterdag	
8	Woningtype	De soort woning wordt hier genoteerd	1. Hoekwoning 2. Vrijstaande woning 3. Twee-onder-één kap 4. Tussenwoning 5. Flat 6. Overige	
9	Wapen	De wapens die tijdens de overval zijn ingezet door dader(s).	1. Vuurwapen 2. Steekwapen 3. Slagwapen 4. Chemisch Wapen 5. Bindmiddelen 6. Elektrisch wapen 7. Overige	
10	Kleding	Werden er opvallende kledingstukken door de overvallers gebruikt om hun identiteit te verbergen.	1. Gezichtsbedekkend 2. Handschoenen 3. Eenheid tenue	
11	Tijdstip	Tijdstip waarop de overval gepleegd werd, volgens de aangifte.	Open antwoord in Uren en minuten	
12	TijdCat	Tijdstip van de woningoverval, ingedeeld in categorieën.	1. 00.01-06.00 uur 2. 06.01-12.00 uur 3. 12.01-18.00 uur 4. 18.01-00.00 uur	
13	Duur	De lengte van de overval.	Open antwoord in uren en minuten	
14	Dreigen	Het toepassen van extreme dreigementen. Hiermee worden doodsb bedreigingen of lichamelijk geweld met wapens bedoeld.	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	

Num-mer	Naam	Label (beschrijving)	Keuze	Opmerking
15	Geweldsvorm	Vorm van geweld toegepast ten tijde van de overval.	1. Schot 2. Mishandeling 3. Opsluiting 4. Vastbinden 5. Gijzelen 6. Seksueel 7. Geen 8. Meerdere vormen 9. Overig	
16	Binnenkomst	Waarlangs de daders de woning binnenkomen.	1. Voordeur 2. Achterdeur 3. Zijdeur 4. Overige	
17	Bewoner	De bewoner opent zelf de ingang voor de daders.	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
18	Vluchtweg	De weg waarlangs de daders vluchten van de woning.	Open antwoord	
19	Vluchtmiddel	Het middel dat wordt ingezet om weg te komen na de overval.	1. Te voet 2. Fiets 3. Auto 4. Overige 5. Scooter of brommer	
20	Daders	Het aantal daders dat aanwezig is tijdens de overval. Ook daders die buiten staan te wachten worden hierbij meegenomen, waar duidelijk.	1. 1 2. 2 3. 3 4. 4 5. 5 6. 6 7. 7 of meer, namelijk..	
21	Thuisituatie	Aantal slachtoffers dat thuis is tijdens de overval, ook slachtoffers die toevallig komen binnenlopen en kinderen die boven liggen et slapen worden meegerekend.	1. 1 2. 2 3. 3 4. 4 5. 5 6. 6 7. 7 of meer, namelijk..	
22	Achterkant	Kunnen daders de achterkant van het object (het woonhuis) bereiken.	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
23	Toegankelijk- heid	Gebruik gemaakt van extra gemak geboden bij het object. "Open voordeur" "open achterdeur" zowel als het slachtoffer de deur opent en als de deur of raam opstaat uit zichzelf.	1. Open voordeur 2. Open achterdeur 3. Open raam 4. Overige	
24	Buit	Hetgeen is buit gemaakt bij de overval.	1. Geld 2. Sieraden 3. Elektronica 4. Mobiele telefoon 5. Geld en sieraden 6. Geld, sierraden en elektronica 7. Geen 8. Geld en mobiele telefoon	
25	Waarde	De totale waarde van de buit weergegeven in Euro's.	Open antwoord, uitgedrukt in Euro's	
26.	Gebruikte taal	Taal die gesproken werd door de overvallers gedurende de overval.	1. Nederlands 2. Duits 3. Engels 4. Frans 5. Oost-Europees 6. Marokkaans/Turks 7. Overig	

Num-mer	Naam	Label (beschrijving)	Keuze	Opmerking
27	Object beveiliging	Wanneer mogelijk de beveiligingsvormen van de woning noteren.	1. Alarmsysteem 2. Extra hang- en sluitwerk 3. Camera's 4. Combinatie, namelijk.. 5. Overig 6. Geen	
28	Geslacht daders	Welk geslacht hebben de daders.	1. Alleen mannelijk 2. Alleen vrouwelijk 3. Combinatie 4. Onbekend	
29	Woninginbraak	Is er in de woning ingebroken om binnen te komen.	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
30	Kenmerk slachtoffer	Komt het slachtoffer zelf voor bij de politie voor gewelds- of vermogensdelicten uit het verleden?	1. Crimineel 2. Niet crimineel 3. Onbekend	
31	Getuigenverklaringen	Hoeveel getuigen verklaringen zijn er opgenomen van de overval?	1. 1 2. 2 3. 3 4. 4. 5. 5. 6. 6 of meer, namelijk... 7. Geen	
32	Leeftijd Slachtoffer	De leeftijd van het slachtoffer ten tijde van de overval.	Open antwoord, uitgedrukt in jaren.	

6.2.3 Scorelijst overvallenaanpak politie

Informatie die door de politie verzameld wordt na een overval				
Num-mer	Variabele	Label	Keuze	Opmerking
1	Casusnummer	Het 8-cijferige nummer van de casus		
2	Meldkamer en politie eenheden	Hoeveel surveillerende (blauwe) politie eenheden heeft de meldkamer ingeschakeld?	1. 0 eenheden 2. 1 eenheid 3. 2 eenheden 4. 3 eenheden 5. 4 eenheden 6. 5 eenheden 7. 6 eenheden 8. Meer dan 6 eenheden	
3	Meldkamer en overvallenteam	Is er iemand uit het overvallenteam gealarmeerd door de meldkamer?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
4	Meldkamer en helikopter	Is de inzet van een helikopter aangevraagd door de meldkamer?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
5	Meldkamer en overvalcoördinator	Is de overvalcoördinator zelf ingeschakeld door de meldkamer om naar het plaats delict te komen?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
6	Reactiesnelheid	Hoe snel was de eerste politie eenheid ter plaatse na de melding?	1. 0-5 minuten 2. 5-10 minuten 3. 10-15 minuten 4. 15-20 minuten 6. 20-25 minuten 7. 25-meer minuten	
7	Identificatie verdachten	Kunnen er bij de aangifte al één of meerdere verdachten geïdentificeerd worden voor het plegen van de woningoverval?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
4	Sporen	Zijn er sporen van de dader(s) aangetroffen?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
5	Tactische Opsporing	Is de Tactische Opsporing ingezet op de plaats delict?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
6	Forensische Opsporing	Is de Forensische Opsporing ingezet op de plaats delict?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
7	Speurhond	Is er een speurhond met begeleider ingezet op de plaats delict?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
8	Luchtvaartpolitie	Is de luchtvaart politie ingezet op de plaats delict?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
9	Overvalcoördinator	Is de overvalcoördinator ingezet op de plaats delict?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
10	Andere Opsporing	Zijn er nog andere eenheden ingezet en zo ja welke?	Open antwoord	
11	DNA	Heeft er DNA onderzoek plaatsgevonden?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
12	Forensische opsporing	Heeft er Forensische opsporing plaatsgevonden?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
13	Buurtonderzoek	Heeft er een buurtonderzoek plaatsgevonden?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	

14	Smoelenboek	Is het smoelenboek ingezet voor herkenning van de dader(s)?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
15	Verdachten	Werden er verdachten aangehouden door de politie?	1. 0 verdachten 2. 1 verdachten 3. 2 verdachten 4. 3 verdachten 5. 4 verdachten 6. 5 verdachten 7. Meer	
16	Veiligstelling Internet	Zijn er internet gegevens (zoals youtube filmpjes, chatgesprekken, fora berichten) veiliggesteld voor het onderzoek naar de overval?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
17	Veiligstelling cameratoezicht	Zijn er camera beelden veiliggesteld voor het onderzoek naar de overval	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
18	Veiligstelling telecomgegevens	Zijn er telecomgegevens (zoals telefoon locaties, nummers enz) veiliggesteld door de politie?	1. Nee 2. ja 3. Onbekend	
19	Aanhouding	Welke elementen hebben geleid tot de aanhouding van de verdachte?	1. Telefoontaps 2. Verklaring verdachte zelf 3. Verklaring mede dader(s) 4. Verklaring getuigen 5. Verklaring Slachtoffer 7. DNA sporen 8. Camera beelden 9. Gevonden buit 10. Heterdaad 11. CIE-informatie 12. Geen aanhouding 13. Overig	
Informatie die wordt uitgezonden door de politie Gelderland Zuid				
Nummer	Variabele	Label	Keuze	Opmerking
1	Sms Alert	Is er direct na de overval een SMS Alert vertstuurd?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
2	Social Networks	Is er direct na de overval informatie over de overval via Facebook/Twitter/Hyves geplaatst?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
3	Media	Is er op de dag van de overval contact opgenomen met de media?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
4	Opsporing Verzocht	Is de overval in het televisie programma "Opsporing Verzocht" geweest?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
5	Posters	Werden er posters verspreid door de politie met camera beelden van de verdachte(n)?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	
6.	Getuigenbenadering	Zijn getuigen van de overval actief benaderd door de politie?	1. Nee 2. Ja 3. Onbekend	

6.3 Frequentieverdelingen

6.3.1 Frequentieverdeling scorelijst motieven en modus operandi

Num-mer	Naam variabele	Beschrijving frequenties
1	Casusnummer	--
2	Jaar	2005: 15 woningovervallen, waarvan 4 bedrijfsmatig 2006: 12 woningovervallen, waarvan 2 bedrijfsmatig 2007: 12 woningovervallen, waarvan 1 bedrijfsmatig 2008: 4 woningovervallen, waarvan 0 bedrijfsmatig 2009: 16 woningovervallen, waarvan 0 bedrijfsmatig 2010: 30 woningovervallen, waarvan 4 bedrijfsmatig Totaal: 89 woningovervallen, waarvan 11 bedrijfsmatig
3	Opgelost	Aantal woningovervallen zaken waarin een of meerdere aangehouden verdachten veroordeeld werden gerangschikt naar jaar. N = 89 2005: 3 2006: 1 2007: 2 2008: 2 2009: 2 2010: 2 Totaal: 12
4	Poging	Aantal pogingen tot het doen van een woningoverval per jaar. N = 89 2005: 3 2006: 2 2007: 1 2008: 1 2009: 2 2010: 9 Totaal: 18
5	Bekendheid	Aantal woningovervallen zaken waarbij een of meerdere van de aangehouden verdachten antecedenten hebben N = 89 2005: 3 2006: 1 2007: 3 2008: 3 2009: 3 2010: 5 Totaal: 18
6	Maand	Aantal woningovervallen gerangschikt naar maand N = 89 Januari: 12 Februari: 7 Maart: 4 April: 7 Mei: 8 Juni: 6 Juli: 7 Augustus: 5 September: 8 Oktober: 2 November: 9 December: 12

Num-mer	Naam variabele	Beschrijving frequenties	
7	Dag	Aantal woningovervallen gerangschikt naar dag N = 89 Zondag: 12 Maandag: 9 Dinsdag: 13 Woensdag: 9 Donderdag: 17 Vrijdag: 15 Zaterdag: 14	
8	Woningtype	Hoekhuis Vrijstaand Tussenwoning Flat Bungalow Overige Totaal	3 woningovervallen 29 woningovervallen 33 woningovervallen 21 woningovervallen 1 woningoverval 2 woningovervallen N = 89
9	Wapen	Vuurwapen Steekwapen Slagwapen Bindmiddelen Elektrisch Chemisch Geen Overig Totaal	40 keer bij een woningoverval gebruikt 14 keer bij een woningoverval gebruikt 11 keer bij een woningoverval gebruikt 11 keer bij een woningoverval gebruikt 4 keer bij een woningoverval gebruikt 1 keer bij een woningoverval gebruikt 7 keer bij een woningoverval gebruikt 20 keer bij een woningoverval gebruikt N = 101 keer een wapen gebruikt
10	Kleding	Gezichtsbedek- kend Handschoenen Eenheid tenue Combinatie Geen bijzonder- heden Totaal	53,3 % 3,3 % 22,2 % 16,7 % 37,8 % 100 %
11	Tijdstip	Zie onderstaande	
12	TijdCat	00:01 - 06:00 uur 06:01 - 12:00 uur 12:01 - 18:00 uur 18.01 - 00:00 uur Totaal	19 4 19 47 N = 89
15	Waarde	Gemiddelde waarde van de buit uitgedrukt in euro's 9082,05 euro min: 3,00 max: 300.000 N = 89	
16	Geslacht daders	Man: 84 Vrouw: 2 Zowel vrouwelijke als mannelijk daders: 3 N = 89	
17	Kenmerk slachtoffer	Heeft de aangever antecedenten bij de politie? Ja: 25 Nee: 64 N = 89	
18	Leeftijd slachtoffer	Gemiddeld = 50 jaar min: 4 max: 97 N = 89	

6.3.2 Frequentieverdelingen scorelijst overvallen aanpak politie

Num-mer	Naam variabele	Beschrijving frequenties
1.	Casusnummer	nvt
2.	Meldkamer en politie eenheden	Aantal ingezette politie eenheden per overval: N = 72 1 eenheid: 12 = 16,66% 2 eenheden: 19 = 26,38% 3 eenheden: 16 = 22,22% 4 eenheden: 17 = 23,61% 5 eenheden: 3 = 4,17% 6 eenheden: 0 7 eenheden: 0 8 eenheden: 0 9 eenheden: 0 10 eenheden: 1 = 1,38% Onbekend: 4 zaken = 5,55%
3.	Meldkamer en overvallenteam	Vanaf 2009 ingezet, maar onduidelijk wanneer wel en niet
4.	Meldkamer en helikopter	Aantal zaken waarbij er na de melding een overvallenhelikopter werd ingezet door de politie. N = 72 wel: 1 = 1,39% niet: 71 = 98,6%
5.	Meldkamer en overvalcoördinator	Vanaf 2009 ingezet, maar onduidelijk op te maken uit de woningovervallen dossiers wanneer wel en niet.
6.	Reactiesnelheid	Reactiesnelheid uitgedrukt in minuten per woningoverval: N = 72 0-5 minuten: 27 zaken = 37,5 % 5-10 minuten: 12 zaken = 16,66% 10-15 minuten: 10 zaken = 13,9 % 15-20 minuten: 5 zaken = 6,9 % > 20 minuten: 5 zaken = 6,9 % Onbekend: 13 zaken = 18,1 %
7.	Identificatie verdachten	Aantal woningovervallen waar bij de aangifte al door het slachtoffer een mogelijke dader geïdentificeerd kon worden. N = 89 Wel: 17 Niet: 72 Van de in totaal 89 overvallen in de onderzoeksperiode, kon in 17 zaken al bij de aangifte een vermoedelijke dader worden aangewezen door het slachtoffer. Totaal bleven er dus 72 zaken over waar de politie zelf op zoek moest gaan naar daders.
8	Sporen	N.V.T geen numerieke variabele
9	Tactische Opsporing	Aantal woningovervallen zaken waarbij een tactisch onderzoek werd ingezet in de opsporing: N = 72 Wel = 68 Niet = 3
10	Forensische Opsporing	Aantal woningovervallen zaken waarbij een forensisch onderzoek werd uitgevoerd in de opsporing: N = 72 Niet meetbaar in overvallendossiers, zie variabele 16, forensische opsporing.

Num-mer	Naam variabele	Beschrijving frequenties
11	Speurhond	Aantal woningovervallen zaken waarbij een speurhond werd ingezet in de opsporing: N = 72 Wel: 21 Niet: 50 Onbekend: 1
12	Luchtvaart-politie	Aantal woningovervallen zaken waarbij er gebruik werd gemaakt van de dienst luchtvaartpolitie tijdens opsporingsonderzoek. N = 72 Wel: 3 Niet: 67 Onbekend: 1
13	Overvalcoördi-nator	Aantal woningovervallen zaken waarbij een overvalcoördinator werd ingezet in de opsporing: N = 72 Onbekend, niet goed meetbaar in de woningovervallendossiers.
14	Andere Opspor-ing	N.V.T geen numerieke variabele
15	DNA	Aantal woningovervallen zaken waarbij een DNA onderzoek werd uitgevoerd in de opsporing: N = 72 Wel: 35 Niet: 37
16	Forensische opsporing	Aantal woningovervallen zaken waarbij een forensische opsporing werd uitgevoerd in de opsporing: N = 72 Wel: 64 Niet: 7 Onbekend: 1
17	Buurtonderzoek	Aantal woningovervallen zaken waarbij de politie een buurtonderzoek heeft gehouden: N = 72 Wel: 59 Niet: 13 In 18 van de 59 buurtonderzoeken leverde informatie voor het onderzoek op = 30,50% In 3 gevallen ging het om heel concreet resultaat.
18	Smoelenboek	Aantal woningovervallen zaken waarbij foto's digitaal of in uit een boek door de politie werden getoond aan slachtoffers of getuigen tijdens het opsporingsonderzoek: Wel: 5 Niet: 67
19	Verdachten	Het aantal aangehouden verdachten per woningovervallen zaak N = 89 = totaal aantal woningovervallen: 0 = 70 1: 9 2: 5 3: 1 4: 3 7: 1 Uit Mo-identificatie bestand: N = 72 0 = 63 1 = 4 2 = 2 3 = 0 4 = 2 7 = 1

Num-mer	Naam variabele	Beschrijving frequenties
20	Veiligstelling Internet	Aantal woningovervallen zaken waarbij internetgegevens werden veiliggesteld in de opsporing: N = 72 Wel: 3 Niet: 66 Onbekend: 3
21	Veiligstelling cameratoezicht	Aantal woningovervallen zaken waarbij de politie camerabeelden heeft kunnen veiligstellen in het opsporingsonderzoek N = 72 Wel: 30 Niet: 38 Onbekend: 4
22	Veiligstelling telecomgegevens	Aantal woningovervallen zaken waarbij de politie telecomgegevens heeft kunnen veiligstellen tijdens het opsporingsonderzoek N = 72 Wel: 29 Niet: 41 onbekend: 2
23	Aanhouding	Aantal woningovervallen zaken waarbij de politie een of meerdere verdachten heeft aangehouden en het dossier naar het Openbaar Ministerie heeft gezonden. N = 72 Geen aanhouding: 63 Wel aanhouding: 9 Aantal woningovervallen zaken waarbij een aangehouden verdachte ook daadwerkelijk veroordeeld werd: N = 9 Geen veroordeling: 2 Wel veroordeling: 7 Aantal woningovervallen zaken waarbij een verdachte is aangehouden gerangschikt naar aanleiding van aanhouding: N = 9 verklaring verdachte: 1 verklaring getuige: 4 DNA sporen: 1 Camera beelden: 1 Heterdaad: 1 overig: 1
Opsporingsmethoden die gebruikt worden door de politie om informatie te verspreiden onder burgers		
Num-mer	Naam variabele	Beschrijving frequenties
1	Sms Alert	Aantal woningovervallen zaken waarbij gebruik werd gemaakt van een SMS-Alert in de opsporing N = 72 Wel: 10 Niet: 56 Onbekend: 6
2.	Social Networks	Aantal woningovervallen zaken waarbij gebruik werd gemaakt van Social Networks in de opsporing: N = 72 Wel = 0 Niet = 72

Num-mer	Naam variabele	Beschrijving frequenties
3.	Media	Aantal woningovervallen zaken waarbij gebruik werd gemaakt van de media in de opsporing: N=72 Wel: 42 = 58,33% Niet: 28 = 38,88% Onbekend: 2 = 2,77%
4.	Opsporing Verzocht	Aantal woningovervallen zaken waarbij gebruik werd gemaakt van het televisieprogramma "Opsporing Verzocht" in de opsporing. N = 72 Wel: 8 Niet: 63 Onbekend: 2
5.	Posters	Aantal woningovervallen zaken waarbij gebruik werd gemaakt van posters in de opsporing N = 72 Onbekend: 72
6.	Getuigenbena-dering	Aantal getuigen dat per woningovervallen zaak gehoord werd door de politie. Het bleek uit de dossiers te onduidelijk om op te maken hoeveel getuigen er exact gehoord waren per woningoverval.

6.4 Interviews

6.4.1 Lijst met geïnterviewden

Hieronder een lijst met de personen die zijn geïnterviewd voor dit onderzoek:

1. Mulder, T., tactisch coördinator van het overvallenteam in politieregio Gelderland-Zuid. Geïnterviewd op 14-12-2011.
2. Rosmalen, van D., tactisch coördinator van het overvallenteam in politieregio Gelderland-Zuid. Geïnterviewd op 14-12-2011.

6.4.2 Interviewvragen

De interviewvragen gaan over de werkwijze van woningovervallers en de opsporingsmethoden van de politie bij woningovervallen in de regio Gelderland-Zuid. In onderzoek waarover in de vragenlijst gesproken wordt zijn de woningovervallen van 2005 tot en met 2010 in Gelderland-Zuid geanalyseerd. Wanneer er in de vragenlijst echter naar nieuwe opsporingsmethoden wordt gevraagd, wordt u verzocht ook in te gaan op de opsporingsmethoden die vanaf het eind van de onderzoeksperiode tot op heden door de politie worden ingezet.

De interviewvragen gaan over de werkwijze van woningovervallers en de opsporingsmethoden van de politie bij woningovervallen in de regio Gelderland-Zuid. In onderzoek waarover in de vragenlijst gesproken wordt zijn de woningovervallen van 2005 tot en met 2010 in Gelderland-Zuid geanalyseerd. Wanneer er in de vragenlijst echter naar nieuwe opsporingsmethoden wordt gevraagd, wordt u verzocht ook in te gaan op de opsporingsmethoden die vanaf het eind van de onderzoeksperiode tot op heden door de politie worden ingezet.

Werkwijze woningovervallers

1. Uit het onderzoek is gebleken dat woningovervallers op allerlei verschillende tijdstippen van de dag te werk gaan, komt dit overeen met het beeld dat u hebt van andere soorten overvallen?
2. De gemiddelde leeftijd van bekende verdachten van woningovervallen ligt rond de 30 jaar, dit is gemiddeld genomen een lagere leeftijd dan de slachtoffers die overvallen worden, wat kan naar uw idee een mogelijke reden hiervan zijn?
3. De daders van woningovervallen bleken vrijwel allemaal van het mannelijk geslacht te zijn, wat kan daarvan naar uw idee de reden zijn?
4. Uit het onderzoek blijkt dat woningovervallers vaak weinig tot geen vermomming dragen, wat kan daarvan naar uw idee de reden zijn?

5. Heeft u het idee dat woningovervallers bewust op zoek gaan naar een bepaald type slachtoffers?
6. Heeft u het idee dat woningovervallers bewust op zoek gaan naar een bepaalde buit of berust de keuze voor een bepaalde locatie vooral op toeval?
7. Uit het onderzoek blijkt dat woningovervallers vaak wapens mee naar binnen nemen en dat de woningoverval regelmatig uitdraait op het gebruik van geweld, zowel met als zonder wapen. Wat is hiervan naar uw idee de belangrijkste reden?
8. Heeft u het idee dat woningovervallers doelbewust te werk gaan en risico's en baten vooraf tegen elkaar afwegen? Kunt u hiervan voorbeelden noemen?
9. Heeft u het idee dat woningovervallers bewust voor dit type misdaad kiezen in plaats van bijvoorbeeld een woninginbraak of straatroof? En welke afwegingen spelen hierbij mogelijk een rol?
10. Heeft u het idee dat woningovervallers hun slachtoffers vaak vooraf al (goed) kennen? En waaruit blijkt dat?
11. Uit het onderzoek blijkt dat veel woningovervallers al een geruim strafblad hebben voordat zij de woningoverval plegen. Heeft u een idee waarom zij tot dit type delict over gaan en waarom een woningoverval geen beginners delict lijkt te zijn?
12. Heeft u het idee dat de beveiliging van woningen, zoals kluizen en camera's een rol spelen bij verdachten om een woning wel of niet te gaan overvallen?
13. Uit het onderzoek bleek dat er relatief hoge (gemiddeld zo'n 2000 euro) buitbedragen werden buitgemaakt tijdens woningovervallen, heeft u hiervoor een mogelijke verklaring?

Opsporingsmethoden.

1. Kunt u per onderstaande opsporingsmethode aangeven welke rol deze speelt bij de opsporing rondom woningovervallen?

Buurt- en passanten onderzoek

Compositie tekening en confrontatie

CIE informatie

Burgerparticipatie

Onderzoek op en rond de plaats delict

Observatie en posten

De telefoontap

Printgegevens opvragen

Lokale politie kennis en politiebestanden

Inzet speurhond

Inzet overvallenteam

Inzet overvallen coördinator

Inzet overvallenhelikopter

DNA-onderzoek

Verhoor

Doorzoeking

Misdaad analyse

Opvragen camerabeelden

Ophangen opsporingsposters

Inzet regionale of nationale media

2. Ontbreken er naar uw mening nog opsporingsmethoden in deze lijst en zoja welke?
3. Welke opsporingmethoden zijn naar uw mening het meest effectief in de opsporing rondom woningovervallen en waarom?
4. Uit het onderzoek in de woningovervallen dossiers bleek dat niet alle opsporingsmethoden altijd worden ingezet of genoteerd. Zo was het bijvoorbeeld vaak onduidelijk of er opsporingsposters werden opgehangen. Wat kan hiervan naar uw idee de reden zijn?
5. Een aantal opsporingsmethoden, zoals het overvallenteam , de overvallenhelikopter en – coördinator en burgerparticipatie, zijn relatief kort in gebruik genomen in Gelderland-Zuid. Kunt u aangeven wat uw ervaring is met de inzet van deze opsporingsmethoden?
6. Welke opsporingmethoden zouden naar uw mening nog verbeterd of toegevoegd kunnen worden in de opsporing rondom woningovervallen?
7. Is er naar uw mening iets dat burgers zelf kunnen doen om woningovervallen tegen te gaan?
8. Zou het systematischer bijhouden van ingezette opsporingsmethoden in de woningovervallen dossiers naar uw mening kunnen bijdragen aan een effectievere inzet van opsporingsmethoden?
9. Heeft u zelf nog opmerkingen of toevoegingen bij deze vragenlijst?

